Nr. 15 — 16
R. WYD. IV.

WRZESIEŃ
1922 ROK.

CZERWONY KRZYŻ

ORGAN POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

REDAKTOR: HENRYK NOWODWORSKI

Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża

zgodnie z art. 23-cim statutu P. C. K. zawiadamia, że

WALNE ZGROMADZENIE

delegatów Okręgów i Oddziałów, członków honorowych i dożywotnich

POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

odbędzie się w Warszawie w sali Towarzystwa Techników, ul. Czackiego № 3/5, w dniu 30-ym września, o godz. 10-ej rano, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie zebrania przez prezesa Komitetu Gł. Jenerała J. Hallera; 2) wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia; 3) powołanie przez przewodniczącego asesorów i sekretarzy; 4) wybór skrutatorów; 5) wybór Komisji do zbadania sprawozdania z działalności Komitetu Gł. za 1921 r. i rozpatrzenia opracowanego przez Zarząd Gł. budżetu na 1922 r.; 6) wybór Komisji weryfikacyjnej; 7) sprawozdanie Komitetu Gł. z działalności za 1921 r.; 8) sprawozdanie Komisji rewizyjnej; 9) zatwierdzenie bilansu na d. 31-szy grudnia 1921 r.; 10) zatwierdzenie budżetu na 1922 r.; 11) Wybory: a) uzupełn. na członków Komitetu Gł.; b) uzupełn. na zastępców członków Komitetu Gł.; c) Komisji rewizyjnej; 12) wnioski delegatów; 13) ogłoszenie rezultatu wyborów; 14) zamknięcie Walnego Zgromadzenia.

UWAGA. Zebranie odbywać się będzie od godz. 10-ej rano do 2-ej po poł. i od godz. 4-ej do 7-ej wiecz. Gdyby w pierwszym dniu obrady nie były skończone, zebranie odbędzie się dnia następnego i rozpocznie się o godz. 10-ej rano.

Sprawozdanie z działalności Władz Naczeln. Polskiego Czerwonego Krzyża za 1921 rok.

KOMITET GŁÓWNY P. C. K.

Walne Zgromadzenie z dnia 15 września 1921 r. wybrało zgodnie ze statutem 60 członków Komitetu Gł. P. C. K. i 30 zastępców. Niektórzy z wybranych zrezygnowali z przyjęcia mandatów, inni w czasie kadencji zgłosili swoje wystąpienie, wskutek czego skład członków Komitetu Gł. na dzień 1 lipca 1922 r. był następujący:

Członkowie Komitetu Głównego z Warszawy:

1. Henryk Barylski. 2. Marja Błeszyńska. 3. Jakób Bojko. 4. Aleksy Wiktor Chrzanowski. 5. Aleksander Dobrowolski. 6. Ludwik Dydyński. 7. Ks. Godlewski. 8. Gen. Broni Józef Haller. 9. Bogumił Hummel. 10. Aleksander Karszo-Siedlewski. 11. Juljan Kraczkiewicz. 12. Kazimierz Kujawski. 13. Włodzimierz Kryński. 14. Jan Meissner. 15. Stefanja Olszowska. 16. Henryk Potocki. 17. Antoni Rząd. 18. Jan Rudnicki. 19. Roman Skowroński. 20. Dr. Antoni Śmiechowski. 21. Stefan Smólski. 22. Dr. Józef Kulesza. 23. Zofja Szlenkierówna. 24. Marja Tarnowska. 25. Jerzy Torchalski. 26. Dr. Henryk Trenkner. 27. Leon Trzeciak. 28. Elżbieta Wielopolska. 29. Zygmunt Zaborowski. 30. Dr. Bohdan Zakliński.

Członkowie Komitetu Głównego z prowincji:

1. Alkiewicz Tadeusz — Poznań. 2. Felicja Białecka — Sieradz. 3. Stanisław Będowski — Płock. 4. Zdzisław dr. Dandelski — Toruń. 5. Zygmunt Fiedler—Łódź. 6. Emil Gerlach—Poznań. 7. Józef Główczewski—Płock. 8. Celestyna Gutowska—Łuck. 9. Antoni Gluziński — Kraków. 10. Emilja Jędrzejewiczowa—Lwów. 11. Marcin Kaliszczak—Radom. 12. Bronisław Korewa — Grodzisk. 13. Ludwik Koziebrodzki—Lwów. 14. Dr. Czesław Meissner W-pol. 15. Krzysztof Mielżyński — Wielkopolska. 16. Stanisław Orzechowski — Piotrków. 17. Anna Paszkowska. — Lwów. 18. Dr. Pawłowski — Kalisz. 19. Leontyna Pękosławska — Kielce. 20. Juljetta Przyjemska — Poznań. 21. Helena Rossmanowa—Łódź. 22. Dr. Zejdler—Bielsk. 23. Marja Skórzewska—Lubostroń. 24. Władysław Sołtan—Wilno. 25. Dr. Surzycki — Kraków. 26. Wojciech Sosiński - Siemionowice. 27. Cecylja Thunowa — Cieszyn. 28. Zofja Wielopolska — Kraków. 29. Adam Wirion. 30. Janina Żniniewicz — Poznań.

Z powyższej listy członków corocznie ustępuje 20 członków w pierwszych 2-ch latach przez losowanie, a następnie według starszeństwa wyboru (Art. 29) w pierwszych 2-ch latach przez losowanie. Zgo-

dnie z powyższem, Komitet Gł. wylosował 20 członków, a na ich miejsce Walne Zgromadzenie dokona nowych wyborów. Wylosowano następujących członków.

z Warszawy:
Dobrowolskiego Aleksandra, Zaborowskiego Zygmunta, dr. Torchalskiego Jerzego, Błeszyńską Marję, pułk. Zaklińskiego, hr. Tarnowską Marję, Chrzanowskiego Aleksego Wiktora, dr. Kuleszę, posła Bojkę Jakóba, Karszo-Siedlewskiego Aleksandra.

Z prowincji:
hr. Thunową, Kaliszczaka Marcina, Alkiewicza Tadeusza, dr. Zejdlera, Viriona Adama, Główczewskiego Józefa, dr. Żniniewicz, hr. Koziebrodzkiego, dr. Surzyckiego, Wielopolską hr. Zofję.

Na **zastępców członków Komitetu Gł.** Walne Zgromadzenie wybrało 20 osób. Po uzupełnieniu przez zastępców składu Komitetu Gł. lista przedstawia się na dzień 1 lipca 1922 r. jak następuje:

Z Warszawy:	Z prowincji:
1. Dr. Jakimiak Bolesław	1. Gajewicz Leon
2. Dr. Kryński Leon	2. Glinka Władysław
3. Lesserowa Helena	3. Hempel Joachim
4. Lipczyński Stanisław	4. Kowerski Jan
5. Reuttówna Jadwiga	5. Leitgeberowa Marja
6. Sawicki Stanisław	6. Dr. Modrzewski.
	7. Przyjałkowska Zofja.
	8. Steinbornowa.

Wobec powyższego, Walne Zgromadzenie w dn. 30 września r. b. winno dokonać uzupełniających wyborów na zastępców członków Komitetu Gł. w liczbie 4-ch z Warszawy i 2-ch z prowincji.

Walne Zgromadzenie poleciło Komitetowi Gł. a) opracować projekt Statutu P. C. K. i przedstawić go Walnemu Zgromadzeniu P. C. K. do zatwierdzenia, nie później 31 grudnia 1921 r. b) Zamknąć bilans P. C. K. za 1920 rok.

Na pierwszym swoim posiedzeniu Komitet Główny powołał Prezydjum Komitetu Gł., w skład którego wybrano pp.: Generała broni Józefa Hallera na Prezesa P. C. K., Zygmunta Zaborowskiego i dr. Czesława Meissnera na Wiceprezesów i Annę Paszkowską na Sekretarza Generalnego.

Dla ułatwienia sobie prac, Komitet Główny powołał następujące Komisje:

a) **Komisję Odznaczeń** w składzie pp.: Przewodniczący — Z. Zaborowski, zastępca przewodn. — Henryk Barylski, członkowie: C. Gutowska, B. Hummel, J. Żniniewicz, M. Łaszewska, dr. Surzycki. E. Jędrzejewiczowa.

b) **Komisję Mobilizacyjną** w składzie pp.: przewodniczący — Dr. Torchalski, zastępca przewodn.—C. Gutowska, członkowie pp.: A. Chrzanowski, B. Hummel, E. Jędrzejewicz, dr. Langner, Łaszewska, dr. Śmiechowski, Sosiński, L. Trzeciak, K. Mielżyński i mjr. Mończuński.

c) **Komisję Gospodarczą** w składzie pp.: przewodniczący — B. Hummel, członkowie J. Meissner, M. Kaliszczak, S. Smólski, K. Mielżyński, H. hr. Potocki.

d) **Komisję Sanitarną i Opieki Społecznej** w składzie pp.: przewodniczący — Prof. A. Gluziński, zastępca przewodn. H. Barylski, członkowie dr. Dydyński, dr. Skowroński, dr. Trenkner, M. Błeszyńska, A. Śmiechowski, dr. Korewa, dr. J. Zniniewicz, dr. Alkiewicz, dr. C. Meissner, dr. J. Torchalski, E. Gerlach, M. hr. Skórzewska, dr. Pawłowski, wojewoda W. Sołtan, E. Jędrzejewiczowa, ks. Godlewski, S. Olszowska, A. Paszkowska. — Komisja powyższa powołała do pracy 3 Podkomisje, mianowicie: 1) **Podkomisję Sióstr** w składzie: przewod. Tarnowska hr. Marja, członkowie: Gutowska, Szlenkierówna, dr. Alkiewicz, dr. Torchalski, Błeszyńska; **Podkomisję Opieki Społecznej** w składzie: przewodn. S. Olszowska, zastępca przew. ks. Godlewski, członkowie: A. Paszkowska, dr. Trenkner, M. Błeszyńska, dr. Śmiechowski, wojew. Sołtan, Teresa Łubieńska; 3) **Podkomisję Sanitarną** w składzie: przewodn. Prof. A. Gluziński, zastępca H. Barylski, członkowie dr. Dydyński, dr. Skowroński, dr. Trenkner, dr. Śmiechowski, dr. C. Meissner, dr. Torchalski, dr. Pawłowski, E. Gerlach.

e) **Komisję Organizacyjno-Prawną** w składzie: przewodniczący W. Kryński, zastępca przewodn. E. Gerlach, członkowie A. Chrzanowski. S. Orzechowski, M. Kaliszczak, L. Trzeciak, S. Smólski, A. Dobrowolski, dr. J. Torchalski, K. Kujawski, E. Jędrzejewiczowa, dr. C. Meissner, J. Przyjemska, C. Gutowska, L. hr. Koziebrodzki, J. Meissner. Komisja powyższa powołała do pracy 4 Podkomisje, mianowicie: 1) **Podkomisję Regulaminową** w składzie pp.: przewodn. E. Gerlach, członkowie C. Przyjemska, K. Kujawski, L. Trzeciak, 2) **Podkomisję Prawną** w składzie: przew. A. Chrzanowski, członkowie L. Trzeciak, S. Smólski, A. Dobrowolski, 3) **Podkomisję Statutową** w składzie: przewodn. W. Kryński, członkowie E. Gerlach, A. Chrzanowski, S. Smólski, dr. C. Meissner, A. Dobrowolski, M. Kaliszczak, 4) **Podkomisję Organizacyjno-Wewnętrzną** w składzie: przewodniczący L. Trzeciak, członkowie: J. Meissner, S. Smólski, C. Gutowska, J. Przyjemska, dr. Torchalski, A. Chrzanowski.

f) **Komisję Finansowo-Budżetową** w składzie: przewodn. Karszo-Siedlewski, członkowie A. Dobrowolski, W. Kryński, dr. C. Meissner, J. Przyjemska, dr. Torchalski, dr. Surzycki.

g) **Komisję Kół Młodzieży P. C. K.** w składzie pp.: przewodn. K. Kujawski, członkowie: Jen. J. Haller, wojew. W. Sołtan, A. Paszkowska, dr. Skowroński, J. Meissner, dr. Korewa, dr. Fiedler, S. Orzechowski, jako delegaci: od ks. Arcybiskupa ks. Gniazdowski, z Min. Pracy i Op. Społecznej, A. Szczęsny, od Min. Oświecenia Publ. i Wyznań Religijnych, p. Sznuk, z Min. Zdrowia p. Krakowski.

W okresie sprawozdawczym Komitet Główny odbył 23 posiedzenia, na których rozpatrzył i zdecydował 261 spraw, z pomiędzy których ważniejszemi były następujące:

a) wzięcie udziału w X-ej Konferencji Międzynar. C. K. w Genewie,

b) utworzenie Okręgu P. C. K. na Śląsku,

c) kupno nieruchomości „Wilczak" w Bydgoszczy,

d) przyjęcie od Misji Amer. C. K. szpitala w Białymstoku i przekazanie go Oddziałowi P. C. K. w Białymstoku do prowadzenia pod nazwą „Szpital Jerzego Washingtona".

e) przyjęcie od Misji Belgijskiej szpitala w Brześciu nad Bugiem i dalsze prowadzenie go pod nazwą „Szpital im. Królowej Belgijskiej Elżbiety",

f) kupno nieruchomości „Wola Grzybowska" pod Rembertowem,

g) zatwierdzenie ordynacji wyborczej dla Walnego Zgromadzenia na 1921 rok,

h) ustalenie liczby delegatów na Walne Zgromadzenie od Oddziałów,

i) decyzja zabraniająca P. C. K. prowadzenia imprez handlowych i przemysłowych,

j) otwarcie Szkoły Pielęgniarek w Warszawie z 2-letnim kursem,

k) powołanie w Baranowiczach instytucji pomocy dla repatrjantów.

l) przekształcenie szpitala przy ul. Topiel,

ł) otwarcie kursów dokształcających dla Sióstr z Górnego Śląska,

m) przyznanie 100.000 mk. Narodowemu Związkowi C. K. w Dolnej Austrji,

n) powołanie Komisji dla likwidacji spraw Austro-Węgierskiego C. K. w osobach dr. Twardowskiego, Neumanna i Langnera,

o) przyznanie 1.000.000 mk. na zapoczątkowanie funduszu im. Jen. Hallera dla dzieci Górnośląskich,

p) ustalenie granic dla Okręgów P. C. K.: Południowo-Wschodniego, Warszawskiego, Lwowskiego, Krakowskiego i Śląska Cieszyńskiego,

r) przyznanie 1.000.000 mk. składki członkowskiej P. C. K. do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża za 1921 rok,

s) zorganizowanie aprowizacji Górnego Śląska podczas powstania,

t) powołanie Komisji Rewizyjnej w składzie pp. A. Wieniawskiego, F. Kucharzewskiego, J. Langnera, L. Drzewieckiego, J. Wegnera, F. Pawłowskiego i Lubienieckiego dla przeprowadzenia rewizji rachunków za 1919—1920 rok.

u) utworzenie schroniska dla dzieci w Brześciu n. Bugiem,

w) przeprowadzenie Loterji P. C. K.

y) przedstawienie Walnemu Zgromadzeniu projektu nowego Statutu P. C. K.

z) prócz powyższych omawiano projekty prac pokojowych P. C. K. i bardzo wiele innych spraw.

Komitet Główny przy współpracy powołanych Komisji wnikał w gospodarkę finansową Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża oraz instytucji przez niego prowadzonych, a w szczególności szpitala Nr. 1 przy ul. Smolnej, Sanatorjum w Zakopanem, Składnicy Centralnej, posesji „Wilczak" w Bydgoszczy, oraz instytucji pomocy dla repatrjantów w Baranowiczach, Równem i Słonimiu.

Komitet Główny zatwierdził cały szereg regulaminów i instrukcji, opracowanych przez Komisje przy współudziale Zarządu Głów-

nego, między innymi: Regulamin dla Komisyj Komitetu Gł., Regulamin dla Zarządu Gł., Przepisy o wzajemnych stosunkach Zarządu Głównego, Zarządów Okręgowych i Zarządów Oddziałów P. C. K., Wskazówki dla osób zakładających Koła Młodzieży P. C. K., Regulamin Kół Młodzieży P. C. K., Regulamin dla Komitetu Gł., opracował też projekt Statutu dla P. C. K., który został zatwierdzony przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie P. C. K. w dn. 9 grudnia 1921 r. Statut ten nabierze mocy prawnej po zatwierdzeniu przez Sejm, do tego więc czasu obowiązuje obecny Statut, zatwierdzony dn. 14 lutego 1921 r.

Prócz powyższych Komitet Główny przy współpracy Komisji i Zarządu Głównego opracował regulamin dla przeprowadzenia wyboru delegatów w Oddziałach na Walne Zgromadzenie, mające się odbyć we wrześniu 1922 roku, ustalił poszczególnie liczbę delegatów na nie od Oddziałów P. C. K., omawiał z delegatami od Okręgów przygotowanie materjału mobilizacyjnego na wypadek wojny i t. d.

ZARZĄD GŁÓWNY P. C. K.

Na pierwszem posiedzeniu Komitetu Głównego, dokonanem w dn. 9 października 1921 r., wybrani zostali członkowie Zarządu Głównego. Prezes P. C. K. Jenerał Broni Józef Haller z mocy przysługującego mu prawa, powołał na Prezesa Zarządu Głównego p. Zygmunta Zaborowskiego, Komitet zaś wybrał na członków Zarządu Głównego Pp. Henryka hr. Potockiego, Juljana Kraczkiewicza i d-ra Antoniego Śmiechowskiego, a z urzędu weszła do Zarządu p. Anna Paszkowska, jako Sekretarz Generalny P. C. K.

Wybrany Zarząd ukonstytuował się jak następuje: Prezes Zygmunt Zaborowski, Wiceprezes Henryk hr. Potocki, Sekretarz Generalny Anna Paszkowska, Skarbnik Juljan Kraczkiewicz, Członek dr. Antoni Śmiechowski, mianowany przez Zarząd Główny Szefem Sanitarnym P. C. K.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny miał ogółem 57 posiedzeń, na których rozpatrzył i zdecydował 2.406 spraw, mianowicie:

3 posiedzenia	w Styczniu	—spraw 50		3 posiedzenia	w Lipcu	—spraw 210
7 „	„ Lutym	„ 107		3 „	„ Sierpniu	„ 151
4 „	„ Marcu	„ 232		4 „	„ Wrześniu	„ 155
4 „	„ Kwietniu	„ 263		7 „	„ Październ.	„ 243
4 „	„ Maju	„ 244		6 „	„ Listopadzie	„ 212
6 „	„ Czerwcu	„ 315		6 „	„ Grudniu	„ 224

Główną troską Zarządu Głównego było uporządkowanie rachunkowości, zdobycie stałych podstaw materjalnych dla działalności P. C. K., uporządkowanie gospodarki w instytucjach bezpośrednio prowadzonych, wzmocnienie działalności P. C. K. w Okręgach i Oddziałach, ustalenie programu prac P. C. K. podczas pokoju, przygotowanie materjału mobilizacyjnego na wypadek wojny, likwidacja frontowej działalności P. C. K., redukcja personelu Biura Zarządu Głównego, reorganizacja Biura i t. p. Sprawy te omawiane będą poniżej w odnośnych działach.

BIURO ZARZĄDU GŁÓWNEGO POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA.

Personel Biura Zarządu Głównego P. C. K. w dniu 31 grudnia 1920 roku składał się z 268 pracowników, jak wykazało sprawozdanie z działalności P. C. K. za 1920 r. Cyfra ta była usprawiedliwioną wobec wojny, jaką w tym okresie Polska musiała prowadzić w obronie swego bytu. Z rokiem 1921-ym Polska wstąpiła w okres pokoju, wobec czego P. C. K. musiał dążyć do szybkiej redukcji personelu Biura w sposób jaknajmniej dotkliwy dla samej instytucji i osób zainteresowanych. Raptownej redukcji nie można było przeprowadzić wobec likwidacji frontowej działalności P. C. K., jaka wymagała jeszcze dla jej zupełnego zakończenia znacznej liczby pracowników, tym niemniej jednak Zarząd Główny na dzień 31 grudnia 1921 roku zredukował do 117 osób liczbę pracowników swego Biura.

Pobory urzędników Biura Zarządu Głównego w 1921 r. podzielone były na 8 klas, przyczem I-a klasa płac urzędników P.C.K. odpowiadała klasie V-ej urzędników państwowych. Z uwagi na przywileje, jakie mieli urzędnicy państwowi, czego Zarząd Główny nie mógł zapewnić swoim urzędnikom, otrzymywali oni bezpłatny deputat oraz zasiłki na opłacenie wpisów szkolnych w rozmiarze $^3/_4$ wpisu. Deputat był trzech kategorji: dla urzędnika samotnego, z małą i dużą rodziną. Deputat I-ej kategorji stanowił potrójny deputat III-ej kategorji, a II-ej podwójny. Wobec dewaluacji marki polskiej, pobory pracowników w każdym niemal miesiącu ulegały zmianom, a tym samym i wartość wydawanych im deputatów. Od marca 1922 roku pobory urzędników uległy zasadniczej zmianie. Skasowano wydawanie deputatów i pobory podzielono na 4 klasy, z których każda ma literę a i b. Pensje zasadnicze ustalono w następujących rozmiarach: I a—9.000 mk. miesięcznie, I b—8.000 mk., II a—7.500 mk., II b 7.000 mk., III a—6.000 mk., III b—5.000 mk., IV a—4.000 mk. i IV b—3.000 mk. Do powyższych poborów Komitet Główny ustalił na marzec mnożnik drożyźniany 10, który w następnych miesiącach uległ zmianie w miarę wzrostu cen na produkty pierwszej potrzeby, ogłaszanych co miesiąc przez Urząd Statystyczny. Na tej podstawie mnożnik na sierpień 1922 r. wynosił już 19. Urzędnicy w dalszym ciągu korzystają z zasiłków na opłacenie wpisów szkolnych, w rozmiarze od $^1/_2$ do $^3/_4$ ich wysokości stosownie do ilości kształconych dzieci. Skasowano praktykowane przedtem różniczkowanie poborów urzędnika samotnego, z małą lub dużą rodziną.

Zarząd Główny zatwierdził regulamin dla pracowników Biura, omawiający kwalifikacje pracowników, warunki przyjęcia, nominacji, prawa pracowników stałych, obowiązki ich i rozwiązanie stosunku służbowego.

Zarząd Główny zorganizował Biuro, które przedstawia się w dn. 1 września 1922 r. jak następuje:

Na czele Biura stoi Dyrektor, do pomocy któremu jest przydzielony Radca Prawny i urzędnik do szczególnych zleceń, Biuro zaś składa się z następujących Wydziałów:

Szpital przy ul. Smolnej.

Wydział Ogólny: (11 pracowników na 1 września 1922 r.). Referaty: Statystyki ogólnej, Zagraniczny, Wydawnictw i Kancelarja Ogólna.

Wydział Organizacyjny: (9 pracowników). Referaty: Organizacja prowincji, Koła Młodzieży i Instruktorski.

Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej: (5 pracowników). Referaty: Szpitalny, Mobilizacyjny i Opieki.

Wydział Gospodarczy: (3 pracowników). Referaty: Techniczny, Ewidencji majątku.

Wydział Finansowy: (7 pracowników). Referaty: Buchalterja, Kasa.

Wydział Kontroli: (2 pracowników).

Ogółem więc Biuro dla załatwienia spraw ściśle związanych z jego pracami zatrudnia 40 urzędników, oprócz których dla prowadzenia specjalnych działów są czynne przy Biurze Zarządu Głównego: **Sekcja Sióstr**, (4 urzędniczki i 3 inspektorki), **Biuro Informacyjne** zatrudniające 8 urzędniczek oraz **Składnica Centralna** z taborem przewozowym i warsztatami, zatrudniająca 15 urzędników, z których 5 jest stale zajętych rachunkowością Składnicy i pracuje w Wydziale Finansowym, oraz jeden kontroler Wydziału Kontroli, pozostali zatrudnieni są w Składnicy przy ul. Skierniewickiej. Razem więc w Biurze Zarządu Głównego zatrudnionych było na 1 września 1922 r. 70 płatnych urzędników.

Dla uzgodnienia pracy między Wydziałami Zarząd Główny opracował i wydał instrukcję dla Wydziałów i Kierowników

Zarząd Główny przy współpracy swego Biura prowadził w roku 1921 wymienione poniżej instytucje.

Instytucje prowadzone przez Zarząd Główny P. C. K.

Szpital № 1 w Warszawie przy ul. Smolnej № 6.

Szpital ten sukcesyjnie po Rosyjskim Czerwonym Krzyżu przeszedł na Polski Czerwony Krzyż. Rozlokowany jest w 7-iu fundamentalnych pawilonach, stanowiących własność Czerwonego Krzyża i pobudowanych na miejskich gruntach.

W ciągu 6-ciu lat, od kiedy w 1915 r. Rosyjski Czerwony Krzyż opuścił budynki szpitalne, kolejno rządziły w szpitalu: Komitet Opieki Sanitarnej, władze okupacyjne, władze samorządowe i władze wojskowe polskie. Remontu przez ten okres nikt nie robił, budynki nie były konserwowane przez chwilowych gospodarzy i stan finansowy oraz gospodarczy szpitala był taki, że gdy we wrześniu 1921 r. po demilitaryzacji ostatecznie został on powierzony Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi, Zarząd Główny miał wiele motywów skłaniających do zamknięcia szpitala, tembardziej że część budynków i terenu została wywłaszczona przez Ministerstwo Kolei na rozszerzenie węzła kolejowego. Przeważyło jednak zdanie utrzymania tej placówki zwłaszcza wobec tego, że nowopowstająca w Warszawie Szkoła Pielęgniarek P.C.K. wymagała urządzeń

szpitalnych dla swych zajęć praktycznych i ilustracji wykładów. Pomimo więc przewidywane trudności finansowe, postanowiono szpital dalej prowadzić.

Zarząd Główny przy współpracy Komisji Zdrowia P. C. K. musiał szpital zorganizować w ten sposób, ażeby możliwie sam siebie finansował, ewentualnie mógł być prowadzony przy minimalnych zasiłkach Zarządu Głównego. Z tych względów postanowiono od grudnia 1921 r. utrzymać tylko 100 łóżek jako szpitalne i otworzyć szpital-lecznicę z ilością 30 łóżek. Pawilonami zadysponowano jak następuje:

Pawilony 1-szy i 2-gi przeznaczono dla Szkoły Pielęgniarek.

Pawilony 3-ci i 5-ty, przeznaczono dla szpitala z oddziałami wewnętrznym na 35 łóżek (№ 3) i chirurgicznym na 65 łóżek (№ 5).

Pawilon 4-ty, przeznaczono na lecznicę na 30 łóżek.

Pawilony 6-ty i 7-my, które podległy częściowej rozbiórce wskutek wywłaszczenia pod węzeł kolejowy, przeznaczono na pomieszczenie dla personelu i na kancelarję.

Już w listopadzie 1921 r. Zarząd Główny zawarł umowę z Urzędem Emigracyjnym na leczenie za opłatą chorych repatrjantów (nie zakaźnych), we wrześniu 1921 r. zawarta została umowa z Departamentem Sanitarnym M. S. W. na leczenie za opłatą wojskowych i ich rodzin, a od października 1921 r. przyjmuje szpital także cywilnych chorych.

Szpital wymagał kapitalnych remontów, na przeprowadzenie których potrzebne były duże sumy. Zarząd Główny wyjednał w Ministerstwie Skarbu na ten cel zasiłek w rozmiarze 12.000.000 mk., dzięki któremu od maja 1922 r. przystąpił do wykonania częściowego remontu.

Sądząc ze sprawozdań z działalności tego szpitala w 1922 r. można rokować, że w końcu tego roku szpital już w całości swymi dochodami pokryje koszty prowadzenia.

Działalność szpitala w okresie sprawozdawczym t. j. w 1921 r. była następująca:

Szpital obsługiwał wyłącznie wojskowość. Stanowiąc własność P. C. K., był pod zarządem komendanta wojskowego (płk. Grodecki, później mjr. Kulesza). Od czasu demilitaryzacji t. j. od września 1921 r. szpital przeszedł w zawiadywanie Zarządu Głównego P. C. K. który mianował na stanowisko lekarza naczelnego d-ra W. Dobrowolskiego.

Ogółem w szpitalu było 1426 chorych (211 zakaźnych, 567 chirurgicznych, 648 wewnętrznych) którzy przebywali 31.482 dni szpitalnych. Śmiertelność wynosiła 0,9%.

Przy szpitalu była czynna pracownia bakterjologiczna, wypożyczona od b. Zarządu Ziem Wschodnich, w której wykonano 919 analiz.

Do czerwca był również czynny gabinet dentystyczny, w którym udzielono 496 porad, dokonano 143 ekstrakcje zębów i nałożono 369 plomb.

Warszawska Szkoła Pielęgniarstwa P. C. K.

Dnia 30 października 1921 r. odbyła się w szpitalu Polskiego Czerwonego Krzyża przy ul. Smolnej w Warszawie uroczystość

poświęcenia i otwarcia Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa, założonej staraniem i przy współudziale Ministerstwa Zdrowia Publicznego, Polskiego Czerwonego Krzyża, Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, Wydziału Szpitalnictwa m. st. Warszawy, oraz Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Szkoła ma na celu przygotowanie społeczeństwu fachowo wykształconych i duchowo wyposażonych pielęgniarek, które jako siły pomocnicze lekarzy, będą nieść skuteczną pomoc w zakładach leczniczych Czerwonego Krzyża, szpitalach i instytucjach humanitarnych, państwowych i komunalnych.

Założenie szkoły tego typu wywołała potrzeba podobnie wyszkolonych fachowo kobiet, jednakowo odczuwana zarówno przez Wydział Szpitalnictwa Magistratu, jak przez Polski Czerwony Krzyż. Sanitarjuszki z czasu wojennego, dorywczo przygotowane, nie stały na wysokości współczesnych wymagań. Wysokie nawet poświęcenie i zapał nie zastąpią fachowego gruntownego wyszkolenia bez wiadomości teoretycznych, niezbędnych w praktyce pielęgniarskiej.

Inicjatywa założenia Szkoły wyszła jednocześnie od Wydziału Szpitalnictwa Magistratu m. st. Warszawy i od Zarządu Głównego P.C.K. Amerykański Czerwony Krzyż zgodził się dostarczyć Szkole 5 wykwalifikowanych instruktorek na przeciąg lat 2-ch, czyli na praktykowany w Ameryce okres kształcenia pielęgniarek, przyczem A. C. K. postawił warunek, że zrobi to, o ile w organizacji Szkoły weźmie udział także Ministerstwo Zdrowia i Uniwersytet, z uwagi na potrzebę nadania Szkole odpowiedniego poziomu naukowego, którego rękojmią są powyższe autorytety.

Polski Czerwony Krzyż przerobił na Szkołę pawilon II i część pawilonu I-go swego szpitala przy ul. Smolnej № 6, gdzie Szkołę pomieszczono i rozpoczęto wykłady w dniu 24 października. P.C.K. oprócz lokalu zaopatrzył Szkołę Pielęgniarek w meble i inne urządzenia domowe i gospodarskie.

Amerykański Czerwony Krzyż oprócz pensji dla instruktorek, do czego się zobowiązał, dostarczył urządzeń do sali jadalnej, materjałów na mundury dla uczenic, zapas produktów spożywczych, mąki, kaszy, grochu, mleka skondensowanego i lekarstw w ilości obliczonej na dwa lata.

Fundusze na utrzymanie Szkoły mają dostarczać: Polski Czerwony Krzyż i Magistrat m. st. Warszawy, każda z tych instytucji w wysokości 0,3, potrzebnej sumy, Uniwersytet 0,1; resztę ma pokryć subsydjum Ministerstwa Zdrowia.

Dyrektorką Szkoły Pielęgniarstwa jest Miss Helen L. Bridge, która zajmowała poprzednio podobne stanowisko w St. Louis w Stanach Zjednoczonych A. P., zastępczynią jej p. Tylska, która dłuższy czas przebywała w Ameryce, specjalnie studjując pielęgniarstwo. Aby poziom naukowy Szkoły stał dostatecznie wysoko, przyjmowane są do niej tylko osoby, które ukończyły conajmniej 6 klas szkoły średniej. Na pierwszy kurs przyjęto 25 wychowanic, które po ukończeniu Szkoły będą instruktorkami dla swych następczyń.

Radę Administracyjną Szkoły stanowili w 1921 r. pp. dr. Męczkowski, Prezes; dr. Śmiechowski Szef Sanitarny P.C.K., wiceprezes, dr. Łazarowicz—Skarbnik, (przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia), prof. Michałowicz, (przedstawiciel Uniwersytetu), p. Szlenkierówna, prof. dr. Sawicki (przedstawiciel Magistratu m. st. Warszawy), p. Zaborowski (Prezes Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża) i Miss Bridge—Dyrektorka Szkoły.

Personel Szkoły składał się z 6 osób: przełożonej, czterech jej asystentek i jednej djetarjuszki.

Wykładów teoretycznych w r. 1921 było 463 godziny, z czego na kursie przygotowawczym 360 i na drugim dziale 93 godziny.

Anatomja i Fizjologja	wykładana przez	d-ra Jasielewicza.
Bakterjologja	„ „	d-ra Jonschera.
Zasady pielęgniarstwa	„ „	d-ra Tylską.
Chemja	„ „	d-ra prof. Wottke.
Etyka i historja pielęgniarstwa .	„ „	p. Zarzycką.
Przyrządzanie lekarstw	„ „	pr. Kokowskiego.
„ „	„ „	d-ra Leyko.
Hygiena	„ „	p. Tylską.
Pokarmy i sposób przyrządzania ich	„ „	p. Holman.
Opatrunki	„ „	p. Jokaitis.
Wychowanie fizyczne	„ „	p. Gasparską.
Angielski Język	„ „	p. Bridge.
„ „	„ „	p. Derezińską.
Materia Medica	„ „	d-ra Leyko.
Patologja	„ „	d-ra Jonschera.
Choroby wewnętrzne	„ „	d-ra Adelta.
Pielęgnowanie chorych wewnętrz.	„ „	p. Tylską.
Choroby chirurgiczne	„ „	d-ra Loewensterna.
Pielęgnowanie chorych chirurg. .	„ „	d-ra Szczepańskiego

W szkole znajduje się pomieszczenie dla 60 słuchaczek. Spodziewanem jest, że ilość słuchaczek wraz z nowowstępującemi do Szkoły w jesieni 1922 r. dosięgnie powyżej wymienionej cyfry. Rada Zarządzająca Szkoły postanowiła rozszerzyć Szkołę, mając na względzie możliwość powiększenie liczby słuchaczek do 76, o ileby się znalazły odpowiednie kandydatki w 1923 r. (Przełożona Szkoły ma nadzieję, że dałoby się nawet ilość słuchaczek podnieść do 80-ciu).

Należy zaznaczyć, że Ministerstwo Zdrowia nie udzieliło szkole subsydjum dostatecznie dużego, tak, że Szkoła może działać tylko dzięki bardzo poważnej pomocy ze strony Amerykańskiego Czerwonego Krzyża w produktach spożywczych i zapomodze na remunerację wykładowców.

Szpital pod wezwaniem Ś-go Antoniego w Warszawie, przy ul. Topiel.

Zakład ten jest własnością T-wa Ś-go Antoniego. Po demilitaryzacji przeszedł od marca 1921 r. pod kierownictwo Zarządu Głównego, stosownie do zawartej umowy. Od marca Zarząd Główny w tym

szpitalu prowadził lecznicę dla inteligencji, pobierając od chorych przystępne opłaty. Na stanowisko lekarza naczelnego zamianowano d-ra Makowskiego. W grudniu 1921 r. umowa została rozwiązana, wobec czego lecznica przestała pracować jako instytucja PCK. Lecznica urządzona była na 30 łóżek. W okresie sprawozdawczym korzystało z niej 98 chorych ambulatoryjnych i 156 chorych szpitalnych, którzy w zakładzie przebywali 1924 dni szpitalne. Śmiertelności w zakładzie nie było.

Zakład „Maternitè“ w Warszawie przy ul. Hożej.

W celu przyjścia z pomocą wojskowości i na jej życzenie, Zarząd Główny P. C. K. zawarł w czerwcu 1921 r. umowę z T-wem „Opieki nad ubogiemi Matkami, oraz ich dziećmi“, na dzierżawę od tego T-wa 15 łóżek, przeznaczonych dla żon wojskowych, za które opłacać zobowiązała się wojskowość. W lipcu jednak zrzekła się ona 5-ciu łóżek, które eksploatowane były przez Zarząd Główny dla cywilnych chorych. W grudniu umowa została rozwiązana. W zakładzie leczyło się 57 pań przez 946 dni instytutowe, z nich zmarła jedna.

Zakład dla ozdrowieńców P. C. K. w Karolinie.

Instytut prowadzony przez T-wo Umysłowo i Nerwowo chorych, na podstawie zawartej z niem umowy, był przeznaczony na uzdrowisko dla wojskowych wychodzących ze szpitala i prowadzony przez Zarząd Główny, który mianował na stanowisko lekarza naczelnego d-ra Wilczyńskiego, jednak prowiantowany był przez Władze Wojskowe. W maju 1921 r. zakład był zdemilitaryzowany i od tego czasu prowadzony przez Zarząd Główny na jego rachunek, jako Dom Ozdrowieńców dla Sióstr i cywilnych kuracjuszy. W lipcu naczelnym lekarzem zamianowano d-ra Moszyńskiego, w grudniu 1921 umowa została rozwiązana i zakład, jako instytucja P. C. K. został zlikwidowany. W okresie sprawozdawczym z zakładu korzystało 517 kuracjuszów (458 wojskowych do czasu demilitaryzacji, 59 Sióstr i cywilnych), którzy przebywali 12.602 dni instytutowe.

Sanatorjum P. C. K. w Zakopanem.

Do maja 1921 roku zakład ten, jako zmilitaryzowany, był eksploatowany przez władzę wojskową, z której ramienia zarządzał nim komendant pułkownik dr. Czaplicki. Po demilitaryzacji, Sanatorjum wymagało bardzo kosztownych remontów, a stan zakładu przedstawiał się znacznie gorzej, niż szpitala № 1 P.C.K. przy ul. Smolnej. Zarząd Główny miał wiele trudności do zwalczenia przy uruchomieniu zakładu i dalszej jego eksploatacji. Należało przeprowadzić niezbędne remonty, wybudować leżalnie, zaprowadzić inwestycje i t. p., wszystko wymagało znacznych nakładów, a zasoby kasy były szczupłe. W celu rozwiązania tego zawiłego zadania, w 1921 roku wyjeżdżały do Sanatorjum Komisje delegowane przez Komitet Główny i z ramienia Zarządu. Komisje stwierdziły, że w gmachu głównym należy przeprowadzić kapitalne re-

monty, wymagające znacznych nakładów, budynki gospodarcze kwalifikowały się raczej do rozbiórki, niż do remontu, należało poczynić znaczne wkłady na wewnętrzne urządzenie, kanalizację i wodociągi wyremontować i do niektórych budynków poprowadzić nowe rozgałęzienia, dla zagospodarowania wyasygnować znaczny fundusz obrotowy i t. p. Wszystkie te relacje tak deprymująco wpłynęły na niektórych członków, że na jednem z posiedzeń Komitetu Głównego postawiono zapytanie, czy nie jest wskazanem dla P. C. K. sprzedanie tego Sanatorjum? Dyskusja prawie jednomyślnie wykazała, że Komitet Główny stoi na innym stanowisku.

Po zdemilitaryzowaniu i przeprowadzeniu najniezbędniejszych remontów, Zarząd Główny uruchomił Sanatorjum w Zakopanem na 212 kuracjuszów. Willę pod „Matką Boską" władze wojskowe na pewien czas zatrzymały jeszcze na swoje potrzeby i oddały ją Zarządowi dopiero w końcu 1921 roku. Na stanowisko lekarza naczelnego powołano d-ra Fiszera. Wojskowości na mocy zawartej umowy oddano do dyspozycji 170 miejsc (120 żołnierskich i 50 oficerskich), pozostałe 42 miejsca pozostawiono: 12 dla Sióstr P.C.K. i 30 miejsc dla cywilnych kuracjuszów. Umowa z wojskowością jest dla P. C. K. bardzo niekorzystna, opłata za chorych wojskowych normuje się podług taksy liczonej za chorych w szpitalu Ś - go Łazarza w Krakowie, z dodatkiem 40%, co powoduje znaczne niedobory. Gdyby wojskowość opłacała faktyczne koszty za swoich chorych, Sanatorjum pokrywałoby już dziś swoje koszty utrzymania, temwięcej, że od maja 1922 r. wojskowość zredukowała liczbę kuracjuszów wojskowych do 120 łącznie z Siostrami, i zgodziła się na przeniesienie chorych żołnierzy do willi „Pod Matką Boską". To dało możność urządzić w gmachu głównym 50 miejsc więcej dla cywilnych kuracjuszów, które mają być uruchomione we wrześniu 1922 r. Sanatorzum obecnie więc dysponuje również 212 miejscami dla kuracjuszów, z których 92 przeznaczone są na potrzeby kuracjuszów cywilnych i 120 miejsc wojskowych (80 żołnierskich i dla Sióstr, w willi „Pod Matką Boską" i 40 oficerskich). Po przedstawieniu władzom wojskowym niepomyślnego stanu finansowego, w jakim się Sanatorjum znalazło z powodu zawartej z niemi umowy, Departament Sanitarny Ministerstwa Spraw Wojskowych, zajmujący zawsze bardzo życzliwe stanowisko w stosunku do Polskiego Czerwonego Krzyża, pokrył niedobory, powstałe z powodu leczenia kuracjuszów wojskowych w Sanatorjum za 1921 r. i pierwszy kwartał 1922 r. Mamy nadzieję, że i dalsze okresy niedobory będą również pokryte.

Szpital Epidemiczny P. C. K. № 4 (dawniej Angielski) w Grochowie.

Szpital na 500 łóżek prowadzony przez wojskowość (Komendant major Baścik). Z powyższej ilości 300 łóżek stanowiło własność Polskiego Czerwonego Krzyża, pozostałe należały do wojskowości. Szpital prowiantowany był przez wojskowość, jednakże P. C. K. stosował dożywianie chorych. Likwidacja rozpoczęła się w końcu marca, zakończona w maju. Do chwili likwidacji, w okresie sprawozdawczym, w szpitalu

było 1.022 chorych, którzy przebywali przez 20.843 dni szpitalne. Śmiertelność wynosiła 2,06%.

Szpital L. 5/4 (Szwedzki) w Łomży.

Szpital na 200 łóżek, całkowicie urządzony przez Misję Szwedzką i przez nią ofiarowany był w 1920 r. Zarządowi Głównemu P. C. K. W okresie sprawozdawczym był prowadzony i prowiantowany przez wojskowość (Komendant major Sawczyński). W kwietniu zlikwidowany i zwrócony P. C. K. poczem zaraz wysłany do Słonima, dla wcielenia go do Szpitala L. 4/4. W okresie sprawozdawczym t. j. od początku roku do chwili likwidacji przebywało w szpitalu 585 chorych, którzy przebywali 7.155 dni szpitalne, Śmiertelność wynosiła 2,1%.

Instytucje frontowe prowadzone przez Zarząd Główny za pośrednictwem pełnomocników przy armjach i ich likwidacja.

Zarząd Główny P. C. K. rozwinął w czasie wojny w 1920 roku żywą działalność frontową. Dla uzgodnienia akcji P. C. K. z działaniami władz wojskowych Zarząd Główny delegował do każdej Armji swoich Pełnomocników, pod kierownictwem których funkcjonowały różne instytucje, jako to: punkty opatrunkowo-żywnościowe, szpitale, kolumny kąpielowo-dezynfekcyjne, pociągi sanitarne, czołówki, pralnie i t. p. Pełnomocnik Czerwonego Krzyża podlegał jednocześnie Szefowi Sanitarnemu odnośnej Armji i Zarządowi Głównemu P.C.K. Obowiązkiem Pełnomocników było organizowanie akcji pomocniczej dla żołnierza, i wogóle praca humanitarna.

W początku 1921 r. P.C.K. posiadał 4 Pełnomocnictwa frontowe mianowicie przy Armjach II, III, IV i VI-ej. Pełnomocnictwa, za wyjątkiem II Armji, w ciągu 1921 roku zostały zlikwidowane. Po zawarciu pokoju w Rydze, praca P.C.K. siłą faktów musiała być skierowaną w innym kierunku, więc P.C.K. zdając sobie z tego sprawę, skierował swój wysiłek, aby ulżyć ciężkim warunkom powracających do kraju uchodźców, i w tym celu istniejące pełnomocnictwa przy II Armji zostały całkowicie oddane na usługę repatrjacyjną w Baranowiczach.

Z Pełnomocnictw P.C.K. — najpierw zostało zlikwidowane Pełnomocnictwo przy III Armji, którego kierownikiem był p. Jełowicki. Pełnomocnictwo to nie ujawniło w 1921 r. żadnej działalności, gdyż już w końcu 1920 r. przystąpiono do jego likwidacji.

Pełnomocnictwo przy VI Armji (kierownik hr. Bniński) pracowało normalnie do marca: w kwietniu przystąpiono do likwidacji, którą ostatecznie ukończono we wrześniu, niektóre ze swych instytucji

przekazując innym placówkom Polskiego Czerwonego Krzyża. Pełnomocnictwo prowadziło: 1) składnicę we Lwowie, (przekazaną w części Okręgowi Małopolskiemu, w części Okręgowi Południowo-Wschodniemu), która zaopatrywała w potrzebne rzeczy szpitale i punkty opatrunkowo-żywnościowe; 2) szpitale przeznaczone wyłącznie dla wojska: polowy № 1 (301) fundacji Rolników Polskich w Radziwiłowie na 2oo łóżek i Etapowy № 23 w Kowlu na 3oo łóżek. W kwietniu szpitale te przeszły do dyspozycji bezpośredniej Zarządu Głównego P.C.K.; 3) Punkty opatrunkowo żywnościowe, które służyły jako stacje odżywcze dla wojska i udzielały pomocy uchodźcom: P-kt № 105 w Równem, zlikwidowany w kwietniu; № 106 w Łucku (w koszarach) przekazany w czerwcu Okręgowi Południowo-Wschodniemu; № 107 w Tarnopolu zlikwidowany w maju; № 109 w Krasnem zlikwidowany w kwietniu; № 108 w Złoczowie przekazany w kwietniu Pełnomocnictwu przy IV Armji; № 110 w Zdołbunowie zlikwidowany w maju; № 111 w Kowlu, zlikw. w maju; № 114 we Włodzimierzu Wołyńskim przekazany w kwietniu Pełnom. przy IV Armji; № 116 we Lwowie (Podzamcze) zlikw. w maju; № 118 w Zbarażu, zlikw. w kwietniu; № 119 w Trembowli zlikw. w lipcu; pociąg opatr.-żywn. w składzie 4-ch wagonów „Warszawa IV" przekazany w czerwcu Okręgowi Południowo-Wschodniemu; 4) Herbaciarnie № 1 i 2 we Lwowie, jedna na rampie przekazana w czerwcu Okręgowi Małopolskiemu, druga na Podzamczu zlikw. w czerwcu.

Pełnomocnictwo przy IV Armji (kierownik p. Nowakowski) samodzielnie pracowało do maja. W maju Pełnomocnictwo wraz z instytucjami zostało wcielone do Pełnomocnictwa przy II Armji. Pełnomocnictwo prowadziło: 1) składnicę w Słonimiu, 2) 2 szpitale: epidemiczny (z oddziałem chirurgicznym) L. 4/4 w Słonimiu na 250 łóżek i Belgijski w Brześciu n/Bugiem na 100 łóżek, 3) punkty opatr.-żywnościowe № 215 w Pińsku; № 7/4 w Wilnie, przekazany w kwietniu do Pełnomocnict. przy II Armji; № 14/4 w Słonimiu; № 14 w Horodziei; w kwietniu zostały przyjęte od Pełnom. przy IV Armji p-kty № 108 i 114; 4) dwie stacje sanitarne składające się z pralni, łaźni i herbaciarni, w Słonimie i Pińsku; 5) kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe „Hygiena № 1" przy Dow. XI Dyw. Piechoty, „Hygiena № 2" w Dąbrowicy i „Hygiena № 3" uruchomione w marcu.

Pełnomocnictwo przy II Armji (kierownik p. Brzozowski), prowadziło: 1) składnicę w Lidzie; 2) punkty opatr.-żywn. № 119 w N. Swięcianach; № 122 w Lidzie zlikw. w czerwcu; № 206 w Mołodecznie, № 217 w Podbrodziu zlikw. w styczniu 1922 r.; № 6/4 w Juraciszkach, № 120 w Łosośnie zlikw. w marcu, № 123 w Landwarowie i 125 w Grodnie, które zostały przewiezione na teren powstania G. Śląskiego; № 5 w Augustowie zlikw. w maju; № 7 w Oranach zlikw. w maju, № 8 w Białymstoku zlikw. w Styczniu 1922 r.; № 104 w Grodnie na stacji zlikw. w marcu; № 7/4 w Wilejce.

W maju teren działania Pełnomocnictwa zwiększył się przez wcielenie instytucji Pełnomocnictwa przy IV Armji. Kierownictwo nad Pełnomocnictwem objął p. Nowakowski, Pełnomocnik przy IV Armji. Z IV Armji przydzielone zostały: 1) składnica w Słonimiu, przeniesiona następnie jako filja do Baranowicz, 2) szpital epidemiczny L. 4/4 w Sło-

nimiu i szpital im. kr. Elżbiety Belgijskiej w Brześciu n/B 3) punkty opatrunkowo-żywnościowe № 14/4, 14, 108, 215 i 114 zlikw. w czerwcu, 4) stacje sanitarne w Słonimiu i Pińsku, 5) 3 kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe.

Na dzień 1 lipca 1921 r. Pełnomocnictwo prowadziło: 1) 2 składnice w Lidzie, przeniesione następnie i wcielone do filji w Baranowiczach i filji składnicy w Baranowiczach; 2) szpitale L. 4/4 w Słonimie i im. Kr. Elżbiety Belgijskiej w Brześciu n/B. — ten ostatni w październiku przeszedł pod bezpośredni kierunek Zarządu Głównego; 3) punkty opatrunkowo-żywnościowe № 6/4 zlikw. w lipcu, № 14 w Horodziei, № 108 w Baranowiczach, № 119 w Nowo-Święcianach, zlikw. w październiku, № 206 zlikw, w sierpniu, № 215 w Błudniu, herbaciarnię i kantynę w Baranowiczach; 4) stacje sanitarne w Słonimiu i Pińsku, ta ostatnia pracowała zaledwie jeden miesiąc; 5) kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, zlikw. w październiku.

Pełnomocnictwo to na początku 1922 roku zostało zlikwidowane, a instytucje przekazane inspektorowi P.C.K., mającemu za zadanie opiekę nad uchodźcami, powracającymi przez Baranowicze do Polski.

Reasumując powyższe — likwidacja Pełnomocnictw frontowych postępowała jak następuje:

a) Pełnomocnictwo przy III Armji zlikw. w kwietniu 1921 r.,
b) „ „ IV „ „ w maju 1921 r.,
c) „ „ VI „ „ we wrześniu 1921 r.,
d) „ „ II „ czynne było cały rok, od września 1921 roku dla spraw repatrjacji.

Likwidację instytucji frontowych uskuteczniono w następujących terminach, mianowicie:

a) na 1 stycznia 1921 r. były czynne:

4 szpitale, 33 punkty opatrunkowo-żywnościowe, 3 herbaciarnie, 2 kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, 2 stacje sanitarne, 4 składnice,

b) na 1 marca 1921 r. były czynne:

4 szpitale, 28 punktów opatrunkowo-żywnościowych, 3 herbaciarnie, 2 kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, 2 stacje sanitarne i 3 składnice,

c) na 1 maja 1921 r. były czynne:

3 szpitale, 24 punkty opatrunkowo-żywnościowe, 3 herbaciarnie, 4 kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, 2 stacje sanitarne i 3 składnice,

d) na 1 lipca 1921 r. były czynne:

2 szpitale, 7 punktów opatrunkowo-żywnościowych, 1 herbaciarnia, 4 kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, 2 stacje sanitarne i 1 składnica,

e) na 1 października 1921 r. były czynne:

1 szpital, 4 punkty opatrunkowo-żywnościowe, 1 herbaciarnia, 4 kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, 1 stacja sanitarna i 1 składnica,

f) od 15 października do 31 grudnia 1921 r. przy akcji repatrjacyjnej były czynne:

1 szpital, 4 punkty opatrunkowo-żywnościowe, 3 herbaciarnie, 1 ambulans lotny, 1 stacja sanitarna, 1 jadłodajnia, 1 kantyna, 1 składnica,

g) od maja do lipca 1921 r. na froncie Górnośląskim były czynne:

1 szpital, 5 punktów opatrunkowo - żywnościowych, 3 patrole sanitarne.

Instytucje frontowe P. C. K. były rozmieszczone w następujących miejscowościach: Lida, Grodno, Jabłonna, Słonim, Lwów, Nowo-Święciany, Mołodeczno, Podbrodzie, Juraciszki, Augustów, Orany, Białystok, Łosośna, Landwarowo, Pińsk, Wilno, Horodzieja, Równo, Łuck, Tarnopol, Krasne, Zdołbunowo, Trembowla, Kowel, Dubno, Włodzimierz Woł., Łanowce, Brody, Małkinia, Radziwiłłów, Sokółka, Grajewo, Gródek, Chełm, Kobryń, Brześć nad Bugiem, Błudeń, Andrzejowo.

Szpitale.

a) **Szpital etapowy № 23 w Kowlu.** Epidemiczny na 300 łóżek, prowjantowany przez wojskowość i pozostawał pod zarządem komendanta wojskowego (mjr. M. Jurow). W szpitalu zatrudniony personel administracyjny należał do P. C. K., zaś lekarski personel był wojskowy. W kwietniu szpital otrzymał rozkaz zlikwidowania się, w maju przybył do Warszawy, jednak na skutek działań na G. Śląsku otrzymał dyspozycję udania się do Sosnowca. Wskutek braku miejsca i zmniejszonej potrzeby, po 2-tygodniowym pobycie w Sosnowcu powrócił do Warszawy, gdzie został ostatecznie zlikwidowany w lipcu. Chorych do maja było 1574, którzy przebywali w szpitalu przez 17400 dni zakładowych. Śmiertelność wynosiła 0,9⁰/₀.

b) **Szpital polowy P. C. K. № 1 (301) w Radziwiłłowie.** Szpital wewnętrzno-chirurgiczny na 200 łóżek fundacji Rolników Polskich. Obsługiwał wyłącznie wojsko; prowiantowany przez Intendenturę, był pod zarządem komendanta wojskowego (mjr. Lilpop). W lutym został przeniesiony z Brodów do Radziwiłłowa, gdzie wskutek niedostatecznego lokalu nie rozwinął się odrazu. Był zlikwidowany w kwietniu i skierowany do Warszawy, skąd wobec wynikłej potrzeby został wysłany do Sosnowca dla niesienia pomocy powstańcom G.-Śląskim. W Sosnowcu przemianowany na szpital № 2. Do kwietnia leczonych było 358 chorych w ciągu 8274 dni szpitalnych. Śmiertelność wynosiła 1,25⁰/₀.

c) **Szpital P. C. K. im. królowej Elżbiety Belgijskiej w Brześciu n/B.** Na 100 łóżek. Wewnętrzno-chirurgiczny (z oddziałem chirurgicznym). Do kwietnia był pod bezpośrednim kierownictwem Misji Belg. C. K., w kwietniu został przejęty przez P. C. K., który mianował lekarzem naczelnym dr. B. Serdakowskiego. Szpital pracował w części dla wojska (byli leczeni jeńcy, żołnierze z oddziałów Bałachowicza i Peremykina), a w części dla ludności cywilnej, która była pozbawiona leczenia szpitalnego, gdyż Brześć n/Bugiem dotychczas nie posiada szpitala miejskiego.

W październiku została zawarta umowa z Zarządem Kolei w Brześciu, Województwem i Miastem, mocą której koszty prowadzenia miały pokrywać te trzy instytucje; personel szpitalny wyznaczał P.C.K., za wyjątkiem lekarza naczelnego mianowanego w porozumieniu z Zarządem Kolei.

Chorych było 770 (wewnętrznych 233, chirurgicznych 259, zakaźnych 288) w ciągu 15541 dni szpital. Śmiertelność wynosiła 5,45%.

d) **Szpital epidemiczny L. 4/4 w Słonimie.** Chirurgiczno - epidemiczny na 250 łóżek. Wskutek stale zwiększającego się napływu chorych i z powodu likwidacji innych szpitali wojskowych, szpital ten okazał się za szczupły i Zarząd Główny P.C.K. powiększył szpital w m-cu kwietniu 1921 r. do 600 łóżek przez wcielenie szpitala L. 5/4 z Łomży na 200 łóżek i Angielskiego na 150 łóżek, znajdującego się podówczas w Składnicy Centr. P.C.K. Szpital obsługiwał początkowo wyłącznie wojsko, a następnie także powracających uchodźców i b. jeńców wojennych; był pod zarządem komendanta wojskowego (mjr. Slebodziński i mjr. M. Jurow); od grudnia szpital przeszedł pod zarząd P. C. K. Na stanowisko lekarza naczelnego tego szpitala Zarząd Główny mianował dr. Dobrogórskiego. Co do tego szpitala w grudniu 1921 roku została zawarta umowa z N. N. K., na zasadzie której urząd powyższy zaabonował 500 łóżek dla repatrjantów, w następstwie liczbę tę zredukowano do 400 łóżek, pozostałe 100 łóżek przeznaczone zostały dla wojska; wojskowość na swoje łóżka wydawała prowiant i opał. W szpitalu było leczonych 2805 chorych (zakaźnych 1573, wenerycznych 686, chirurgiczno-wewnętrznych 534) przez 75.569 dni szpitalnych. Śmiertelność wynosiła 2,31%. Przy szpitalu znajdowało się ambulatorjum, z którego korzystała ludność miejscowa i wojsko. Udzielono 1928 porad.

Punkty opatrunkowo-żywnościowe i herbaciarnie.

W początku 1921 roku P. C. K. posiadał 33 punkty i 3 herbaciarnie; większość z nich została zlikwidowaną, a tylko niektóre przekazano Okręgom i Oddziałom. W końcu 1921 roku pozostały tylko 4 punkty opatrunkowo-żywnościowe i 1 herbaciarnia.

Na wszystkich punktach w okresie sprawozdawczym wydano płatnych 1.596.855 porcji pożywienia i bezpłatnych 479.326 porcji.

Przez punkty Pełnomocnictwa P. C. K.

przy II Armji	wydano	753.694	płatnych	i 215.694	bezpłatnych	porcji
„ IV „	„	89.381	„	45.272	„	„
„ VI „	„	753.780	„	218.360	„	„
		1.596.855	płatnych	i 479.326	bezpłatnych	porcji

czyli ogółem punkty opatrunkowo żywnościowe wydały 2.076.181 porcji.

Kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe.

W początku 1921 roku były czynne tylko 2 kolumny. Na skutek zapotrzebowania od wojska, Zarząd Gł. P. C. K. począwszy od maja uruchomił dodatkowo jeszcze 2 kolumny na terenach przyfrontowych. Niezależnie od tego na terenach powstania na G. Śląsku uruchomił 2 kolumny, które tam były czynne do końca likwidacji powstania. Kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe ogółem wykąpały 32.152 osoby, wydezynfekowały 51.370 szt. ubrań i bielizny, zdezynfekowały 120 lokali, zamieniły 3917 szt. bielizny i wydały 2.835 szt. nowej bielizny.

Stacje sanitarne.

Polski Czerwony Krzyż w 1921 roku posiadał w Pińsku i Słonimie 2 stacje sanitarne, składające się z pralni i łaźni. Przy tych stacjach czynne były także herbaciarnie. Stacja w Pińsku była czynna w ciągu jednego tylko miesiąca i została zlikwidowana w październiku. Stacja w Słonimie obsługiwała szpital L. 4/4 i szpitale wojskowe w Baranowiczach, w tym celu przydzielone zostały do stacji 2 wagony, które przewoziły bieliznę z Baranowicz do Słonima i odwrotnie. Na stacjach ogółem wykąpano 21.838 osób, wydezynfekowano 45.843 szt. ubrań i bielizny, wyprano 224.392 szt. bielizny, zamieniono 6.385 szt. bielizny i wydano 2.950 szt. nowej bielizny.

Instytucje repatrjacyjne P. C. K.

Już od października 1921 r. Zarząd Główny P. C. K. rozpoczął organizować na własną rękę opiekę nad powracającymi repatrjantami u granic Polski w Baranowiczach i Równem. Wielu repatrjantów powraca głodnych oraz bez bielizny, odzieży i obuwia. Wprawdzie Rząd Polski przygotował Instytucje, które miały zaspakajać potrzeby repatrjantów jednak wskazaną była dodatkowa opieka organizacji społecznych, dzięki której otarta została niejedna łza tych nieszczęśliwych. Działalność repatrjacyjna P. C. K. w 1921 r. z powodu braku funduszów była narazie bardzo nikłą, wobec czego zawarty został układ pomiędzy Naczelnym Nadzwyczajnym Komisarzem dla Spraw Repatrjacji p. Ministrem Grabskim i Zarządem Głównym P. C. K. Mocą tego układu Zarząd Główny zobowiązał się opłacać potrzebny personel dla akcji repatrjacyjnej, wytkniętej przez Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza. Potrzebne lokale, ich remont, opał, oświetlenie, lekarstwa, materjały opatrunkowe, oraz produkty na wyżywienie repatrjantów, korzystających z owych instytucji i zatrudnionego w nich personelu, zostały dostarczone przez Nadzwyczajny Komisarjat. Powyższy układ nie dotyczył szpitala L 4/4 na 400 łóżek w Słonimie, który prowadzony jest przez P. C. K. na odmiennych warunkach, mianowicie za każdą dniówkę chorego, skierowanego do szpitala przez Nadzwyczajny Komisarjat, lub Komisarzy „JURA" otrzymuje P. C. K. po 700 mk., a 300 mk. za każde łóżko niezajęte. Po zawarciu takiego układu Zarząd Główny w porozumieniu z p. Ministrem Grabskim uruchomił w 1922 roku szereg instytucji w Baranowiczach, Słonimie i Równem.

Instytucje repatrjacyjne w Baranowiczach i Słonimie Zarząd Główny prowadzi bezpośrednio przez delegowanego Członka Komitetu d ra Torchalskiego; instytucje w Równem Zarząd Główny przekazał do prowadzenia Okręgowi Południowo-Wschodniemu P. C. K.

Instytucje repatrjacyjne rekrutowały się przeważnie z instytucji pozostałych po zlikwidowanych pełnomocnictwach frontowych, a tylko niektóre były wysłane przez Zarząd Główny z Warszawy. Chociaż

działalność tych instytucji nie dotyczy okresu sprawozdawczego 1921 r. to jednak, z uwagi na aktualność tej pracy, należy tu zobrazować ją w pobieżnym bodaj zarysie.

W pierwszym kwartale 1922 r., t. j. od stycznia do marca włącznie, Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża prowadził następujące instytucje:

W Słonimie: Szpital L 4/4 na 600 łóżek dla repatrjantów, dni instytutowych miał w tym czasie 24.600, zmarło 47 chorych.

Pralnię, która wyprała w tym czasie 51.666 sztuk bielizny.

W Baranowiczach: Szpital dla rekonwalescentów na 120 łóżek otwarty w lutym 1922 r.

Jadłodajnia dla inteligencji sprzedała posiłków dla 7.500 os.

Rozdawnictwo zaopatrywało repatrjantów w odzież, bieliznę i obuwie.

Dwie kantyny, zaopatrujące repatrjantów w różne drobiazgi, produkty i odzież, zrobiły obrotu w pierwszym kwartale na sumę 10.200.000 mk.

Punkt żywnościowy wydał około 40.000 porcji pożywienia.

Biuro Informacyjne udzielało potrzebnych informacji zwracającym się po nie repatrjantom.

Punkty żywnościowo-opatrunkowe na stacjach kolejowych, przez które przejeżdżają, względnie wysiadają repatrjanci, są następujące:

Miejscowość.	*Porcji pożywienia.*	*Porad.*	*Opatrunków.*
Błudeń	30.177	—	—
Linowo	3.029	429	437
Kobryń	6.029	—	—
Żabinka-Drohiczyn	5.996	607	908
Pińsk	6.436	100	53

Kierownikiem Baranowickich Instytucji jest p. Wańkowiczówna.

Instytucje repatrjacyjne w tym okresie 1922 r., prowadzone przez Okręg Południowo-Wschodni P. C. K., były następujące:

Szpital dla rekonwalescentów na 100 łóżek w **Równem.**

Schronisko dla repatrjantów na 130 miejsc w **Łucku.**

Ochronka dla 100 dzieci w Mielcach.

Biuro Informacyjne w Równem.

Rozdawnictwo odzieży, obuwia i bielizny w **Równem.**

Punkty opatrunkowo-żywnościowe w Równem, Ożeninie, Ostrogu i Dubnie, ogółem na 25.000 porcji pożywienia miesięcznie

Bursy Polskiego Czerwonego Krzyża.

Zarząd Główny P. C. K. założył w 1920 r. Bursy dla kresowej młodzieży szkolnej, która walczyła w szeregach wojska, a później znalazła się bez środków i opieki.

Przez cały 1921 rok czynne były dwie bursy z ilością 187 chłopców, z których jedna w Grodzisku dla 117 chłopców, druga w Warszawie przy ul. Nalewki Nr. 2-a z ilością 70 chłopców. Oprócz powyższych od 1 września 1921 r. otworzono jeszcze jedną Bursę, przy szkole p. Wojciecha Górskiego w Warszawie (Hortensja 2), w której umieszczono 30 chłopców, przygotowujących się do egzaminu maturalnego. Koszty utrzymania Burs w okresie sprawozdawczym wyniosły około 12.500.000 mk. włącznie z odzieżą, bielizną i obuwiem. Dniówek zakładowych ogółem było około 63.500, czyli, że przeciętnie dniówka kosztowała 177 mk. Najtaniej prowadzona była Bursa na Nalewkach, dniówka zakładowa wyniosła w niej tylko 156 m., w Grodzisku 184 mk. a przy ulicy Hortensja 2, dniówka wyniosła 242 mk. Koszty prowadzenia Burs, jak widać z powyższego były nizkie, dzięki temu, że w 1921 r. Bursy korzystały z opału i produktów żywnościowych przydzielonych przez Ministerstwo Aprowizacji po cenach kontyngensowych ze Składnicy za; Zarządu Głównego otrzymywały odzież, bieliznę i obuwie, wartość których obliczana była po cenach zapisanych w inwentarzu 1919 roku. Zdrowotność wśród chłopców naogół była dobra. Wyżywienie dostateczne i zdrowe. Chłopcy naogół pilnie się uczyli, postępy w naukach były następujące: w Bursie Grodziskiej 32 chłopców otrzymało promocję z 7-ej do 8-ej klasy; 11-tu z 6-ej do 7-ej; 4-ch z 5-ej do 6-ej; 8-iu z 3 do 4-ej; 3-ch z oddziału 6-go do 7-go; 7-iu z 5-go do 6-go, 4-ch z 4-go do 5-go oddziału. Pięciu wstąpiło do podchorążówki, pięciu do szkół zawodowych. W Bursie na Nalewkach 9-iu chłopców otrzymało maturę, 51—promocję. Rodzice i opiekunowie, po powrocie z Rosji wycofali z Burs 22-ch. Wychowańcy Burs do kasy Zarządu Głównego wpłacili za swoje utrzymanie w Bursach w 1921 r. tylko 567.294 mk. ofiarność społeczna na Bursy P. C. K. w 1921 r. była stosunkowo mała, dzięki tylko zasiłkom Ligi T-w Czerwonego Krzyża w rozmiarze 20.000 franków szwajcarskich, za które w swoim czasie P. C. K. uzyskało 13.373.200 mk., w 1921 r. byt Burs był zapewniony.

DOM WDÓW P. C. K.

Fundacja „Domu Wdów“ wraz z gmachem wybudowanym na gruncie miejskim, przy ul. Florjańskiej na Pradze sukcesyjnie przeszła na własność Polskiego Czerwonego Krzyża po Rosyjskim Czerwonym Krzyżu. Gmach ten mieści w sobie 70 pokojów oraz inne ubikacje gospodarcze w suterenach. Magistrat m. Warszawy, uważając się za właściciela tej realności, udzielił pozwolenia Weteranom 1863 roku na zajęcie 15 pokojów i zakładowi Św. Teresy na zajęcie 43 pokojów, pozo-

stałe zaś 12 pokojów zajęte są przez wdowy po wojskowych. Spór co do tytułu własności pomiędzy Magistratem i Zarządem Głównym P.C.K. w 2-ch instancjach był rozstrzygnięty na korzyść P. C. K., termin rozpatrzenia sporu w trzeciej instancji wyznaczony jest na październik r. b. W okresie sprawozdawczym za 1921 r., Zarząd Główny otoczył opieką 14 wdów po wojskowych, dając im mieszkanie w tym gmachu, oraz deputat żywnościowy, składający się dla każdej miesięcznie z 6 klg. mąki pszennej, 5 klg. żytniej, 2 klg. grochu, 2 klg. kaszy jęczmiennej, 800 gr. smalcu, 800 gr. marmelady, 2 klg. mydła, 400 gr. kawy, 400 gr. cukru, 200 gr. soli i 8 klg. ziemniaków, prócz tego otrzymywały one razem miesięcznie 75 pudów węgla i 20 pudów drzewa, a podczas zimowych miesięcy 150 pudów węgla. Niezależnie od powyższego każda z wdów otrzymywała zasiłek pieniężny w rozmiarze 25 marek dziennie.

ROZDAWNICTWO P. C. K.

Rozdawnictwo bielizny i odzieży demobilizowanym żołnierzom.

Po zawieszeniu broni w roku 1920, Ministerstwo Spraw Wojskowych zarządziło, aby demobilizowani żołnierze przy otrzymywaniu karty zwolnienia zwracali odzież rządową, wobec czego ogromny zastęp ludzi pozostawał bez zajęcia i bez ubrania.

Chcąc przyjść z pomocą demobilizowanym Polski Czerwony Krzyż porozumiał się z Amerykańską Misją Metodystów co do zaopatrzenia najbiedniejszych demobilizowanych w odzież, obuwie i bieliznę. Ustalono, że Amerykańska Misja Metodystów wydawać będzie ze swych zapasów zdemobilizowanym odzież i bieliznę według list sporządzonych przez Zarząd Główny P. C. K. Demobilizowani dostawali ubranie i bieliznę na mocy karty zwolnienia z P. K. U., wywiadu dokonanego przez Okręgowy Komisarjat o stanie materjalnym i moralności, oraz zaświadczenia o przyjęciu danego zdemobilizowanego do jakiej pracy. Komplet odzieży, stanowiący wartość około 20.000 mk., składał się z ubrania (marynarka i spodnie), 1 zmiany bielizny, butów, czapki i palta. Rzeczy wydawane przez Metodystów przeważnie były używane, nowe, za w poślednim gatunku. Zależnie od stanu materjalnego zwolnionego żołnierza, Zarząd Główny P. C. K. decydował o wysokości świadczenia t. j. czy ma otrzymać cały komplet, czy tylko bieliznę, lub też pojedyncze sztuki. Wszyscy inwalidzi z roku 1919—20, z utratą zdolności do pracy ponad 40%, otrzymywali cały komplet odzieży.

Dla uniknięcia nadużyć, na kartach zwolnienia przykładano pieczątkę A. M. M. z wyszczególnieniem przedmiotów otrzymywanych przez demobilizowanego.

Ogółem wydano:	Całych kompletów . . .	377
Poza kompletami:	Bielizny	1021
	Ubrań	556
	Palt	34
	Butów	415.

Z własnej Składnicy Polski Czerwony Krzyż wydał demobilizowanym 25 kompletów ubrań i bielizny.

Zasiłek odzieżowy otrzymało 2428 zdemobilizowanych.

ROZDAWNICTWO ODZIEŻY

PRZY ULICY MARSZAŁKOWSKIEJ № 143

Wnikając w nader krytyczne położenie polskiej inteligencji zwłaszcza powracającej z Rosji, która po przybyciu do stolicy, często z braku odzieży nie była w możności wyjść nawet na ulicę, Zarząd Główny P. C. K. w lutym 1921 r. utworzył instytucję mającą za zadanie rozdawnictwo odzieży po przeprowadzeniu odnośnych wywiadów. W okresie sprawozdawczym obdarowano:

a) 913 rodzin, które otrzymały 11.458 sztuk odzieży i bielizny,

b) 485 rodzin, które otrzymały 1,398 klg. produktów żywnościowych i 223 puszek mleka skondensowanego,

c) 219 osób, które otrzymały paczki indywidualne, zawierające 3 metry materjału na odzież, 2 i $^1/_2$ metra podszewki, 2 komplety ciepłej bielizny, trykot i parę bucików.

d) 100 matek, które otrzymały kompletne wyprawki dla niemowląt.

Rozdawnictwo w poszczególnych miesiącach przedstawiało się jak następuje:

ROZDANO	Paczki indyw. ilość sztuk	Mleko puszek	Żywność klg.	Odzieży i bielizny sztuk
w Lutym	17	37	87	788
„ Marcu	5	7	220	1.441
„ Kwietniu	12	15	135	1.215
„ Maju	7	22	215	825
„ Czerwcu	14	12	57	261
„ Lipcu	4	8	22	289
„ Sierpniu	16	20	20	290
„ Wrześniu	25	24	134	492
„ Październiku . . .	47	85	223	2.937
„ Listopadzie . . .	32	21	78	1.419
„ Grudniu	40	72	207	1.501
Ogółem .	219	323	1.398	11.458

Rozdawnictwo P. C. K.

Niezależnie od powyższej działalności Instytucji P.C.K. w zakresie opieki społecznej, Zarząd Główny przyznał w 1921 roku zasiłki gotówkowe i w naturze dla następujących instytucji:

4/III Dla Polaków w Rosji przez Delegację w Moskwie odzież, żywność i lekarstwa . . dla 3.000 osób
„ Dla sierocińców w Warszawie i Łodzi paczki żywnościowe . . . . „ 600 „
„ Dom Inwalidów w Wilnie—bielizna pościelowa
„ Okr. Warsz., Krak. i Lwowskiego — zapomogi dla rodzin żołnierskich . . . . . 300.000 mk.
„ V Dyw. Syberyjskiej—na Święcone produkty dla 2.000 osób
10/III Dla chorych na froncie „ zasiłek . 200.000 mk.
„ Dla chor. w szpit. na Pomorzu „ „ . 100.000 „
„ Dla ochrony w Brześciu zapomoga . . . 100.000 „
„ Dla punktu op. żyw. w Małkini—odzież i żywność.
„ Dla Oddziału C. K. w Jabłonnie — bielizna.
23/III Zakład SS. Miłosierdzia w Chełmie — Odzież i bielizna dla 150 os.
„ Koło C. K. w Białej Śląsk Cieszyński—na Święcone dla chorych żołnierzy . . . . 25.000 mk.
„ Schronisko M. B. Wspomożycielki—20 klg. tranu
1/IV Oddział Wileński na dom inwalidów—20 łóżek
„ Zakład SS. Nazaretanek w Wadowicach — tran
„ Ochrona Nr. 3 w Warszawie—5 klg. tranu
„ Dla Związku Harcerstwa — bielizna, odzież.
„ Dla Okr. C. K. Delegatury w Baranowiczach i Burs—3259 p. obuwia norweskiego dla żołnierzy.
4/V Dla Pełnomocników P.C K. 2013 paczek dla żołn.
3/VI Dla pułku huzarów — 50 kompl. bielizny i 500 par onuczy.
5/VI Dla Bursy w Bydgoszczy — 240 kompl. bielizny i odzieży.
9/VI Ochrona w Otwocku — produkty.
„ Zakład dla sierot (Tamka)—35 klg. owoców susz.
17/VI Dla młodzieży akademickiej — 20 klg. cukru 100 klg. mydła.
21/VI Kom. Pom. dzieciom i młodzieży — zapomoga 100.000 mk.
„ Kolonja P. C. K. w Strudze — produkty i mydło.
9/VIII Dla pogorzelców wsi Chechło—odzież i bielizna dla 160 osób
20/VIII Dla załogi statków Gdyni i młodzieży akademickiej — papierosy, produkty 600 klg.
28.VIII Dla S. S. S. — papierosy . . . w ilości 10.000 sztuk
2/IV Dla żołnierzy chorych w Krynicy — papierosy 5.000 „
12/IX Dla weteranów — ubrania i bielizny dla 25 osób
13/IX Dla Bursy harcerskiej — produkty.
„ „ „ „ — zapomoga 110.000 mk.
18/X Dla Oddziału Węgrowskiego dla D. Inwalidów łóżka, bielizny i odzieży . . . . dla 20 osób
„ Dla żołn. V Dyw. Syber. — 100 paczek z bielizną, odzieżą i żywnością.
7/XI Oddz. w Jabłonnie dla punkt. żywnościowego sprzęty.
„ Dla T-wa Op. nad Ociemniałymi — urządzenia i garder.

7/XI Dla bursy Harcerskiej — produkty.
22/XI Dla Oddziału w Zakopanem — tran
„ Dla Oddziału w Krakowie — tran
22/XI Dla Koła Opieki nad młodz. (b. wojsk.) sprzęty i apteczka.
29/X Dla Bursy Harcerskiej — 10 swetrów
„ Dla Zakładu sierot — 20 klg. tranu
10/XII Dla Okr. Wielkopolskiego dla d. Inwalidów sprzęty.
10/XII Internat Opatrzności Boskiej — tran, lekarstwa
„ Ochrona w Brześciu — zapomoga . . . 100.000 mk.
16/XII Dla jeńców obozu w Dęblinie—lekarstwa, produkty, odzież.
30/XII Dla dzieci repatrjantów w Otwocku (dar Am. C. K.)
50 woreczków z odzieżą i gotówką . . 33.000 mk.
„ Schronisko P.C.K. w Bydgoszczy—dar gwiazdkowy (garderoba).
„ Kom. Op. nad dziećmi i młodz —odzież „
„ Kom. Op. nad sierotami—Na wigilję 40 f. owoców suszonych.
„ Dla dzieci repartrjantów (w szpitalu na Smolnej)—garderoba, oraz całemu szeregowi pojedyńczych osób.

Dla Górnego Śląska.

Dla dzieci	4.000 sztuk odzieży
Dla dzieci	300.000 mk. zapomogi
Dla Okręgu G. S. P. C. K. . .	1.000.000 mk. na ufundowanie zakładu dla sierot wojskowych
Dla ludności	Produkty.
Dla powstańców	Zasiłki 933.750 mk.
Dla sierot po powstańcach . .	Zasiłek 181.500 mk.
Dla Okręgu G. S. P. C. K. . .	Odzież i bielizna.

Na repatrjację.

Przez Pełnomocnika P. C. K. w Baranowiczach — odzież i bielizna dla 5.000 osób.
Przez Oddział P. C. K. w Łucku — 2.000.000 sztuk papierosów
Przez Pełnomocnika IV i III Armji oraz

Okręg Południowo-Wschodni .	Odzież i bielizna
„ Lwowski	
„ Krakowski	
„ Pomorski	
„ Poznański	
„ Warszawski	
„ Cieszyński	
i Oddział w Wilnie	

Przez Pełnomocnika IV-ej Armji — 28 skrzyń odzieży.
Przez Okręg Lwowski P. C. K. — Odzież i bielizna.
Przez Pełnomocnika IV-ej Armji i Okręg Południ.-Wschodni — 1.000 par bielizny oraz odzież i bielizna.
Przez Pełnomocnika IV-ej Armji do Szepetówki i Zwiahla odzież, bielizna i lekarstwa.

Komisja do spraw zakładników i jeńców.

Działalność Komisji rozpoczęła się w sprawie jeńców polskich znajdujących się w Rosji Sowieckiej w miesiącu październiku 1919 roku, po zawarciu przez Delegatów Polskiego Czerwonego Krzyża, oraz przedstawicieli Rządu Sowieckiego umów co do wymiany jeńców i zakładników na stacji granicznej Mikaszewicze. Sprawozdanie z poprzedniej działalności za rok 1920 było przedstawione na Walnem Zgromadzeniu, pracę zaś w roku 1921 należy podzielić na dwa okresy: pierwsze cztery miesiące, Styczeń, Luty, Marzec i Kwiecień 1921 r. stanowiły dalszy ciąg działalności Komisji, zaś od 1-go Maja 1921 r. do Października t. r. nastąpił okres likwidacyjny Komisji.

Od dnia 1-go Stycznia do dnia 1-go Maja przesłano:

Listów zwyczajnych do Rosji 10,000

„ pieniężnych 596

na sumę 23,698,594 rub. sow. Wysłano listów informacyjnych 1,780, paczek żywnościowych 150. Zarejestrowano 2,500 osób.

Po podpisaniu traktatu pokojowego, zawierającego między innymi układ o repatrjacji, cała dotychczasowa działalność Komisji w sprawach ułatwień powrotu, oraz opieki nad jeńcami przeszła w ręce Rządu. Z dniem więc 1-go maja 1921 r. rozpoczął się okres likwidacyjny dotychczasowej pracy Komisji, nie mniej jednak, w nader ograniczonym zresztą zakresie, Komisja w dalszym ciągu pośredniczyła w przesyłaniu listów.

Od dnia 1-go maja do października przesłano do Rosji listów zwyczajnych 10,750, pieniężnych 184 na sumę 11,398,338 rub. sow.

Od października Komisja przestała egzystować jako jednostka samoistna, a jej prace powierzono Wydziałowi Opieki Polskiego Czerwonego Krzyża.

Z powodu trudności komunikacyjnych z Rosją, sprawa pokwitowań z odbioru na miejscach wysłanych pieniędzy nie jest jeszcze w zupełności zakończona. W czerwcu 1921 r. nadesłano szereg pokwitowań i zwrócono Komisji szereg listów pieniężnych, z powodu niemożności odszukania adresatów lub też stwierdzonej ich śmierci. Pokwitowań osobistych z odbioru pieniędzy wpłynęło 73; przekazów pocztowych na odebrane pieniądze 945. Listów pieniężnych 97 na sumę 2,339,103 rub. sow. zwrócono osobom wysyłającym.

Biuro informacyjno-wywiadowcze.

Rok 1921 był w pracy Biura Informacyjnego rokiem likwidacji wojny i rokiem repatrjacji; zaznaczył się też wzmożonym ruchem w korespondencji zagranicznej dotyczącej spraw jeńców cywilnych.

Dla zlikwidowania spraw wojskowych należało kartoteki Biura dokompletować przez wciągnięcie strat personalnych i wyczerpać akty ofenzywy 1920 roku, z których w roku sprawozdawczym zarejestrowano z górą 400.000 nazwisk, a na 1 stycznia 1922 r. pozostawało do zarejestrowania jeszcze 100.000 nowych.

Od początku wymiany jeńców Biuro rejestruje przybywające transporty. W tym celu na punkty wymiany Jeńców (Baranowicze i Równe) w marcu 1921 roku były wysłane specjalne urzędniczki, których zadaniem było gromadzenie dla Biura materjału i zbieranie wiadomości o pozostałych w niewoli, a szczególniej o zmarłych w niej jeńcach Polakach. Tą drogą Biuro zarejestrowało przeszło 1.000 nazwisk osób zmarłych lub rozstrzelanych.

Dzięki powrotowi repatrjowanych jeńców znalazł rozwiązanie cały szereg prowadzonych przez Biuro wywiadów. Pewna ilość zapytujących otrzymała odpowiedzi uzyskane pośrednio od powracających. Biuro zajmowało się także odszukiwaniem jeńców cywilnych i repatrjantów, osiągnięte sukcesy tej akcji przypisać należy Oddziałowi P. C. K. w Moskwie i pracy urzędniczek w Równem i Baranowiczach.

W czasie powstania na Górnym Śląsku Biuro delegowało urzędniczkę dla zorganizowania tamże stacji informacyjnej. W krótkim czasie stacja sporządziła spisy rannych Górnoślązaków z oznaczeniem szpitali w których oni się znajdowali. Stacja cieszyła się wielką frekwencją i uznaniem miejscowej ludności.

Biuro zamieściło w polskich pismach amerykańskich odezwę zachęcającą Polaków z Ameryki, aby zwracali się do Biura w sprawach informacji o swoich blizkich, lub w celu i chodszukania. Na skutek tej odezwy posypały się listy. W zbieraniu żądanych informacji wielką pomoc okazała nasza policja, która szybko i sumiennie zbierała i dostarczała informacji do Biura. W większych środowiskach Biuro zbierało informacje przez Oddziały P. C. K.

Liga T-w Czerwonego Krzyża za pośrednictwem Biura przesyłała od zamożnych rodaków w Ameryce lub w Kanadzie dla ich krewnych w Polsce pieniądze, które Biuro przekazywało pod właściwymi adresami do różnych nieraz odległych miejscowości prowincjonalnych.

Wielką pomocą w wywiadach o osobach cywilnych w Rosji bolszewickiej była placówka P. C. K. w Moskwie, której mimo kolosalne trudności techniczne udało się odnaleźć duży stosunkowo procent poszukiwanych. Moskiewska placówka P. C. K., nie ograniczała się zakresem adresatów, jak delegacja rządowa, która może przyjmować listy tylko dla repatrjantów, ułatwia w wielu wypadkach odszukanie adresata i doręczenie mu listu złożonego w Biurze, które stawało się łącznikiem między wschodem i zachodem, jak np. przy przesyłce korespondencji chłopców z Obozu Kadetów w Ismailji (Egipt) do rodzin w Rosji i wielu innych wypadkach.

Dzięki uprzejmości i życzliwej pomocy naszego Urzędu Emigracyjnego (Wydział Zamorski), Biuro Informacyjne mogło udzielać w wielu wypadkach Polakom w Ameryce i w kraju, odpowiednich informacji dotyczących przewiezienia i wysłania pod odpowiedzialną opieką dzieci, oraz pomóc przy załatwieniu z tem związanych formalności. Przy obostrzeniach teraźniejszego prawa emigracyjnego rzadkie tylko sprawy udało się pomyślnie doprowadzić do końca. Te jednak rzadkie wypadki wywołały prawdziwy entuzjazm Oddziałów Czerwonego Krzyża w Ameryce, które podobne sprawy do nas kierowały.

Statystyka pracy Biura Informacyjnego Czerwonego Krzyża za rok 1921.

MIESIĄC	List strat.	Nazw. wpisano.	Kart rej. nadesłan	Og. ilość nazw. zarejestr.	Listów odebr.	Listów wysłan.	Wywiad. zgłosz.	Odpow. przesł.	Inter. przyj.	Urzędn. zatrud.
Styczeń	716	41700	16117	57817	5024	8194	3493	2737	2897	24
Luty	798	38546	10683	49229	4519	6575	2034	3044	2400	25
Marzec	917	35302	11786	47088	4035	5599	1541	2191	2453	24
Kwiecień	1110	47327	12427	59754	3789	6481	2635	2622	3068	24
Maj	557	37614	5590	43204	3307	5442	2163	2304	2296	19
Czerwiec	526	34870	6192	41062	3363	5708	2001	2245	1846	20
Lipiec	555	24634	2756	27390	4161	6794	3009	2172	1599	21
Sierpień	854	18147	2579	20726	5501	7870	3091	2491	1660	21
Wrzesień , . .	918	28646	1910	30556	3904	5460	1861	1002	1208	21
Październik . .	819	19147	1679	20826	2852	4841	1765	739	1228	15
Listopad	454	15155	1714	16869	2955	3741	1268	552	1074	16
Grudzień . . .	335	12775	968	13743	2507	2833	975	292	950	13
Ogółem	7559	353853	74401	428264	46917	89538	25837	22391	22679	
Przeciętnie miesięcznie . .	629	29489	6200	35689	3910	5795	2153	1866	1890	20

Objaśnienie: Listy strat jest to materjał rejestracyjny otrzymywany przez Biuro od władz wojskowych. Prócz tego materjał napływa na kartach rejestracyjnych (pozycja trzecia). Nazwiska, wpisane do kartoteki, przepisane z nadsyłanych list strat i wraz z kartami nadesłanemi wcielone do kartoteki, stanowią ogólną ilość nazwisk zarejestrowanych. Odpowiedzi wysłane stanowią oczywiście część listów wysłanych. Podane są dla uwidocznienia stosunku do ilości zgłoszonych wywiadów.

Od września 1922 r. Biuro Informacyjne zatrudnia tylko kadrę złożoną z 8-u pracowników, która w razie potrzeby może bezzwłocznie rozszerzyć działalność Biura.

„CZERWONY KRZYŻ“

Organ urzędowy Polskiego Czerwonego Krzyża za rok 1921.

(Zeszytów 24 str. 580 — 16⁰).

Rok 1921, trzeci działalności Polskiego T-wa Czerwonego Krzyża, był zarazem trzecim rokiem istnienia organu „Czerwony Krzyż”. Pismo to, wydawane dwa razy miesięcznie w objętości arkusza druku w formacie 16⁰, było redagowane przez ówczesnego członka Komitetu Głównego, d-ra Zawadzkiego, z pod pióra którego wyszła większość artykułów, zamieszczonych w „Czerwonym Krzyżu” w ciągu pierwszych trzech kwartałów 1921 r.

Polskie T-wo Czerwonego Krzyża z początkiem ub. r. znalazło się w okresie likwidacji swej działalności wojennej i na progu

pracy pokojowej. Treść zeszłorocznych zeszytów organu „Czerwony Krzyż" jest odzwierciadleniem tej sytuacji. Oto zestawienie pokrótce ważniejszych artykułów w poszczególnych numerach:

№ 1 (1 stycznia). Rzut oka na dotychczasową działalność i na widoki przyszłego rozwoju instytucji. — Uwagi o propagandzie Czerwonego Krzyża, pióra p. Ireny Hebdzyńskiej. — Z prasy zagranicznej. — Polski Żałobny Krzyż. — Likwidacja R. G. O. — Sprawozd. Wydz. Lekarsk. — Sprawozdanie Siostry Chludzińskiej, delegowanej do Anglji na wyższe kursy dla pielęgniarek, zorganizowane przez Ligę T-tw Czerwonego Krzyża. — Lista strat: 313 nazwisk.

№ 2 (15 stycznia). Program X Konferencji Międzynarodowej Czerwonego Krzyża.—Historja i Regulamin tych konferencji.— Informacje o działalności Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, Bułgarskiego i Tureckiego T-wa Czerwonego Krzyża.—Czerwony Krzyż Młodzieży.—Początki zabiegów o wysyłkę pociągu P.C.K. do Kijowa.—Lista strat: 186 nazwisk.

№ 3 (1 lutego). Projekt d-ra J. Zawadzkiego reorganizacji Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (referat na X Konferencję Czerw. Krzyża). — Sprawozdanie z pracy P. C. K. przy II-ej Armji.—Odezwa do dzieci i młodzieży o zrzeszanie się w Czerwonym Krzyżu Młodzieży.—Lista strat: 195 nazwisk.

№ 4 (15 lutego). Projekt d-ra J. Zawadzkiego w sprawie roli Czerwonego Krzyża w wojnie domowej (referat na X Konferencję Czerwonego Krzyża).—Rzut oka na działalność Amerykańskiego Czerwonego Krzyża. — Wyciąg ze sprawozdania Komisarza Ligi Narodów p. W. Boydena o położeniu w Polsce i o P.C.K. — Zakończenie VII i VIII cyklu wykładów sanitarnych przy szpitalu P.C.K. na ul. Smolnej (587 dyplomowanych słuchaczek). — Przegląd 2 kolumn dezynfekcyjnych przez Jenerała Hallera. — Regulamin odznaczeń P. C. K. zatwierdzony przez Komitet Gł. 31 stycznia. — Lista strat: 62 nazwiska.

№ 5 (1 marca). Statut Polskiego Czerwonego Krzyża. — Praca Amerykańskiego Czerwonego Krzyża za granicą. — Pomoc Danji dla Polski.—Z prasy zagranicznej.—Leczenie gruźlicy.—Uchodźcy na Syberji.—Kapituła odznaczeń P. C. K. — Lista strat: 121 nazwisk.

№ 6 (15 marca). Organizacja Polskiego Czerwonego Krzyża w świetle Statutu. — O odżywianiu. — Akcja pomocy dzieciom. — Kodeks jeńca wojennego. — Zdrowie publiczne przed i po wojnie. — Uposażenie sanitarjuszek (Dziennik Rozkazów M. S. Wojsk. № 6).— Podziękowanie D-cy O. G. Warszawa, Jenerała Iwaszkiewicza.—Lista strat: 22 nazwiska.

№ 7 (1 kwietnia). Czerwony Krzyż w czasie okupacji zbrojnej (Cz. Jankowski, Sekretarz Gen.). — Zarys działalności P. C. K. przygotowany na X Konferencję Czerwonego Krzyża w Genewie. — Sprawozdanie Składnicy Centralnej P. C. K. (20/X 1919 — 1/I 1921 r.).— Dochody P. C. K. — Fundacja im. Jenerała Józefa Hallera dla dzieci górników śląskich. — Delegacja do Genewy na X Konferencję Czerwonego Krzyża.—Nabycie w Bydgoszczy nieruchomości (44 ha).

№ 8—9 (1 maja). Sprawozdanie z X Konferencji Czerwonego Krzyża.—Sprawozdanie Okręgu Wielkopolskiego. — Instrukcja dla Oddziałów w sprawie „Tygodnia P.C.K." (22—29 maja).

№ 10 (15 maja). Dwa miljony członków P. C. K. — Stosunek Czerwonego Krzyża do Władz państwowych. — Związek Międzynarodowy pomocy dzieciom. — Podziękowanie Dowódcy IV-ej Armji Jen. Skierskiego. — Czem ma być Czerwony Krzyż Młodzieży?—Regulamin jego.

№ 11 (1 czerwca). Statut Zrzeszenia Sióstr Czerwonego Krzyża.—Zmiany w Konwencji Genewskiej. — Sekcja Sanitarna Związku Kobiet Ziemianek. — Odznaczenia P. C. K.— Akcja dla Śląska (patrole sanitarne).—Sprawozdanie Oddziału Łódzkiego.

№ 12 (15 czerwca). Zagonki dla dzieci. — Misja Czerwonego Krzyża na Ukrainie.—Działalność Pomorskiego Okręgu.—Sprawozdanie Brańskiego Oddziału i na Saturnie.

№ 13 (1 lipca). W całości, jak głosi jego czołowa stronica, poświęcony „Amerykańskim Instytucjom Humanitarnym w hołdzie od Polskiego Czerwonego Krzyża w dniu święta Amerykańskiego dnia 4 lipca 1921 r."

№ 14 (15 lipca). Francuski Czerwony Krzyż. — Zwołanie Walnego Zgromadzenia P. C. K. (15.IX 1921 r.). — Sprawozdania Oddziałów w Radomiu i we Włocławku.—Polacy w Rosji.—Ze Śląska.— Regulamin wyboru delegatów na Walne Zgromadzenie 15.IX.—Regulamin Warszawskiej Szkoły Pielęgniarek.

№ 15—16 (15 sierpnia). Projekt d-ra J. Zawadzkiego zorganizowania przez Polskę pomocy ofiarom głodu w Rosji.—Komisja Epidemiczna Ligi Narodów w Polsce. — Konferencja w sprawie chorób wenerycznych w Kopenhadze.—Mucha jako przenosiciel zarazy.— Polski Czerwony Krzyż na terenach operac. II i IV Armji (raport Pełn. Nowakowskiego).—Odznaczenia P.C.K. dla 52 osób.

№ 17—18 (15 września). Sprawozdanie z działalności Komitetu Głównego P.C.K. za rok 1919—1920 i sprawozdania Wydziałów. — Lista dyplomowanych słuchaczek na kursach sanitarnych P.C.K. przy szpitalu na Smolnej (592 nazwiska).—Regulaminy i instrukcje P.C.K.

Z dniem 1 października redakcję organu „Czerwony Krzyż" po d-rze J. Zawadzkim objął Kierownik Sekcji Propagandy p. Henryk Nowodworski.

Ze zmianą osobistą nastąpiły pewne zmiany w sposobie prowadzenia pisma, jego układzie i kierunku. Organ „Czerwony Krzyż", zgodnie z dążeniami nowego redaktora, przestaje mieć charakter wyłącznie reprezentacyjny, jakim był poprzednio i stara się być jaknajdokładniejszym obrazem działalności, życia, pracy i rozwoju Polskiego Czerwonego Krzyża, staje się łącznikiem między centralą, Komitetem i Zarządem Głównym a Okręgami i Oddziałami, jak również informatorem tychże o działalności, dążeniach i postanowieniach Komitetu Międzynarodowego i Ligi, oraz rozwoju i pracy innych Towarzystw Czerwonego Krzyża. Pismo „Czerwony Krzyż" stara się notować na swych łamach wszelkie przejawy pracy humanitarnej i sa-

marytańskiej, bezpośrednio związane lub w pewnym stopniu pokrewne z zadaniami Polskiego Czerwonego Krzyża i jego działalnością. Oto w pobieżnym zarysie treść numerów „Czerwonego Krzyża", od czasu objęcia redakcji jego przez p. H. Nowodworskiego:

№ 19—20 (20 października). W całości prawie poświęcony Walnemu Zgromadzeniu 15—16 września, którego przebieg i wyniki ujął w szczegółowe sprawozdanie, oparte na stenograficznym protokule z posiedzeń.—Wnioski i uchwały. — Lista członków Komitetu Głównego, Komisji Rewizyjnej i ich zastępców. — Sprawozdanie Finansowe P.C.K. za miesiąc wrzesień (566. 186. 323, 73). — Statystyka pracy Sekcji Informacyjnej za czas od 1/I—1/X 1921 r.—Wykaz instytucji Sanitarnych prowadzonych przez Zarząd Główny (18 pozycji). — Spis nieruchomości P.C.K. (15 pozycji). — Sprawozdanie z pierwszego posiedzenia Komitetu Głównego, wybranego na Walnem Zgromadzeniu w dniu 16/IX.—Skład Prezydjum i Zarządu Głównego. Komisje Gospodarcza, Finansowa, Organizacyjno-Prawna, Podkomisja Statutowa, Sanitarna i Opieki Społecznej, Sióstr, Mobilizacyjna, Komitet Czerwonego Krzyża Młodzieży. — † Sir Dawid Henderson (wspomnienie pośmiertne). — Polski Czerwony Krzyż na Dalekim Wschodzie. — Amerykański Czerwony Krzyż Młodzieży. — Okólniki №№ 61 i 63. — Wykaz Oddziałów, które do 20/X nie dostarczyły sprawozdań ze zbiórki „Tygodnia P.C.K."

№ 21—22 (15 listopada). Powszechna zbiórka Amerykańskiego Czerwonego Krzyża 13/XI 1921 r. w St. Zjednoczonych A. P. (Niedziela A. C. K.).—Propaganda P.C.K.—Tydzień P.C.K, — Japonja Polsce.—Danja Polsce.—Wystawa Czerwonego Krzyża w Brukselli.— P.C.K. na Kresach.—Warszawska Szkoła Pielęgniarek.—Oddział Lwowski.—Nowe placówki P.C.K. w Sokółce, Ostrołęce, Grajewie, Sejnach i Kolnie. — Sprawozdanie Częstochowskiego Oddziału. — I Loterja P.C.K.—Humanitarja: Dla poprawy rasy. — Wystawa wdzięczności. — Okólniki №№ 62, 64, 65, 66, 67.

№ 23—24 (17 grudnia 1921 r. — 1 stycznia 1922 r.) Gwiazdkowy i Noworoczny: Życzenia Wigilijne Redakcji „Czerwonego Krzyża".—Gabryel d'Annunzio, Chrystus-zwycięzca.—Z tragedji dzieci polskich na Syberji. — Stuletni jubileusz Warszawskiego T-wa Lekarskiego.—Wdzięczność dzieci Polskich dzieciom Ameryki.— Wystawa stworzenia Ameryki w Waszyngtonie. — Klęska głodowa i akcja ratownicza w Rosji.—Włoski Czerwony Krzyż, a robotnik. — Wielki Narodowy Zjazd A. C. K. w Columbus (Ohio) 4—6/X.—Cześć pielęgniarce!—Wykaz kosztów Warszawskiej Szkoły Pielęgniarek. — Praca pokojowa P.C.K. (referat d-ra Alkiewicza).—P.C.K. w Rosji Sowieckiej (sprawozdanie p. Pieszkowej).—Kalendarz na 1922 r. — Repatrjacja: Instytucje P.C.K. dla pomocy repatrjantom (23 pozycje).— Nowe punkty pracy P.C.K. — Statystyka pracy Sekcji Informacyjnej za miesiąc październik.—Z życia Oddziałów P.C.K.: Kielce, Łódź. — Czerwony Krzyż Młodzieży.—Cele i zadania.—Odezwa Oddziału Łódzkiego.—Płock, Lwów.—Dział urzędowy: Okólnik № 69. — Ogłoszenia 21 stronic.

SEKCJA SIOSTR.

Sekcja Sióstr powstała w marcu 1919 na skutek potrzeby otoczenia opieką rannego i chorego żołnierza na froncie i w szpitalach. Szczytne to zadanie mogła spełnić tylko iedeowa Siostra Polskiego Czerwonego Krzyża, to też Sekcja postanowiła przygotować odpowiednią ilość Sióstr stojących na wysokości zadania i w tym celu przedsięwzięła wychowanie i wykształcenie Sióstr w specjalnych szkołach zakładanie rezerw i domów macierzystych, otwieranie przytułków dla niezdolnych już do pracy), (zabezpieczenie starości po wysłudze lat) i roztaczanie opieki nad choremi Siostrami w zakładach i sanatorjach P. C. K. Sekcja uważała za swój obowiązek stworzyć Siostrom warunki pracy, mogące zapewnić przyszłość i wiarę w troskliwą dbałość P. C. K., aby z całym poświęceniem mogły nieść pracę sanitarną.

Podczas lat wojny tj. do 1/I 1921 r. praca organizacyjna w szerszych rozmiarach musiała ustąpić na plan dalszy i polegała wobec wielkiego zapotrzebowania Sióstr do instytucji frontowych, na tworzeniu krótkich kursów sanitarnych, trwających od 6 tygodni do 3—4 miesięcy. Kursy te odbywały się w każdym większym mieście w kraju, poczem rejestrowane w biurze Sekcji Siostry szły do pracy.

Dopiero w 1921 r. wyłoniła się potrzeba postawienia zawodu Sióstr na tym samym poziomie co na zachodzie. W okresie organizacji Sekcji Sióstr w 1919 r. została zawarta umowa z Departamentem Sanitarnym M. S. Wojsk., na mocy której Sekcja zobowiązała się dostarczać Siostry P. C. K. do wszystkich instytucji sanitarnych Min. Spraw Wojsk., a wzamian Departament zobowiązał się przyjmować tylko Siostry zarejestrowane w Polskim Czerwonym Krzyżu. Pierwsze półrocze 1921 r. było okresem wielkiej frekwencji Sióstr w Biurze Sekcji. W tym czasie Biuro załatwiało do dwustu spraw Sióstr dziennie. Tak ożywiony ruch był spowodowany 1) demobilizacją polowych szpitali, 2) zapotrzebowaniem na Oddziały zakaźne.

Z powodu demobilizacji zwracały się do Biura Siostry jedne z prośbą o nowe przydziały, inne po odprawę. W tym ostatnim wypadku urzędniczka prowadząca odnośny dział sprawdza przebieg służby interesantki, oblicza lata służby, dodatki należne jak polowy, epidemiczny i t. p. i na podstawie ściśle opracowanych danych wypisuje kartę i skierowuje do wojskowej Komisji gospodarczej, gdzie Siostrom zostaje wypłacana odprawę. Urlopowanym bezterminowo Biuro wydaje specjalne zaświadczenie, zatrzymuje legitymacje i inne osobiste dokumenty.

Siostry inwalidki Dowództwo Szpitali kieruje do Sekcji, gdzie na mocy orzeczenia lekarskiego wystawia się listę rewizyjną dla Komisji inwalidzkiej. List rewizyjnych wydano Siostrom 17, renty inwalidzkie otrzymały 3 Siostry. Jednym z najpilniejszych postulatów Czerwonego Krzyźa w stosunku do Sióstr jest stworzenie stałego schroniska dla Sióstr inwalidek, oraz domu dla rekonwalescentek. Z uwagi na wyjątkowe warunki pracy Siostry Czerwonego Krzyża, więcej od innych narażonej na niebezpieczeństwo różnych chorób, a co zatem idzie na czasową utratę sił podczas rekonwalescencji Polski Czerwony Krzyż

winien stworzyć odpowiedni przytułek, w którym każda Siostra potrzebująca wywczasu do nabrania sił do dalszej pracy zawodowej, mogłaby go znaleźć w domu Czerwonego Krzyża. Instytucje bowiem wojskowe, żądać będą zawsze zdrowych i zdatnych do pracy Sióstr, zaś opieka nad wszystkiemi Siostrami należy przedewszystkiem do Czerwonego Krzyża.

Siostry potrzebujące kuracji sanatoryjnej, kąpielowej w miarę wolnych miejsc Biuro skierowuje przed odnośne D. O. K. do Zakopanego, Ciechocinka i innych miejscowości. Od 1921 r. korzystało z kuracji w Zakopanem 18 Sióstr, w Ciechocinku 9, w Krynicy 11, w Inowrocławiu 4, w Rajczy 2, w szpitalu Polskiego Czerwonego Krzyża przy ul. Smolnej 12.

Pozatem do Biura zgłaszały się Siostry znużone ciężkimi warunkami pracy na froncie, lub po przebytym tyfusie, jako rekonwalescentki niezdolne jeszcze do pracy. W tych wypadkach Biuro kierowało je do szpitala ozdrowieńców w Karolinie, który oddał ogromne usługi Siostrom potrzebującym opieki P. C. K. W roku 1921 wysłano do Karolina 59 Sióstr. Niestety, ta ze wszech miar pożyteczna instytucja została zlikwidowana w styczniu 1922 r.

Podczas powstania na Górnym Śląsku, Sekcja wydelegowała jedną z Inspektorek, która wraz z Pełnomocnikiem P. C. K. organizowała patrole sanitarne na terenie Śląska, i odwiedziła wszystkie szpitale, czołówki i pociągi sanitarne, a w miarę potrzeby skierowała do nich Siostry, lub usuwała te, które okazały się nieodpowiedniemi. Obecność inspektorki na Śląsku miała i to ważne znaczenie, że wiele niepowołanych jednostek przedostało się na teren, podając się za Siostry P. C. K.; uzurpatorki po wizycie i sprawdzeniu przez inspektorkę były natychmiast usuwane, a na ich miejsce do pracy stawały rzeczywiste Siostry Czerwonego Krzyża. W akcji pomocy sanitarnej dla powstańców na Górnym Śląsku wzięło udział 47 Sióstr P. C. K.

W maju podczas strajku obsługi szpitalnej w zakładzie dla umysłowo chorych w Tworkach, Sekcja Sióstr na prośby Dyrekcji w przeciągu 24 godz. dostarczyła 30 Sióstr, które przez dwa tygodnie z prawdziwym poświęceniem zastępowały personel pielęgniarski oraz niższą służbę szpitalną, za co Sekcja Sióstr otrzymała specjalne podziękowanie od Ministerjum Zdrowia.

Gdy zaszła potrzeba niesienia pomocy chorym repatrjantrom, Sekcja posłała Siostry, które objęły 4-ry punkty opatrunkowo-żywnościowe P. C. K., zaś 16 Sióstr przydzielono do szpitali wojskowych na Oddziały dla repatrjantów. Oprócz instytucji P. C. K. i wojskowych, którym niosły one pomoc, zwrócił się również Komisarjat dla zwalczania epidemji (N. N. K.) o przydzielenie do jego instytucji zabezpieczonych inteligentnych Sióstr Polskiego Czerwonego Krzyża. Sekcja przeznaczyła do dyspozycji N. N. K. 33 Siostry. Pozatem zgłaszają się z zapotrzebowaniem Sióstr szpitale powiatowe i miejskie, oraz instytucje prywatne w kraju. Do powyższych instytucji sekcja wysłała 47 Sióstr.

Siostrom przyjeżdżającym do Warszawy w sprawach służbowych, Biuro wydaje pozwolenia na prawo przenocowania w schronisku przy ul. Leszczyńskiej Nr. 6, utrzymywanem przez Oddział Warszawski P. C. K. i przy ul. Florjańskiej Nr. 2 (Praga) utrzymywanem przez Zarząd

Gł. P. C. K.; to ostatnie schronisko zostało zlikwidowane w lutym 1922 r. Jedyne pozostałe schronisko na 15 łóżek przy ul. Leszczyńskiej nie może zaspokoić potrzeb mimo dążenia do centralizacji na rzecz Sekcji Okręgowych. Sekcja ogółem wydała 1431 pozwoleń na przenocowanie.

Tyfus przebyły 972 Siostry, strat zanotowano za r. 1921 — 16. Do odznaczenia za specjalne zasługi przedstawiono 129 Sióstr. Rejestracja Sióstr, które zmarły, przechodziły tyfus i zostały odznaczone prowadzona jest przez Sekcję.

Bardzo poważną pracę miało Biuro Sekcji przy rozdawnictwie Siostrom odzieży. Sukien szpitalnych wydano 2262, materjałów 1124 mtr., wełny na szaliki i rękawiczki 434 $^2/_3$ kg. Wszystkie te rzeczy Siostry miały prawo otrzymać za cenę stanowiącą 10% kosztu poniesionego przez Polski Czerwony Krzyż, co wobec cen rynkowych było prawie darmo. Oprócz kwitu wydanego do składnicy, każdy szczegół był wpisany do książki legitymacyjnej Siostry, z wymienieniem ceny każdej sztuki. Niezależnie od powyższego, Sekcja wydała z darów amerykańskich zupełnie bezpłatnie 534 płaszcze, 631 kostjumów, 445 bluzek, i 390 kapeluszy, stosując wyżej wymieniony porządek wydawania.

Na jesieni Sekcja Sióstr zorganizowała zjazd kierowniczek Sekcji Okręgowych, inspektorek, oraz przedstawicieli Wydziału Lekarskiego. Zjazd wykazał bardzo dodatnie rezultaty, powzięto wiele cennych uchwał, pomiędzy innemi omówiono sprawę organizacji i uzgodnienia działalności Sekcji Okręgowych oraz stosunku ich do Sekcji przy Zarządzie Głównym. Ustalono konieczność ponownego sprawdzenia dokumentów Sióstr z całego kraju, uważając dotychczasowe Siostry za Siostry czasu wojennego. Poruszono konieczność założenia Domu Macierzystego przedewszystkiem w Warszawie, jako w centrum, a w miarę możności przy każdym Okręgu, jak również organizowania kursów dokształcających dla tych Sióstr, które mają doświadczenie i wieloletnią praktykę, a nie posiadają dostatecznej wiedzy teoretycznej. Omawianą była również sprawa naglącej potrzeby utworzenia kasy emerytalnej, lub funduszu asekuracyjnego, wypłacanego po ustalonym okresie służby sanitarnej.

Przewodnicząca Sekcji Marja hr. Tarnowska powołała komisję w końcu 1921 roku, która podjęła weryfikację Sióstr rejestrowanych w biurze Sekcji przy Zarządzie Gł. w liczbie 5614, oprócz poznańskich, a częściowo krakowskich. Olbrzymi materjał trzeba było uporządkować, uzupełnić braki, jak np. w dokumentach osobistych, świadectwach szkolnych i t. p., przeprowadzić korespondecję z osobami zainteresowanemi. Pracy tej podołać nie mogło Biuro swemi siłami wobec znacznego zredukowania personelu biurowego (z 10 pracowniczek zredukowano 4), gdyby nie wydatna bezinteresowna pomoc księżniczki Sapieżanki, która poświęcała kilka godzin codziennie zmudnej pracy nad przygotowaniem materjału.

Komisja weryfikacyjna ustaliła dwa rodzaje Sióstr zawodowych: A i B, oraz Siostry pomocnicze. Do kategorji zawodowych A—należą tylko te Siostry, które ukończyły 2-letnią szkołę zawodową Czerwonego Krzyża w kraju lub zagranicą. Wykształcenie ogólne musi odpowiadać conajmniej 6-ciu klasom średniego zakładu naukowego. Do kategorji zawodowych B—należą Siostry, które posiadają to samo, co wyżej, wykształcenie ogólne i 3-miesięczne kursy sanitarne. Siostry pomocnicze

muszą mieć ukończone 4 klasy średniego zakładu naukowego i skrócone kursy sanitarne. Do d. 1 lipca 1922 r. zweryfikowano 2979 Sióstr.

Pierwszą szkołą zawodową u nas jest Szkoła Pielęgniarek przy ul. Smolnej Nr. 6, prowadzona pod kierunkiem Amerykanek. Koszty utrzymania Szkoły ponoszą wspólnie Polski Czerwony Krzyż, Ministerstwo Zdrowia, Uniwersytet Warszawski i Magistrat. Kurs w tej Szkole trwa dwa lata i prowadzony jest w ten sposób, że słuchaczki po wysłuchaniu trzymiesięcznych wykładów teoretycznych idą na salę chorych do szpitala P. C. K. na 3 miesiące, będąc zwolnione jedynie z nocnych dyżurów. Kiedy pierwszy komplet idzie do szpitala, drugi przystępuje znów do pracy teoretycznej, poczem następuje ponowna zmiana słuchaczek, pierwszy komplet powraca do sal wykładowych, a drugi do szpitala.

W maju 1922 r. nastąpiło otwarcie Domu Macierzystego, który powstał dzięki funduszom otrzymanym przez hr. Tarnowską przy współdziałaniu Zarządu Gł. P. C. K. Z domu Macierzystego korzysta obecnie 13 Sióstr stałych, w tym instruktorki i 7 Sióstr wychodnich. Siostry stałe otrzymują mieszkanie wraz z całkowitem utrzymaniem, usługą i opraniem a także pensję w wysokości 10.000 marek miesięcznie. W godzinach popołudniowych uczęszczają one na kursy dokształcające, a do godziny 2-ej po poł. szyją suknie i bieliznę dla Sióstr, oraz wykonywają prywatne zamówienia z działu bielizny i haftu.

Zgodnie z umową Polski Czerw. Krzyż miał przydzielać do służby w szpitalach wojskowych Siostry zaopatrzone w umundurowanie, ponieważ jednak nie otrzymał dotąd z intendentury ani jednego metra materjału, nie mógł wywiązać się z tego zobowiązania, co nader ujemnie wpłynęło na materjalne uposażenie Sióstr. Aby chociaż w części zaradzić temu z inicjatywy Przewodniczącej Sekcji Sióstr hr. Tarnowskiej powstał Komitet w Paryżu pod przewodnictwem hr. Plater, który podjął się zebrania odpowiedniego funduszu na umundurowanie około 1000 Sióstr, w wyniku czego niebawem będą nadesłane ciepłe umundurowania. Tak załatwiona została ta sprawa na rok 1922, na przyszłość jednak koszt umundurowania Sióstr powinien znaleźć uwzględnienie w ogólnym budżecie Polskiego Czerwonego Krzyża.

Szwalnia przy Domu Macierzystym przygotowuje suknie szpitalne wraz z fartuchem, czepeczkiem i kołnierzykiem ustanowionego wzoru w cenie 4000 Mk. za komplet. Z chwilą wprowadzenia mundurowych sukien, Siostry pełniące służbę obowiązane będą ubierać się według przepisu.

Przy Domu Macierzystym zorganizowane są staraniem Sekcji Kursy dokształcające dla Sióstr potrzebujących dokształcenia fachowego i ogólnego. Na kursy uczęszcza 30 słuchaczek. Według projektu kursy te mogą się powtarzać do czasu otrzymania dyplomu uczenic szkół zawodowych. W przyszłości w czasie pokojowym Siostry Polskiego Czerwonego Krzyża obowiązane będą ukończyć dwuletnie kursy, czem warunkowane będzie uzyskanie stopnia zawodowego. W 1921 r. przy szpitalu Polskiego Czerwonego Krzyża (Smolna Nr. 6), był urządzony kurs czteromiesięczny sanitarny, który ukończyły 32 Siostry, i trzy komplety kursów masażu, które ukończyło 38 Sióstr.

Biuro wysłało 2419 i otrzymało 2400 listów. Materjał informacyjny o jakości fachowej i moralnej Sióstr, otrzymuje Sekcja od Inspektorek. Z ramienia Sekcji dokonywają one inspekcji w instytucjach sanitarnych wojskowych i Polskiego Czerwonego Krzyża, gdzie zatrudnione są Siostry P. C. K. Zadaniem Inspektorek, jest zebranie szczegółowych ewidencyjnych danych o każdej Siostrze, kontrola, badanie warunków pracy, oraz regulowanie na miejscu nieporozumień wynikłych pomiędzy Siostrami. Sprawozdania z wizytacji składają Inspektork w formie raportów. Stosownie do instrukcji Inspektorki powinny niemniej, niż raz na trzy miesiące odwiedzać szpitale swojego terenu. Inspektorka jest stałym i jedynym łącznikiem między Sekcją Sióstr przy Zarządzie Gł. a każdą poszczególną Siostrą oraz instytucją, przy której ona pracuje. Znajdujemy się jeszcze w okresie organizacji, nie wszystko przy założeniu było przewidziane, życie wykazało wiele nowych potrzeb i konieczności zmian, każda więc wizytacja Inspektorki wzbogaca materjał, bądź personalny, bądź informacyjny o ciężkich warunkach, w jakich Siostry się znajdują. W posiadaniu aktualnego materjału, Sekcja podejmuje odpowiednie kroki, wyjednywa stosowne zmiany i rozkazy, dzięki czemu sprawa powoli, lecz stale idzie ku polepszeniu nader ciężkiej doli Sióstr. Poza dostarczaniem rzeczowego materjału dla Biura Sekcji, rola Inspektorki ma jeszcze i to moralne znaczenie dla Sióstr, rozrzuconych miesiącami, a nieraz latami po całym kraju, często w oddalonych zakątkach, że jest ona naocznym znakiem opieki P. C. K. i łączności z nim. Nikt nie może znać tak dobrze Siostry, jak Inspektorka, która nietylko zbiera o niej informacje, lecz widzi ją również przy pracy i wśród koleżanek, co daje możność bliższego zapoznania się z nią. Wskutek tego opinja inspektorek w większości wypadków jest trafną i stanowi cenny i nieodzowny materjał dla Biura, które przy przydziale Sióstr stale posługuje się informacjami zamieszczonemi w raportach.

Inspektorek jest 6, z nich 3 pracuje honorowo, a 3 są płatne. Każda Inspektorka ma swój teren do objazdu, ustanowiony czasowo według następującego porządku:

Honorowe Inspektorki.

P. Gutowska — Okręg Lubelski (Połudn. Wschodni) — p. Jędrzejewicz — Okręg Lwowski, Przemyski, Poznański i p. Szymańska— Okręg Wileński.

Inspektorki Etatowe.

P. Nikorowicz — Okręg Warszawski, Łódzki i szpitale Zakopane, Kalisz, Kielce, p. Bahrowa — Okręg Krakowski (Śląsk Cieszyński. Toruński (Pomorze) i p. Kobierzycka — Okręg Brzeski i Grodno) Pracę Inspektorek ilustrują szczegółowe raporty z inspekcji zakładów, złożone w okresie sprawozdawczym przez Inspektorki: pp. Gutowską i Jędrzejewiczową wspólnie 69 raportów, p. Szymańską 6 raportów, p. Bahrową 42 raportów, p. Kobierzycką 24 raportów, p. Nikorowicz 44 raportów. Ogółem więc Inspektorki złożyły w okresie sprawozdawczym 165 raportów z inspekcji instytucji.

Instytucje, wizytowane przez Inspektorki, znajdowały się w następujących miejscowościach: Warszawa, Grochów, Pustelnik, Częstochowa, Piotrków, Modlin, Karolin, Praga, Kalisz, Kraków, Zakopane, Bronowice, Łomża, Ciechanów, Radom, Kielce, Zegrze, Łódź, Brześć n/B, Wilno, Wołkowysk, Lida, Grodno, Święciany, Białystok, Osowiec, Żyrmuny, Suwałki, Baranowicze, Jachimowszczyzna, Równe, Krzemieniec, Łuck, Tarnopol, Kowel, Mozyrz, Włodzimierz Wołyński, Brody, Hoszcza nad Horyniem, Zbaraż, Dubany, Łańcut, Złoczów, Przemyśl, Jarosław, Czortków, Poznań, Kościany, Ostrów, Puszcyków, Gniezno, Bydgoszcz, Szkło, Zamość, Lwów, Kołomyja, Stanisławów, Brzeżany.

Sekcja Sióstr oprócz sześciu Inspektorek zatrudniała w 1921 r. 7 urzędniczek. Na 1 września 1922 r. pracują w Sekcji tylko 4 urzędniczki i 6 Inspektorek, z których 3 tylko płatne.

Weryfikacja Sióstr Polskiego Czerwonego Krzyża

w terminie do dn. 1 grudnia 1922 r.

Patrz str. ostatnia.

Sprawozdanie statystyczne Sekcji Sióstr P. C. K. za czas od 1.I 1921 r. do dn. 1.I 1922 r.

1.	Ogólna ilość Sióstr na dzień 1/I 1922 r.	5044
2.	Zarejestrowano Sióstr nowych	789
3.	Do szpitali polowych przydzielono Sióstr	129
4.	Do szpitali stałych przydzielono Sióstr	1256
5.	Przeniesiono z jednego szpitala do drugiego	666
6.	Zwolniono zupełnie Sióstr	1166
7.	Wydalono jako nieodpowiednich Sióstr	145
8.	Wysłano na kurację do:	
	a) Karolina	59
	b) Zakopanego	18
	c) Rajczy	2
	d) Ciechocinka	9
	e) Szpitala Polskiego Czerw. Krzyża, na Smolnej	12
9.	Zmarło Sióstr	16
10.	Dary Amerykańskie otrzymało Sióstr (odzież i bieliznę osobistą)	1065
11.	Tanie kupno otrzymało (materjały na odzież z Centralnej Składnicy)	2789
12.	Ilość Sióstr przedstawionych na Komisję Inwalidzką	7

13. Ilość Sióstr odznaczonych 129
14. Dokumentów podróży wydano Siostrom 1420
15. Listów służbowych wysłano 2419
16. Nocowało Sióstr w Schronisku św. Teresy na Pradze 732
17. Spędziło dniówek w tymże schronisku 3911
18. Nocowało w Schronisku na Leszczyńskiej 6. miejs. Oddz. . . 699
19. Przebywało dniówek w tymże schronisku 5299
20. W Klubie Pielęgniarek Y.W.C.A. spędziło wieczór Sióstr . . 7141
21. Kolacji wydano w tymże Klubie 6991
22. Herbat wydano w tymże Klubie 547

Składnica Polskiego Czerwonego Krzyża.

W styczniu 1921 r. w Składnicy Centralnej pracowało 39 urzędników, 10 furmanów, 75 robotników, 5 stróżów, 1 szofer i 1 rzemieśsnik. Przy Składnicy był prowadzony tabor przewozowy i warsztaty reperacyjne.

Składnica.

Na czele Składnicy stoi naczelny magazynier. Składnica dzieli się na: a) żywnościową, b) bieliźnianą i odzieżową, c) sanitarno-gospodarczą, d) aptekę i skład materjałów aptecznych, e) gospodarczo-transportową.

Towary znajdujące się we wszystkich składnicach pochodziły z darów, lub też były nabyte w miarę potrzeby w instytucjach państwowych, komunalnych i u osób prywatnych, jak również pochodziły z likwidacji pełnomocnictw II, III, IV, VI Armji i z terenu Śląskiego plebiscytowego, pociągu sanitarnego № 12, szpitali w Kowlu, Sosnowcu. Grochowie i Wyłkowysku, punktów opatrunkowo-żywnościowych № 9, 22, 119, 123 i kolumn dezynfekcyjno-kąpielowych № 5, 6, 7 i 8.

Ruch towarów w składnicach był następujący:

a) do składnicy **żywnościowej** wpłynęło: (ważniejsze artykuły w okrągłych cyfrach). Mąka różnych gatunków z darów 10,000 kg.; zakupiona (przeważnie w Puzappie) około 200,000 kg.; kasze różne—zakupiono 42,000 kg.; ryż z darów 2,300 kg., kupiono 15,500 kg.; sól kupiono 10,000 kg.; cukier—kupiono 18,000 kg.; marmelada — z darów 10,000 funt. ang., kupiono 1,400 kg., kawa — z darów 8,000 kg.; mydło do prania—z darów 3,500 kg., kupiono 3,000 kg.; słonina—z darów 12,000 kg., kupiono 10,000 kg.; groch—z darów 11,200 kg., kupiono 10,000 kg.; fasola z tłuszczem—kupiono 15,000 funt.; czekolada z darów 900 kg., zakupiono 360 kg.; kakao—z darów 2,000 kg.; owoce suszone — kupiono 5,800 kg.; kartofle—kupiono 35,000 kg.; mleko skondensowane—z darów 9,500 puszek; zapałki z darów 28,000 pudełek; kupiono 5,000 pudełek: świece kupiono 600 kg.; papierosy —z darów 180,000 sztuk.

b) do składnicy **bieliźniano-odzieżowej** wpłynęło: około 15,000 swetrów (w tej liczbie 3,800 wyrobiono w fabryce K. Jeske z wełny Czerwonego Krzyża); koszul różnych 34,000 szt.; kalesonów 23,000 par; ko-

cy 8,500; skarpetek 17,000 par; pyjam 6,500 kompl.; ręczników 33,000 szt.; fartuchów sanitarnych 12,300 szt.; woreczkow różnych oraz torebek 23,000 szt.; poduszek (frakturowych i z pierza) 2,200 szt,; woreczków do neseserów 13,000 szt.; rękawiczek wełnianych 5,000 par; owijaczy 5,000 par; temblaków metkalowych 18,000 szt.; płótna kalikotowego (surówki) 11,000 metr.; prześcieradeł 5,000 szt.; poszewek 4,000 szt.; guzików różnych 700,000 szt.; nici 900,000 yardów; palt męskich (nowych i używanych) 2,200 szt.; kamaszy męskich używanych 3,200 par; sukien dla Sióstr 2,000 szt.; wreszcie rozmaitych ubranek i bielizny dziecinnej używanych i nowych około 20,000 szt.

Z powyższych składnic wydano dla wojska za pośrednictwem Pełnomocników przy Armjach, własnym instytucjom, jako to szpitalom, sanatorjom, kantynom, punktom żywnościowo-opatrunkowym, bursom uczniowskim (Grodzisk, Nalewki i Hortensja), jak również uchodźcom i repatrjantom (w okrągłych cyfrach):

1. Żywności:

Mąki 275,000 kg.; kasz różnych 40,000 kg.; ryżu 3,500 kg.; soli 10,400 kg.; cukru 23,000 kg.; marmelady 700 kg. i 6400 puszek; smalcu 8,300 kg.; kawy 2,500 kg.; mydła do prania 9,000 kg.; słoniny 12,700 kg., grochu 20,000 kg.; fasoli z tłuszczem 4,100 puszek; czekolady 630 kg.; kakao 4,000 kg.; owoców suszonych 3,500 kg.; kartofli 31,500 kg. (na deputaty); mleka skondensowanego 7,000 puszek; zapałek 7,200 pudełek; świec 370 kg.; papierosów 420,000 szt.; herbaty 1,250 kg.

2. Ubrania:

Swetrów 5,600 szt.; koców 2,300 szt.; skarpetek 10,800 par; koszul 20,000 szt.; kalesonów 23,000 par; pyjam 3,700 kompl.; prześcieradeł 4,000 szt.; ręczników 11,500 szt.; poszewek 3,300 szt.; sienników 1,500 szt.; palt męskich i damskich 3,300 szt.; sukien dla Sióstr i sanitarjuszek 2,000 szt.; chustek do nosa 10,000 szt.; rozmaitych ubranek i bielizny dziecinnej używanej i nowej około 15,000 szt.; kamaszy używanych 2,600 par; woreczków 4,000 szt.; neseserów żołnierskich z woreczkami 1,000 szt.; taśmy do bielizny 146,000 metr.; onuczy 3,600 par; fartuchów lekarskich i sanitarnych 1,400 szt.; nici 2,000,000 yardów; guzików 33,000 szt.; pantofli 1,350 par; rękawiczek 2,000 par wełn.

c) do składnicy **sanitarno-gospodarczej** wpłynęły w darze następujące opatrunki: bandaże i gaza w rolkach 200,000 szt.; gazy hygroskopijnej 10,000 metr.; 640,000 szt. serwetek gazowych; 310,000 tamponów i 1,700 kg. waty.

d) **środki lekarskie** znajdują się w aptece, a większe zapasy w specjalnym składzie materjałów aptecznych. Znaczną część medykamentów mianowicie za sumę 631.640 mk. otrzymano w darze od Amerykańskiego Czerw. Krzyża i pozatem zakupiono lekarstw na sumę 422.748 mk.

Medykamenty i opatrunki wydawano dla szpitali polowych i lokalnych, punkt. opatrunkowych i innych pokrewnych instytucji (częściowo za gotówkę na sumę Mk. 638.192).

Pozatem zbędne rzeczy, znajdujące się w większych ilościach i podlegające zepsuciu, jak np. tran norweski, plastry na rolkach, a także artykuły gumowe (rękawiczki, worki do lodu etc.) sprzedano z licytacji za sumę Mk. 2.942.037).

e) Składnica **gospodarczo-transportowa** zawiera wyłącznie artykuły przeznaczone dla wewnętrznego użytku, jako to: opał, pasze dla koni, benzynę i smary do samochodów etc.

Ruch towarów, znajdujących się w tej składnicy w r. 1921 był następujący: benzyny kupiono 5235 kg. na sumę mk. 273.748; koksu 125,000 kg. na sumę mk. 2.486.671; węgla 569,787 kg. na sumę mk. 4.613.517; drzewa 244,947 kg. na sumę mk. 252.029; owsa kupiono 48,338 kg., otrzymano w darze od Ziemian Łęczyckich 10,127 kg.; siana 72,271 kg.; oliwy do samochodów 540 kg.; sieczki 4,837 kg.; słomy 639 kg.; otrąb 10,000 kg.; nafty 558 kg.

Wydano z powyższej składnicy: benzyny 5,235 kg.; koksu 102,477 kg.; węgla 534,205 kg.; drzewa 223,583 kg.; owsa 56,818 kg.; siana 74,498 kg.; sieczki 4,837 kg.; wyki 1,751 kg.; otrąb 5,000 kg.

Ścisłe obliczenie, na jaką sumę zakupiono towarów w 1921 r., jak również na jaką sumę wydano, narazie nie może być wykazane, z tego powodu, że księgi buchalteryjne za rok 1921 obecnie się wykończają.

W bieżącym 1922 roku w Składnicy Centralnej będzie już ukończone sprawdzenie zawartości wszystkich magazynów, rozsegregowanie towarów, ich ocenienie, uporządkowanie rachunkowości i książek magazynowych i inwentarzowych. Magazyny i inwentarze przedstawiają wartość wielu setek miljonów, która ściśle określoną będzie po zakończeniu rachunkowości.

Stajnia, tabor i warsztaty.

Na dz. 1 stycznia 1921 r. były 32 konie. W ciągu roku konie przybywały ze zwijanych szpitali, punktów żywnościowo-opatrunkowych i innych instytucji i liczba dochodziła do 94 głów. Zbędne konie sprzedano z licytacji: na 1 stycznia 1922 r. pozostało 20 koni. Samochodów ciężarowych 3 (2 Dorisy i 1 White) ofiarowane przez Amerykański Czerwony Krzyż. Samochody te funkcjonowały początkowo niedługo, ponieważ maszyny, znacznie użyte, wymagały bardzo kosztownej reperacji. Na czas wojny z bolszewikami opiekunowie nieletniego hr. J. Potockiego oddali do użytku Czerwonego Krzyża półciężarowy samochód „Fiat", który stosownie do umowy został zwrócony właścicielowi po ratyfikacji pokoju Ryskiego.

Samochód sanitarny „Talbot" przebywał cały czas na froncie w rozporządzeniu Pełnomocnika przy II Armji.

Z samochodów osobowych „Pipe", „Opel" i jeden „Ford" sprzedano z licytacji, jeden „Ford" oddano do rozpoządzenia Okręgu Wschodniego P. C. K., a trzy „Fordy" znajdują się przy taborze (jeden z nich zdemolowany).

Przywóz i wywóz towarów odbywał się przeważnie przy pomocy taboru konnego, przeciętnie jeden koń przewoził miesięcznie około 24,000 kg. Oprócz tego, codziennie na potrzeby Zarządu Głównego wy-

syłano dwa, a czasami trzy pojazdy. Dozór lekarski spoczywał w ręku lekarza weterynarji, który co tydzień oglądał konie; w wypadkach nagłego zasłabnięcia bywał wzywany i częściej. W ciągu 1921 r. zginęły 2 konie. Potrzebne lekarstwa na leczenie koni były wydawane z apteki.

Reperacje platform (5), wozów (5), bryczek (4) i powozu, jak również i kucie koni odbywało się w zorganizowanych na ten cel warsztatach kowalskim i kołodziejskim. Kowale pozatem naprawiają łóżka i inne przedmioty, w zakres ich specjalności wchodzące.

W warsztatach dokonano gruntownej przeróbki powozu do użytku Zarządu Gł.; stary zdemolowany powóz, otrzymany ze zlikwidowanego w Sosnowcu szpitala, został w zupełności wyremontowany: dorobiono i okuto nowe koła, przerobiono resory, dano nową budę, obicie i cały powóz odlakierowano.

W warsztacie stolarskim dokonywa się naprawy zniszczonych mebli, nadsyłanych ze szpitali i innych instytucji. Meble przywiezione z Sanatorjum w Zakopanem i przeznaczone dla Szkoły Pielęgniarek były również gruntownie odnowione w warsztacie stolarskim. Kołodziej, oprócz roboty bieżącej przy rozmaitych teperacjach, sporządza nowe zapasowe koła i inne części wozów, które następnie przechodzą do warsztatu kowalskiego.

Do naprawy uprzęży był zaangażowany rymarz, który w przeciągu 2-ch miesięcy doprowadził uprząż do należytego porządku.

Tabor przewozowy, z kalkulacji przeprowadzonych w 1922 roku, należycie się opłaca. Jeden kilogram towaru przywiezionego i wywiezionego ze składnicy kosztuje około 5 mk. 50 fen., gdy najtańsza oferta tantorów przewozowych żądała w tym czasie 23 marki. Ekwipaże potrzebne Zarządowi Gł. na wyjazdy kalkulują się obecnie po 800 mk. za każdą godzinę, gdy remizy w tym czasie żądały po 2000 mk.; koszta wyjazdu własnym samochodem wynosiły około 1800 mk. za godzinę, licząc w tym remonty, kiszki i opony, gdy samochody wynajęte kosztują o wiele więcej za godzinę.

Warsztaty prowadzone przez Składnicę centralną po zaprowadzeniu reorganizacji w 1922 roku przyczyniają P. C. K. znaczne oszczędności. Przykłady to najlepiej ilustrują: okucie jednego konia w 1922 roku kosztowało dwa razy taniej, niż w warsztatach prywatnych, wykonanie jednego koła nowego kosztowało w czerwcu 9,800 mk., gdy prywatni kołodzieje w tym czasie żądali po 25,000 mk. za jedno koło. Remont dezynfektorów, który stosownie do najtańszej oferty z zakładów prywatnych miał kosztować 300,000 mk. kosztował faktycznie tylko około 150,000 mk.

W roku sprawozdawczym wybudowano sposobem gospodarczym na terytorjum Składnicy pokrytą papą szopę na dezynfektory i wozy, oraz oparkaniono całą posesję i otoczono ją drutem kolczastym.

W dn. 1 września 1922 r. składnica zatrudniała 14 urzędników, licząc w tem 5 urzędników rachuby i kontrolerów, robotników 15, furmanów 4, stróży 5, rzemieślników 6, szofera 1.

MATERJAŁ MOBILIZACYJNY P. C. K.

Wprowadzając w czyn uchwały Walnego Zgromadzenia odbytego we wrześniu 1921 r., Zarząd Główny P.C.K. podczas swojej kadencji, przygotował i zarejestrował nietykalne zapasy materjału mobilizacyjnego na wypadek wojny i epidemji. Zapasy te na dzień 1-go lipca 1922 r. przedstawiają się, jak następuje:

a) **Łóżek** z pościelą w instytucjach prowadzonych bezpośrednio przez Zarząd Główny znajduje się:

1.	W szpitalu № 1, w Warszawie, przy ul. Smolnej	272.
2.	„ „ L. 4/4 w Słonimie	707.
3.	„ „ im. Królowej Belgijskiej w Brześciu	233.
4.	„ „ w Baranowiczach	150.
5.	W Sanatorjum w Zakopanem	545.
6.	W Bursach w Warszawie	145.
7.	W Szkole Pielęgniarek w Warszawie	60.
8.	W Domu Macierzystym dla Sierot w Warszawie	13.
		2.125.

b) **Łóżek** z pościelą zarejestrowanych przez Zarząd Główny:

9.	W Szpitalu Waszyngtona—Oddział w Białymstoku	47.	
10.	„ „ w Równem — Okręg Połudn. Wschodni	50.	
11.	„ „ w Łucku — „ „ „	50.	
12.	Sanatorjum we Lwowie — Okręg Lwowski . . .	40.	
13.	Lecznica w Grodnie. — Oddział Grodzieński. .	20.	
14.	Dom Ociemniałego — Oddział w Bydgoszczy	20.	
15.	Schronisko w Węgrowie — Oddział Węgrowski	20.	
16.	„ „ Brześciu — „ Brzeski . .	20.	
17.	Na składzie Okręgu Warszawskiego	196.	
18.	„ „ „ Krakowskiego	25.	
19.	„ „ Oddziału we Włocławku	100.	
20.	„ „ „ w Kaliszu	72.	
21.	„ „ „ w Płocku	9.	
22.	„ „ „ w Wilnie	20.	
23.	„ „ „ w Częstochowie	165.	
24.	„ „ „ w Grudziądzu	14.	
25.	„ „ w Sanatorjum w Rajczy	150.	1.018.
			3.143.

c) **Łóżek** w Składnicy Centralnej przy ul. Skierniewickiej, jako nietykalny zapas . . . . 709.

Łóżek ogółem . . . 3.852.

d) **Bielizny** przygotowano, posegregowano, opakowano i zmagazynowano w Centralnej Składnicy Zarządu Głównego.

1.	Sienników	25 sztuk.
2.	Prześcieradeł	2.500 „

3. Poszewek . . . . 20.000 sztuk.
4. Wsypek . . . . 300 „
5. Koców . . . . 6.300 „
6. Pyjam . . . . 2.500 „
7. Ciepłej bielizny. . . . . 12.000 kompletów.
8. Koszul letnich . . . . 4.000 sztuk.
9. Kalesonów . . . . 4.000 „
10. Koszul chirurgicznych . . . . . . 2.000 „
11. Fartuchów lekarskich . . . . . . 1.000 „
12. „ sanitarnych . . . . . . 3.000 „
13. Szlafroków . . . . 250 „
14. Ręczników . . . . 15.000 „

e) **Różne aparaty** mianowicie:

1. 3 pracownie Roentgenowskie (Brześć, Zakopane, Łuck).
2. 3 gabinety dentystyczne (Zakopane, Łódź, Łuck).
3. 3 pralnie mechaniczne (Słonim, Wilno, Warszawa), produkcja ogółem 1.500 sztuk bielizny dziennie.
4. 15 aparatów dezynfekcyjnych w Centralnej Składnicy, ogólnej pojemności 45 metrów kubicznych, produkcja ogółem około 4.000 sztuk odzieży i bielizny dziennie.

f) **Materjał opatrunkowy.**

Waty zwyczajnej 1.000 klg. Waty hygroskopijnej 2.000 klg. Waty sterylizowanej 40 klg. Gazy białej zwyczajnej 32.000 rolek po 450 m/m długości, sterylizowanej 2.600 rolek, gazy w kawałkach 1.500 sztuk 800 m/m x 400 m/m; gazy różnej w kawałkach 32 klg. gazy zwyczajnej 50.000 metrów. — Bandaży 100.000 sztuk różnych wymiarów, drenów gazowych 25.000 sztuk, kompresów 40.000 sztuk, serwetek gazowych 1.000.000 sztuk, ceratki 300 metrów i wiele innych materjałów posegregowanych, opakowanych i zmagazynowanych w Centralnej Składnicy.

g) **Lekarstwa** w różnych ilościach w liczbie 2.000 nomenklatur, zmagazynowane w aptece prowadzonej przy Składnicy Centralnej Zarządu Głównego.

h) **Instrumenty chirurgiczne** różne 7.000 sztuk, posegregowane i zmagazynowane w Centralnej Składnicy Zarządu Głównego.

i) **Różne:** Namioty, baseny, wózki, szczudła, urządzenia kuchenne, sprzęty dla szpitali i punktów opatrunkowych i t. p.

Zarząd Główny zabiega usilnie o powiększenie materjału mobilizacyjnego, jak również o jaknajszybsze zarejestrowanie wszelkiego materjału mobilizacyjnego, znajdującego się w posiadaniu Okręgów i Oddziałów, do których w swoim czasie rozesłał w tej sprawie odnośne okólniki.

Powstanie na Górnym Śląsku
w 1921 roku.

Podczas powstania na G. Śląsku w 1921 roku, ludność miejscowa znalazła się w nader trudnych warunkach wyżywienia, gdyż dowóz produktów na Górny Śląsk był wstrzymany przez Rząd Polski zarówno jak Niemiecki, zaś Górny Śląsk jako teren przemysłowy w normalnych nawet warunkach nigdy nie był w możności sam siebie wyżywić, a więc tym konieczniejszą była dlań pomoc żywnościowa z zewnątrz w okresie krytycznym. Bardzo wielu rannych powstańców przekraczało granicę do Polski w stanie godnym pożałowania, głodni, obdarci i bez dachu nad głową.

Z pobudek już choćby tylko humanitarnych Zarząd Główny P. C. K. nie mógł być obojętnym świadkiem wypadków na G. Śląsku, bezzwłocznie więc przystąpił do spełnienia w granicach możności swego samarytańskiego obowiązku, który polegał na zorganizowaniu dowozu żywności dla biednej ludności G. Śląska oraz żywnościowo - sanitarnej pomocy powstańcom.

a) Pomoc aprowizacyjna Polskiego Czerwonego Krzyża dla G. Śląska.

Zaprowiantowanie biednej ludności Górnego Śląska produktami pierwszej potrzeby, związane z wielu technicznemi trudnościami, wymagało wielkiej ostrożności, ażeby nie spowodować ogłodzenia Macierzy, bynajmniej nie posiadającej nadmiaru produktów, z obawy wywołania zwyżki cen, już wtedy bardzo wysokich. Ponieważ na prowadzenie tej akcji potrzebny był znaczny kapitał obrotowy, Zarząd Główny wyjednał na ten cel pożyczkę w wysokości 350.000.000 mk.

Akcję aprowizacyjną dla G. Śląska rozpoczął Zarząd Gł. dn. 20 maja 1921 r. Wszelkie zakupy, dokonane przez siebie bezpośrednio bądź w Warszawie, bądź przez upoważnione do tego osoby, Zarząd Główny P. C. K. kierował do swej Ekspozytury w Sosnowcu, której prowadzenie polecił swemu członkowi, p. Juljanowi Kraczkiewiczowi. Obowiązkiem Ekspozytury było przyjmowanie transportów w Sosnowcu i zdawanie ich delegatom Centralnego Czerwonego Krzyża dla Śląska w Szopienicach, wydawanie przepustek na wywóz produktów, regulowanie rachunków dostawcom po otrzymaniu i sprawdzeniu transportów, prowadzeniu buchalterji i t. d. Pierwszych zakupów rogacizny i chlewni, wobec nagłości potrzeby, Zarząd Gł. dokonał w Kaliskiem, delegując jednocześnie dla dalszych zakupów upoważnione osoby do Wielkopolski i Małopolski, gdzie przy znacznie niższych cenach towar był w lepszym gatunku. Przy zakupach Zarządowi Gł. pomocnymi były Okręgi P. C. K. Wielkopolski i Lwowski.

Powstanie niebawem wkroczyło w okres likwidacji. Z chwilą objęcia władzy na ziemiach Górnego Śląska przez Ententę, dnia 4 lipca 1921 r. Polski Czerwony Krzyż zamknął swoją działalność aprowizacyjną dla G. Śląska.

Ogółem Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża zakupił i dostarczył na Górny Śląsk produkty w ilościach następujących:

1. Centralnemu Komitetowi Czerwonego Krzyża dla G. Śląska:

				mk. pol.	mk. niem.
Słoniny	klg.	61.650	wartości	16.089.842.10	
Masła	„	5.096	„	1.481.791.—	
Sera	„	8.487	„	356.827.—	
Tłuszczu amer.	„	15.006	„	4.287.262.—	
Cukru	„	1.100.000	„	73.582.618.—	
Ryżu	„	1.968	„	1.190.322.20	
Ziemniaków	„	950.727	„	8.799.492.50	
Konserw i margaryny	pusz.	451.878	„	28.758.485.20	
Papierosów	sztuk	5.000.000	„	7.502.212.—	
Bydła	sztuk	943.343	„	70.019.611.—	
Trzody chlew. 2745	klg.	283.065	„	40.813.097.—	
Jęczmienia	„	100.000	„	1.019.200.—	
Mąki pszen. i żytnia	„	1.948.145	„	20.649.050.—	
Żyta	„	822.685	„		969.363.45
Pszenicy	„	2.056.755	„		3.143.061.—
Mąki żytniej	„	15.195	„		25.842.—
Mąki pszennej	„	512.000	„		3.361.880.—
Worów szt. 3.264			„		39.168.—
			Razem	274.549.810	7.539.314.45

II. Komisji żywnościowej pow. Katowickiego.

				mk. pol.	mk. niem.
Pszenicy	klg.	50.900	wartości	79.429.—	79.764.—
Mąki pszennej	„	17.500	„	743.750.—	

III. Dla kopalni Królowej Ludwiki, w myśl porozumienia z Państw. Urzędem Węglowym w Warszawie.

Trzody chlewnej szt. 59	klg.	5.623	wartości	719.764.—	
Smalcu	„	3.000	„	844.500.—	
			Ogółem	**276.937.253.—**	**7.619.078.45**

obliczając marki niemieckie po ówczesnym kursie marek polskich 17.—

	129.524.333.—
Mk. pol.	406.461.586.—
Wartość 7 wagonów smalcu	61.011.103.—
	467.472.689.—

Ogółem zakupiono różnych produktów za **467.472.689. mk. pol.**

Espozytura Zarządu Gł. P. C. K. w Sosnowcu przyjmowała również wszelkie dary dla różnych organizacji i osób prywatnych na

G. Śląsku, nadsyłane do niej ze wszystkich ziem Polski. Ogółem z tych darów Ekspozytura wysłała na G. Śląsk przeszło 250 wagonów.

Rezultatem prac Zarządu Głównego przy dostarczaniu żywności dla Górnego Śląska było, że w przeciągu 45 dni tej działalności zakupiono i wysłano transportów żywności na sumę 467.472.689 Mk. oraz wysłano 250 wagonów różnych darów, a koszty organizacyjne i handlowe prowadzenia tej akcji wyniosły tylko 1.775.080 Mk. czyli 0,4% w stosunku do dokonanych tranzakcji. Otrzymaną pożyczkę 350.000.000 mk. w całości zwrócono w 1922 roku.

b) Pomoc rannym powstańcom z Górnego Śląska,

zorganizowana przez Polski Czerwony Krzyż.

W początku maja 1921 r. Zarząd Główny zorganizował pomoc dla rannych Górnoślązaków, tworząc Pełnomocnictwo Frontowe z Pełnomocnikiem p. Brzozowskim. Akcja ta polegała na żywieniu rannych, zaopatrywaniu ich w odzież i bieliznę, doraźnej pomocy sanitarnej i leczeniu. Dla zaspakajania głodu rannych uruchomiono stałe punkty żywnościowe w miejscowościach: Herby, Dziedzice i Sosnowiec; niezależnie od tego uruchomiono dwa punkty ruchome, działające na frontach; z punktów tych jeden został wzięty przez wojska niemieckie do niewoli.

Punkty powyższe wydały ogółem przeszło 90.000 porcji pożywienia, składającego się z herbaty lub kawy i chleba. Stacja sanitarna P. C. K. na dworcu kolejowym w Sosnowcu nałożyła przeszło 2.000 opatrunków, zaś poważniej poszkodowanych kwalifikowała na leczenie do szpitala. Przy stacji sanitarnej czynny był pociąg, złożony z 5-ciu wagonów, jako lotny oddział sanitarny.

Dla potrzeb hygjenicznych powstańców, Zarząd Główny P. C. K. przekazał dowództwu ich dwie kolumny dezynfekcyjno-kąpielowe, które działały na frontach. Kolumny te kąpały powstańców, opierały ich, wymieniły 3.300 szt. bielizny i wydały powstańcom 2.100 szt. nowej. Niezależnie od tego, Pełnomocnictwo rozdało powstańcom z górą 5.000 szt. indywidualnych pakietów opatrunkowych oraz obdzieliło rannych 1.000 kompletów bielizny osobistej i 500 parami skarpet, 200 kompletami ubrań i 800 kocami.

Dla leczenia rannych powstańców Zarząd Gł. P. C. K. uruchomił na Frydrychówce w Sosnowcu szpital, otwarty w maju z ilością 200 łóżek. Komendantem szpitala został mianowany dr. J. Torchalski. Bezinteresownie pracowali w szpitalu, jako ordynatorzy, dr. dr. Kołodziejski, Mossakowski, Ambrożewicz i Trawiński. Szpital pracował przez czerwiec i lipiec, został zlikwidowany w sierpniu. Leczyło się w nim 182 chorych, dniówek 2.970 (61 ciężko rannych, 90 lekko rannych i 31 wewnętrznych). Śmiertelność wynosiła 2,2%.

W naturze wydano: produktów żywnościowych na 291.000 mkp., leków, środków opatrunkowych i narzędzi chirurgicznych na 359.000 mk., sprzętów i naczyń na 69.000 mk.

c) Zarząd Główny P. C. K. w Komisji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża

dla wymiany jeńców na Górnym Śląsku w Opolu.

Międzynarodowy Czerwony Krzyż w Genewie delegował ze swego ramienia do Opola pp.: Henryka Cüeno i Jerzego Verlin'a dla czuwania nad prawidłową wymianą jeńców po powstaniu na Górnym Śląsku i zaprosił do uczestnictwa w tej Komisji delegatów Polskiego Czerwonego Krzyża i Niemieckiego Czerwonego Krzyża. Zarząd Główny delegował dnia 21 czerwca 1921 r. do tej Komisji z ramienia P. C. K. p. hr. Ludwika Koziebrodzkiego, Prezesa Okręgu Lwowskiego P. C. K., któremu przydzielił do pomocy personel biurowy. Z ramienia zaś Polskiego Czerwonego Krzyża dla Śląska delegowany był do tej Komisji dr. Cyran, zastępowany przez panią Strzodową. Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża wskazał Delegaturze następujący plan działania: uskutecznić wymianę jeńców wojennych, poczem przeprowadzić wymianę osób cywilnych, więzionych i internowanych za polityczną działalność; ustalić los zaginionych, względnie miejsce ich pochowania; ułatwić porozumienie się z rodzinami; chcącym wyjechać, wyjazd ułatwić; zorganizować pomoc dla najbiedniejszych, unikając wydawania zasiłków pieniężnych. Hr. Koziebrodzki, jako Delegat, dokonał wymiany 4-ch transportów jeńców w dniach 21, 22 i 24 czerwca i 3 lipca 1921 r.; ogółem przyjął 1.322 jeńców Polaków i wydał 1.093 jeńców niemieckich. Jeńcy Polacy przybywali na punkty wymiany po większej części wygłodzeni i, jak twierdzili, byli przez Niemców bardzo często bici.

Biuro Delegata sporządziło imienne listy wymiany i prowadziło ewidencję jeńców systemem kartkowym. Dla doraźnej pomocy powstańcom i ich rodzinom Zarząd Główny P. C. K. wysłał transporty odzieży i bielizny, wartości kilku miljonów marek, oraz 1.000.000 marek gotówką. Stwierdzić należy, że przy pełnieniu swoich obowiązków, Delegat i jego personel biurowy był stale szykanowany przez Niemców, a nawet doszło do tego, że raz p. Strzodową, mimo, że była członkiem Komisji Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, aresztowano, z czego Konsulat Polski spisał protokół dla dalszych kroków w tej sprawie w Komisji Międzysojuszniczej. Hr. Koziebrodzki, jako Delegat Zarządu Głównego, dnia 15 lipca wyjechał z Opola, a dla zakończenia rozpoczętych przez niego prac Zarząd Główny delegował p. Annę Paszkowską, która dokonała w Herbach wymiany piątego i ostatniego transportu w ilości po 70 jeńców z obu stron. Biuro Delegatury sporządziło listy zaginionych, a w celu ich odszukania p. Paszkowska objechała tereny walk i szpitale. Zwiedziła Sławęcin, Gogolin, Zalesie, Leśnicę, Ujeść, Kędzierzyn, Koźle-Wielkie, Strzelce, Chropkowice i wiele innych miejscowości, z których otrzymała listy poległych z wykazaniem miejsca ich pochowania, oraz wykaz tych powstańców, którzy przebywali w szpitalach, poczem zostali wypuszczeni na wolność. Listy te nie były kompletne, gdyż wielu pochowanych nie posiadało dokumentów osobistych. Przy objazdach Delegatka naocznie stwierdziła, że w lasach i na polach wielu poległych pozostawało niepogrzebanych, lub tylko

zlekka przysypanych ziemią. Pomimo, że Delegatka była krępowaną w swych funkcjach, jednak wyjednała pozwolenie na wywiezienie rannych powstańców, znajdujących się w następujących szpitalach we Wrocławiu: „Barmherzige Brüder“, „Allerheiligen Hospital“, „Wenzels Krankenhaus“. Rannych przewieziono w trzech partjach do Mysłowic do szpitala dr. Wilamowskiego. We Wrocławiu pozostało tylko 2-ch ciężko rannych, których zabrać nie było można. W szpitalu „Allerheiligen“, w którym personel był nieprzychylnie usposobiony dla Polaków, położenie rannych było ciężkie, a odżywianie ich okropne. W innych szpitalach było znacznie lepiej. Delegatka p. Paszkowska wyjednała zorganizowanie opieki nad powstańcami, uwolnionymi z więzienia w Opolu, gdyż ludność niemiecka znęcała się nad nimi, biła ich gumowemi pałkami, a w kilku wypadkach owych nieszczęsnych zamordowano. W podobny sposób zginął Paweł Ozimak, który, mając już bilet kolejowy, zanim wsiadł do wagonu, został zamordowany na stacji w Opolu. Przy pomocy Włochów udało się zorganizować opiekę, dzięki której wielu uchroniono od napadów, znęcania, a nawet od śmierci. Trzej studenci z b. Kongresówki, na których, po zwolnieniu ich z więzienia, tłum dokonał napadu, uniknęli niechybnej śmierci dzięki tej organizacji i ucieczce samochodem do Lublińca. Delegatka p. Paszkowska zadała sobie trud odparcia zarzutów ze strony Niemieckiego Czerwonego Krzyża, że jakoby w Polsce zatrzymano wielu jeńców wojennych. Delegatka Niemieckiego Czerwonego Krzyża naocznie stwierdziła bezpodstawność tych zarzutów drogą wizytacji warz z p. Paszkowską więzień w Krakowie i Sosnowcu. Zarządy tych więzień i Prokuratura przychodziły na każdym kroku z pomocą delegatkom w spełnieniu tej misji.

Delegaci Szwajcarscy, zachowując w swej pracy ścisłą neutralność, pomagali delegatom P. C. K. w spełnianiu ich prac, doskonale orjentując się w kierunku propagandy niemieckiej, nie cofającej się przed niczem, byle tylko zaszkodzić sprawie polskiej.

Koła Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża.

Sprawozdanie za rok 1921 i 1922 (do lipca).

Działalność Centralnego Komitetu.

Po ukończeniu wojny bolszewickiej przy Komitecie Centralnym Polskiego Czerwonego Krzyża powstał Komitet Centralny Czerwonego Krzyża Młodzieży, który zajął się tem, aby ująć w pewną formę luźne Koła Czerwonego Krzyża Młodzieży i nadać im odpowiedni kierunek.

W tym celu ułożono regulamin, mający na celu zorganizowanie czynnego udziału młodzieży polskiej w pracach humanitarnych, stawiając młodocianej instytucji następujące zadania: młodzież własnemi siłami organizuje pomoc moralną i materjalną dla chorych i opuszczonych dzieci, dba o zdrowie własne i cudze, hoduje ziemiopłody, zioła lecznicze itd.

Dla ułatwienia sobie pracy, Komitet Centralny podzielił się na następujące sekcje: 1) Ogólną (propaganda, organizacja, prasa), 2) Sani-

tarną, 3) Rolną i 4) Robót ręcznych. (Przy dwuch ostatnich Sekcje kooperatyw i wystaw).

W styczniu 1921 r. Komitet Centralny skorzystał ze zjazdu nauczycieli szkół powszechnych, aby wygłosić referat w sprawie zakładania Kół Młodzieży w tychże szkołach. Po porozumieniu się z nauczycielstwem zorganizowano szereg pogadanek dla młodzieży szkolnej, mających na celu zaznajomienie jej z celami i dążeniami Czerwonego Krzyża Młodzieży, w marcu zaś została wydana odezwa do dzieci, zachęcająca je do zapisywania się pod sztandar Polskiego Czerwonego Krzyża.

W celu urządzenia zagonków, na których dzieci mogłyby hodować ziemiopłody oraz zioła lecznicze, Komitet Centralny zawarł umowę z O. G. W. na wydzierżawienie na przeciąg 10 lat 30 hektarów gruntu, będącego w posiadaniu tegoż O. G. W. Grunty te mieściły się na stokach Cytadeli, na wałach fortu Siekierkowskiego i dokoła fortu II Legjonów. W marcu wystarano się w Magistracie m. Warszawy o wyznaczenie 80 morgów w różnych częściach miasta dla tych samych celów. Na tym obszarże urządzono zagonki, gdzie 3160 dzieci mogło zająć się pożyteczną pracą na świeżem powietrzu, uzyskane zaś produkty sprzedawano w celu powiększenia funduszów Kół Mł. P. C. K. lub przeznaczano do użytku samych dzieci.

W Czarnej Strudze zostały zorganizowane kolonje letnie na 120 dzieci, oraz półkolonje na Solcu, na stokach Cytadeli i przy ul. Terespolskiej. Amerykańskie Towarzystwo Society of Friends dostarczyło artykułów spożywczych dla 2100 dzieci, korzystających z tych kolonji.

W roku 1921 zorganizowano 50 Kół.

Zajęcia w tych Kołach były najrozmaitsze, przeważnie jednak Koła wzięły sobie za zadanie pomoc biednym współkolegom, uprawę zagonków i szycie sukienek dla biednych dzieci, z materjałów dostarczonych przez Amerykański Czerwony Krzyż.

Niektóre Koła zorganizowały drużyny sanitarne: drużynę im. ks. Skorupki w Warszawie oraz w Częstochowie drużynę im. Tadeusza Kościuszki, która zajęła się opieką w szpitalu nad 45 oficerami i 500 żołnierzami i powstańcami górnośląskimi.

W sierpniu i wrześniu Komitet Centralny pośredniczył Amerykańskiemu Czerwonemu Krzyżowi w wysłaniu do Paryża na 3-miesięczne kursy prowadzenia gier i zabaw 3 panien Polek (pp. Majewskiej, Gintetówny i Wisznickiej), któreby mogły po powrocie pracować jako instruktorki Kół Młodzieży P. C. K.

We wrześniu 1921 r. Centralny Komitet przestał istnieć. Na jego miejsce Komitet Główny Polskiego Czerwonego Krzyża powołał Komisję Główną składającą się z członków Komitetu Głównego P. C. K oraz z osób, zaproszonych do stałej współpracy w charakterze delegatów władzy duchownej, ministerstw Oświaty, Zdrowia i Opieki Społecznej, oraz przedstawicieli zrzeszeń nauczycielskich i harcerstwa.

Działalność Komisji Głównej Kół Młodzieży P. C. K. do końca 1921 r.

Prezydjum powstałej we wrześniu Komisji Głównej składa się z następujących osób: Przewodniczący—p. K. Kujawski, zastępca—Wo-

jewoda Warszawski W. Sołtan, sekretarz—p. Meissner, delegat Zarządu Głównego P. C. K.—p. A. Paszkowska.

Komisja Główna postawiła sobie za zadanie zorganizowanie całej Polski na podstawie odpowiednio opracowanego regulaminu i rozpoczęła działalność programową i systematyczną.

Na prowincji za pośrednictwem specjalnych instruktorów i przy pomocy Amerykańskiego Czerwonego Krzyża (mającego swe delegatki we wszystkich większych miastach Polski), poczęły się tworzyć Komisje Oddziałowe, obejmujące zwykle teren jednego powiatu. W skład ich zawsze wchodzą delegaci Zarządu miejscowego Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża i przedstawiciele ciała pedagogicznego danej miejscowości. Komisje organizują Koła w danym powiecie i dbają o należyty ich rozwój oraz pośredniczą między Kołami a Komisją Główną.

Pierwsze Komisje Oddziałowe powstały przy końcu 1921 r. w Częstochowie, Łodzi, Lwowie i Kielcach, prócz tego utworzyły się Koła w Lublinie, Chełmie, Grodzisku, Płocku, Piotrkowie. Komisja Główna uznała za niezbędne dążyć do organizowania Kół Młodzieży P. C. K. nietylko wśród uczniów szkół, lecz i wśród młodzieży nieszkolnej.

Na skutek starań Komisji Głównej, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydało w dn. 14 października 1921 r. okólnik do pp. Kuratorów Okręgów Szkolnych i dyrekcji szkół średnich, nawołujący szkoły do współdziałania z akcją P. C. K. w sprawie zakładania Kół Młodzieży; inne Ministerstwa również obiecały swe poparcie.

Sprawozdanie z działalności Organizacji Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża.

Od 1 stycznia do 1 lipca 1922 r.

Powstała we wrześniu 1921 r. Komisja Główna Kół Młodzieży P. C. K. przedewszystkiem zajęła się opracowaniem szczegółowych regulaminów i wskazówek, i organizowaniem prowincji.

Pierwsze Komisje Oddziałowe powstały przy końcu 1921 r. w Częstochowie, Łodzi, Lwowie i Kielcach, wszystkie inne zorganizowały się między 1-ym stycznia a 1-ym lipca 1922 r. Obecnie Koła Młodzieży istnieją już we wszystkich dzielnicach Polski, a więc w b. Kongresówce, w b. Ks. Poznańskiem, w Małopolsce Zachodniej i Wschodniej, na Kresach Wschodnich i w Wileńszczyźnie.

W lutym zdołano zebrać w Kołach w przeciągu zaledwie kilku dni bardzo wiele prac członków na wystawę w Genewie, 15 marca ostatecznie przyjęto i zatwierdzono Regulaminy dla Kół, Komisji Oddz. i Komisji Głównej, w kwietniu i maju opracowano na podstawie praktycznego zetknięcia się z działalnością Kół „Wskazówki dla zakładania Kół", oraz „Wskazówki dla korespondencji" i „Konkurs Zdrowia".

Z powodu mającego się odbyć w Genewie III Międzynarodowego Kongresu Wychowania Moralnego nawiązano kontakt z Komitetem Polskim w tej sprawie. Ponieważ na Kongresie miała być poruszana sprawa C. K. M., opracowano krótką francuską broszurkę o działalności C.K.M. w Polsce. Broszurka ta została również posłana na Konferencję Przedstawicieli C. K. M. w Paryżu, na którą Zarząd Główny delegował specjalnego swego przedstawiciela w osobie Jenerała Krajewskiego.

Ostateczny rezultat Organizacji Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża do 1-go lipca 1922 r. przedstawia się jak następuje:

Komisja Główna opracowała i wydała:

1. Regulamin dla Kół, Komisji Oddziałowych i Komisji Głównej. 2. Wskazówki dla osób, zakładających Koła. 3. Wskazówki do korespondencji międzyszkolnej. 4. Karty korespondencyjne. 5. Karty „Konkursu Zdrowia". 6. Instrukcje do „Konkursu Zdrowia". 7. Komisja poczyniła kroki w celu wydania afisza dla Kół M. P. C. K. — sprawa ta jednak jest jeszcze w toku.

Prócz tego wysyłała specjalnych instruktorów na prowincję, dla zakładania nowych Komisji Oddziałowych i porozumiewania się z już istniejącemi Komisjami i Kołami Młodzieży.

Materjalnie wiele dopomógł Komisji Głównej Czerwony Krzyż Amerykański, wspomagając ją ze specjalnie na to przeznaczonych funduszów, zebranych przez C. K. M. w Ameryce.

Komisji Oddziałowych jest na terenie Polski **23.** Są one zorganizowane w następujących miejscowościach: Bochnia, Białystok, Brody, Częstochowa, Jędrzejów, Kraków, Kielce, Lublin, Lwów, Łódź, Łomża, N.-Sącz, Przemyśl, Piotrków, Płońsk, Stryj, Sosnowiec, Stanisławów, Tarnów, Tarnopol, Wilno, Warszawa, Złoczów.

Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża dotąd zarejestrowanych **jest 378.** Istnieją one na terenie wszystkich 23 Komisji Oddz., a prócz tego w następujących 12 miejscowościach: Brańsk, Chełm, Grodzisk, Gniezno, Gorzyce Wielkie, Dąbrowa G., Poznań, Pniewy, Płock, Szamotuły, Stęszewo, Włocławek.

Oprócz tego wiele Kół jest w stadjum tworzenia.

Członków Kół Młodzieży P. C. K. ogółem jest około **90.000** (dziewięćdziesięciu tysięcy). Członkami są przeważnie uczniowie i uczennice szkół średnich i powszechnych.

Prace wykonywane dotychczas w Kołach Młodzieży można podzielić na działy: 1) hygieny i zdrowia, 2) pracy społecznej i pomocy potrzebującym, 3) robót ręcznych i zdobywania funduszów, 4) nawiązania kontaktu z Kołami w innych krajach, oraz prace dla odwdzięczenia się dzieciom amerykańskim za ich pomoc.

Dział I (Hygiena i Zdrowie).

1) Apteczki szkolne (Warszawa, Kielce, Bochnia).

2) Umywalnie w szkołach (Lwów, Kielce, Tarnów).

3) Hodowla i zbieranie ziół leczniczych (Bochnia, Brody, Grodzisk).

4) Ambulatorja, gabinety dentystyczne i poradnie (Łódź, Bochnia).

5) „Konkurs Zdrowia" (Lwów, Wilno — od jesieni wprowadza Konkurs wiele innych Kół).

6) Tępienie much, szczurów, szkodliwych owadów (Kielce).
7) Walka z brudem (Kielce, Lwów, Przemyśl, Dąbrowa).
8) Kursy ratownictwa, pogadanki hygieniczne (Łódź, Kielce, Lwów, Poznań, Grodzisk, Bochnia, Piotrków).
9) Place gier (Warszawa, Łódź, Dąbrowa, Lwów, Lublin, Brańsk Kielce).
10) Wyrabianie poczucia ładu, porządku, estetyki (Lwów, Złoczów, Przemyśl, Kielce, Tarnów).
11) Zagonki (Warszawa, Częstochowa, Jędrzejów, Białystok).
12) Wycieczki (Brańsk, Grodzisk, Warszawa, Lublin).

Dział II (Praca społeczna i pomoc).

1) Pomoc dzieciom, wdowom i sierotom (odzież, strawa, wpisy)—(Lwów, Poznań, Lublin, Białystok, Grodzisk, Kielce),
2) Opieka nad dziećmi repatrjantów (Warszawa, Łódź, Przemyśl, Łomża, Lwów, Złoczów, Brody, Lublin, Poznań, Jędrzejów).
3) Korepetycje (Przemyśl, Lwów).
4) Swietlice dla dzieci ulicy (Warszawa, Łódź).
5) Opieka nad roślinami i zwierzętami (Dąbrowa, Lwów, Bochnia).
6) Obsadzanie drzewkami ulic i miejsc nieocienionych, piecza nad nimi (Dąbrowa).
7) Czytelnie, biblioteczki specjalne (Bochnia, Lwów).
8) Kolonje, półkolonje letnie (Warszawa, Lwów, Lublin, Łódź, Kielce).
9) Pomoc instytucjom społecznym (prawie wszystkie Koła).
10) Święcone i choinka dla dzieci żołnierzy (Poznań, Warszawa, Łódź, Lublin, Kielce, Włocławek, Grodzisk, Płock).
11) Śniadanie i przyjęcie dla dzieci po Pierwszej Komunji (Warszawa).

Dział III (Roboty ręczne).

1) Introligatorstwo (Częstochowa, Lwów, Kielce, Płońsk).
2) Stolarstwo (Lwów, Kielce).
3) Szycie sukienek (b. wiele Kół).
4) Wyrób guzików (Warszawa).
5) Wyrób ciepłych wełnianych rzeczy (prawie wszystkie Koła—wełna dostarczona przez A. C. K.).
6) Wyrób zabawek (Lwów, Kielce, Warszawa, Łódź).
7) Dekorowanie klas, świetlic (Warszawa, Łódź).

Dział IV (Nawiązanie kontaktu z innymi krajami i upominki dla dzieci amerykańskich jako dowód wdzięczności za ich pomoc).

1) Korespondencja.
2) Sporządzanie i wysyłanie zabawek o charakterze narodowym.
3) Sporządzanie albumów z fotografjami miejscowości i ich opisem.
4) Zbiory ziół, owadów, motyli.
5) Rysunki i wzory robót, haftów, koronek.
6) Zbiory marek polskich z opisem.
7) Sporządzanie albumów z typami ludowymi i ich strojami.

8) Sporządzanie mapek Polski z opisem.

(Wyżej wymienione prace działu IV wykonywały prawie wszystkie dawniej założone Koła).

Finanse. Dla zdobycia środków materjalnych młodzież płaci niewielkie składki członkowskie, dopomagając sobie przez urządzanie koncertów, przedstawień amatorskich, popisów gimnastycznych, loterji fantowych, sprzedażą wyrobów swych warsztatów i t. p. Praca Kół Młodzieży odbywa się pod kierunkiem dorosłych członków Polskiego Czerwonego Krzyża, przeważnie nauczycieli, z zachowaniem zasady jaknajwiększej samodzielności w organizacji i w rozwoju pracy młodzieży.

Na specjalne wyróżnienie pod względem organizacji Kół i programu wykonywanych prac zasługują miasta: Lwów, Łódź, Kielce, oraz Koło przy gimnazjum Brodzińskiego w Bochni, przy Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem w Kielcach, oraz przy 106 Szkole Powszechnej p. Caderskiego w Warszawie.

Zainteresowanie Czerwonym Krzyżem Młodzieży jest coraz większe i obejmuje coraz szersze kręgi — to też możemy być pewni, że organizacja ta będzie się rozwijać pomyślnie, szerząc wśród młodzieży ideały poświęcenia, współczucia, miłości bliźniego, solidarności i przyzwyczajając ją od najmłodszych lat do przyczyniania się swą własną pracą do dobra ogólnego swego narodu i ludzkości.

Organizując wszystkie warstwy społeczne, Koła Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża kładą zdrowe podwaliny pod budowę nowego społeczeństwa, złożonego z obywateli o zdrowem ciele i zdrowej duszy.

Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża w 1921 r.

T-wa Czerwonego Krzyża innych narodowości postanowiły urządzać corocznie w maju przez jeden cały tydzień zbiórkę na Czerwony Krzyż. Komitet Główny P. C. K. również postanowił w r. 1921 przeprowadzić zbiórkę na całym obszarze Rzeczypospolitej na rzecz P. C. K. przez Okręgi i Oddziały. Stosownie do uchwały Komitetu Głównego Zarząd Główny P. C. K. zwrócił się do Okręgów i Oddziałów P. C. K. z wezwaniem do urządzenia zbiórki w ostatnim tygodniu maja i rozesłał im znaczki członkowskie, kwitarjusze, plakaty, znaczki kwestarskie, instrukcje i t. p. Mimo kilkakrotne prośby Zarządu Głównego do Okręgów i Oddziałów o nadesłanie sprawozdań z kwesty, otrzymano je tylko od 91 z ogólnej liczby czynnych w tym okresie 336 Oddziałów. W 91 Oddziałach, w których zbiórkę przeprowadzono, zebrano ogółem 9.026.408 Mk., czyli przeciętnie na Oddział wypada niespełna 100.000 Mk. To znaczy że, o ile zbiórka przeprowadzona była przez wszystkie 336 Oddziałów, wynik kwesty przypuszczalnie równał się sumie 33.000.000 Mk., co należy uważać za rezultat nader nikły. Opierając się na powyższem, Zarząd Główny stwierdza, że Oddziały niedoceniają należycie znaczenia zbiórki, przez co zaniedbują się w spełnieniu swego obowiązku w dziedzinie pro-

pagandy idei Polskiego Czerwonego Krzyża, ku czemu powszechna zbiórka majowa jest najlepszą okazją i sposobem.

Zbiórkę przeprowadzoną przez Oddziały, podczas Tygodnia P. C. K. w 1921 r. ilustruje poniższe zestawienie:

Oddziały Województwa lub Okręgi		Ilość Oddz. czynnych w 1921 r.	Ilość Oddz., które nadesł. sprawozd.	Suma zebrana podczas zbiórki.	Procentowe ustosunkowanie	Przeciętnie 1 Oddział zebrał Mk.
W-two	Białostockie	12	7 (59%)	969.191	10,6%	138.000
„	Kieleckie	31	16 (51%)	1.833.914	20,8%	114.000
„	Lubelskie	21	8 (38%)	498.705	5,6%	62.000
„	Łódzkie	31	11 (35%)	2.393.223	26,6%	217.000
„	Nowogródzkie	1	— (0%)	—	—	—
„	Wilno	1	1 (100%)	121.273	1,3%	121.000
„	Poleskie	4	1 (25%)	13.700	0,1%	13.700
Okręg	Cieszyński	11	9 (80%)	538.490	5,9%	60.000
„	Krakowski	37	6 (16%)	448.748	4,9%	74.000
„	Lwowski	19	6 (31%)	430.836	4,8%	72.000
„	Pomorski	41	7 (17%)	253.664	2,9%	33.000
„	Poł. Wschodni	3	— (0%)	—	—	—
„	Warszawski	47	14 (30%)	1.354.669	15,0%	97.000
„	Wielkopolski	77	5 (6%)	170.015	1,9%	34.000
		336	91 (27%)	9.026.408	100%	

Sprawozdania ze zbiórki Tygodnia P. C. K. 1921 r. nadesłały następujące Oddziały:

Województwo Białostockie: Białystok, Bielsk, Brańsk, Czyżew, Grodno, Suwałki, Wysok. Mazowieckie.

Woj. Kieleckie: Grodziec, Myszków, Piaski, Sosnowiec, Saturn, Zagórze, Zawiercie, Kielce, Bliżyn, Końskie, Jędrzejów, Pińczów, Czarnocin wieś, Radom, Sandomierz, Włoszczowa, Staszów.

Woj. Lubelskie: Biała Podlaska, Ryki, Urzędów, Łuków, Lubartów, Sokołów, Węgrów, Zamość.

Woj. Łódzkie: Brzeziny, Dmosin, Kalisz, Błaszki, Łódź, Zgierz, Pabjanice, Piotrków, Szadek, Radomsk, Wieruszew.

Wilno.

Woj. Poleskie: Horodec.

Okręg Cieszyński: Bielsko, Skoczów, Strumień, Cieszyn, Ustronie, Jaworz, Chybie, Międzyrzec Górny, Goleszów.

Okręg Krakowski: Biała, Wiśnicz-Nowy, Chrzanów, Kraków, Książ-Wielki, Olkusz.

Okręg Lwowski: Gródek-Jagiel., Jaworów, Lwów, Stanisławów, Rohatyn, Tarnopol.

Okręg Pomorski: Czersk, Chełmno, Kościerzyna, Świecie, Skórcz, Tuchola, Wejcherowo.

Okręg Warszawski: Żyrardów, Żychlin, Mława, Płock, Włocławek, Brześć-Kujawski, Warszawa, Pruszków, Tarczyn, Bieżuń, Choceń, Dobre, Lubicz, Zakroczym.

Okręg Wielkopolski: Klecko, Ostrów, Drawsko, Wieleń, Główna.

ORGANIZACJA

Polskiego Czerwonego Krzyża w 1921 roku.

Z rokiem 1921 Polska wstąpiła w okres pokoju. Wiele Oddziałów P. C. K., które dokonały bardzo dużo poważnych prac podczas wojny, znalazło się w nader kłopotliwem położeniu, nie orjentując się w zadaniach, jakie miały spełnić podczas pokoju. Z tego powodu wiele z nich popadło w letarg, inne nawet zaczęły się likwidować, uważając działalność P. C. K. podczas pokoju za zbędną. Statut P. C. K. szczególnie pod względem ujęcia organizacji okazał się zawodnym i nieprzystosowanym do pracy pokojowej.

Oddziały powstawały bez ogólnego planu. Gdziekolwiek można było zebrać 200 członków, tworzono Oddział P. C. K. i w ten sposób na terenie jednego powiatu pracowało nieraz kilka od siebie niezależnych jednostek P. C. K. Należało bezzwłocznie wskazać zadania pokojowe P. C. K., pobudzić do życia Oddziały, których działalność zamarła i planowo ująć organizację.

Po okresie wojennym pozostała organizacja 5 Okręgów: Wielkopolski, Krakowski, Lwowski, Pomorski i Południowo-Wschodni. Z delegatami tych Okręgów Zarząd Główny na początku 1921 r. ustalił zadania pokojowe P. C. K. mianowicie: przygotowanie materjału mobilizacyjnego na czas wojny i epidemji, wyszkolenie Sióstr P. C. K., popularyzacja hygieny wśród społeczeństwa, opieka nad dziećmi, prowadzenie sanatorjów, szpitali i ambulatorjów, walka z gruźlicą i chorobami zakaźnemi, tworzenie Kół Czerwonego Krzyża Młodzieży, propaganda idei C. K. i t. p. Te wytyczne zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie w dn. 15 września 1921 roku. Zarząd Główny P. C. K. w pierwszym półroczu skłaniał Oddziały do dalszej pracy w wytkniętym kierunku drogą korespondencji i osobistych rozmów ze zgłoszonymi przez nie delegatami. Faktycznego obrazu rozwoju i postępu pracy w Oddziałach Zarząd Główny nie miał, gdyż nie dostarczały one sprawozdań ze swej działalności. Należało znaleźć drogi do kontaktu osobistego pomiędzy Oddziałami i Zarządem Głównym, który osiągnięto dzięki pracy, **Instruktorów objazdowych P. C. K.**, rozpoczętej od 24 lipca 1921 r.

Zarząd Główny ustalił, że zasadniczo terenem działalności dla Oddziału P. C. K. powinien być powiat, zaś dla Okręgu—województwo, co zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, odbyte we wrześniu 1921 roku.

Rezultatem wizytacji Oddziałów przez Instruktorów było: a) uchronienie szeregu Oddziałów od likwidacji przez wskazanie im konkretnego kierunku pracy podczas pokoju i obowiązków, jakie ciążą na społeczeństwie, b) skłonienie wielu Oddziałów do intensywniejszej akcji finansowej drogą werbunku członków, urządzania kwest i t. p. c) uzgodnienie wzajemnych stosunków, gdy na terenie jednego powiatu znajdował się więcej niż jeden Oddział, d) pobudzenie do niesienia pomocy dzieciom i repatrjantom, e) założenie w szkołach wielu Kół Czerwonego Krzyża Młodzieży, f) powołanie Komisji Rewizyjnych, g) regularniejsze nadsyłanie Zarządowi Głównemu sprawozdań ze działalności oddziałów na miejscach i należnych odsetek od dochodów i t. p.

Przez pracę instruktorów znacznie ożywiła się wymiana myśli pomiędzy Oddziałami a Centralą, czego wyrazem była większa ilość otrzymywanych listów, dających Zarządowi Głównemu źródłowy materjał informacyjny o rozwoju działalności Oddziałów. Od 24 lipca 1921 r. działał jeden Instruktor, od 1 października było ich 2-ch, a od 15-go grudnia 3-ch. W tym czasie byli oni w rozjazdach 205 dni, w ciągu których dokonali wizytacji 67 Oddziałów i zorganizowali 22 nowe Oddziały i Koła.

W okresie sprawozdawczym 1921 roku Komitet Główny powołał do zycia dwa nowe Okręgi, tak że pod koniec roku czynnych było

7 Okręgów P. C. K.

mianowicie: Wielkopolski, Krakowski, Lwowski, Warszawski, Pomorski, Południowo-Wschodni i dla Śląska Cieszyńskiego.

Zarząd Główny zatwierdził działalność

nowych 19 powiatowych Oddziałów P. C. K.

mianowicie: Drohiczyn, Baranowicze, Kobryń, Janów-Lubelski, Janów-Kobryński, Krasnystaw, Ostrołęka, Grajewo, Sejny, Sarny, Stołbce, Tomaszów-Lubelski, Augustów, Prużany, Pińsk, Sokółka, Zdołbunów, Brześć nad Bugiem, Bielsk, oraz 9 nowych Kół Polskiego Czerwonego Krzyża: w Wyszkowie, Jadowie, Wołominie, Kolnie, Serocku, Brwinowie, Szczebrzeszynie i we wsi Chechło.

Członków Korespondentów

w roku sprawozdawczym zrezygnowało 7-miu, zmarł jeden, zlikwidowało swoją działalność 5-ciu wobec utworzenia w tych miejscowościach Oddziałów i 4-ch z powodu otwarcia Kół. Przybyło nowych korespondentów 4-ch, czyli na terenie Kongresówki w roku sprawozdawczym czynnych było ogółem 41 korespondentów. Okręgom, Oddziałom i członkom korespondentom wysłano: kwitarjuszów 13.700 szt., i skarbonek z legitymacjami 1.386 szt.

Na członków dożywotnich

zatwierdzono w okresie sprawozdawczym 1.337 osób, czyli na 1 stycznia 1922 roku członków dożywotnich P. C. K. liczył ogółem

2.345 osób.

Wobec tego, że z wielu Oddziałów sprawozdań nie otrzymano, ściśle nie można ustalić liczby **członków zwyczajnych P. C. K.** Sądząc jednak ze sprawozdań, otrzymanych od 256 Oddziałów, które wykazują 173.043 członków, we wszystkich 366 Oddziałach przypuszczalnie w 1921 roku było ogółem

250.000 członków zwyczajnych.

Zarząd Główny przez swoich Instruktorów wizytował następujące Oddziały i Koła:

Województwa Warszawskiego: Serock, Wyszogród, Sochaczew, Płońsk, Błonie, Pułtusk, Kutno, Łowicz, Żyrardów, Skierniewice, Piaseczno, Rogów, Grójec, Wołomin, Tarczyn, Góra Kalwarja, Mińsk Mazowiecki, Ciechanów, Przasnysz, Maków, Wyszków, Jadów, Grodzisk, Mława.

Województwa Łódzkiego: Łódź, Zduńska Wola, Łęczyca.

Województwa Kieleckiego: Olkusz, Miechów, Chęciny, Kielce, Bliżyn, Opoczno, Końskie.

Województwa Lubelskiego: Hrubieszów, Zamość, Zwierzyniec, Krasnystaw, Tomaszów, Biłgoraj, Janów, Kraśnik.

Województwa Białostockiego: Białystok, Suwałki, Sejny, Augustów, Grajewo, Grodno, Ostrołęka, Kolno, Sokółka, Wołkowysk, Łomża, Białowieża, Bielsk, Brańsk, Wysokie Mazowieckie.

Województwa Poleskiego i Nowogródzkiego: Kossowo, Stołbce, Słonim, Kamień Koszyrski, Prużany, Kobryń, Nieśwież.

Wizytacji Oddziałów podległych Okręgom Zarząd Główny przez swoich instruktorów nie dokonywał, jednak na ich życzenie w każdej chwili gotów był je podjąć.

W 1921 roku były czynne następujące Oddziały P. C, K.:

Województwa Białostockiego:

	Oddział	Ilość członk.		Oddział	Ilość członk.
1.	Augustów	270	9.	Grodno	1200
2.	Białystok	1688	10.	Grajewo	110
3.	Bielsk	500	11.	Sejny	?
4.	Brańsk	244	12.	Sokółka	216
5.	Łomża	424	13.	Suwałki	776
6.	Ostrów	239	14.	Wołkowysk	?
7.	Czyżew	220	15.	Wysokie Mazow.	250
8.	Ostrołęka	?	16.	Kraśnik	65

16 Oddziałów = 6202 (?) członków.

Województwa Kieleckiego:

	Oddział	Ilość członk.		Oddział	Ilość członk.
1.	Dąbrowa Górn.	1300	3.	Jędrzejów	506
2.	Grodziec	373	4.	Kozienice	?

5.	Myszków	55
6.	Niemce	290
7.	Piaski	450
8.	Sosnowiec	2200
9.	Saturn	429
10.	Zagórze	200
11.	Zawiercie	1362
12.	Kielce	1888
13.	Chęciny	29
14.	Sucbedniów	150
15.	Bliżyn	154
16.	Końskie	263
17.	Kamienna	508
18.	Wierzbnik	357
19.	Granica	?
20.	Pińczów	762
21.	Chrobrz	157
22.	Czarnocin wieś	159
23.	Opatów	?
24.	Ostrowiec	?
25.	Opoczno	?
26.	Radom	1764
27.	Sandomierz	?
28.	Włoszczowa	440
29.	Secenin	131
30.	Staszów	?
31.	Częstochowa	874

31 Oddziałów = 14.801 (?) członków.

Województwa Lubelskiego:

	Oddział	Ilość członk.
1.	Biała Podlaska	202
2.	Chełm	?
3.	Garwolin	?
4.	Ryki	432
5.	Hrubieszów	?
6.	Janów	64
7.	Urzędów	325
8.	Krasnystaw	?
9.	Lublin	393
10.	Łuków	175
11.	Lubartów	1900
12.	Puławy	176
13.	Radzyń	120
14.	Międzyrzec	150
15.	Wohyń	162
16.	Siedlce	1919
17.	Sokołów	296
18.	Tomaszów	?
19.	Włodawa	157
20.	Parczew	57
21.	Węgrów	2398
22.	Zamość	700
23.	Zwierzyniec	672
24.	Opole	300
25.	Kraśnik	?

25 Oddziałów = 10.598 członków.

Województwa Łódzkiego:

	Oddział	Ilość członk.
1.	Brzeziny	1400
2.	Antoniewo	?
3.	Dmosin	508
4.	Główno	?
5.	Tomaszów	400
6.	Kalisz	824
7.	Koło	1503
8.	Konin	139
9.	Slesin	97
10.	Wąsosze	?
11.	Błaszki	294
12.	Łęczyca	821
13.	Ozorków	325
14.	Pabjanice	3874
15.	Piotrków	1600
16.	Bełchatów	?
17.	Sulejów	669
18.	Sieradz	500
19.	Szadek	146
20.	Zduńska Wola	183
21.	Słupca	1776
22.	Skulsk	318
23.	Kleczew	456
24.	Radomsk	480
25.	Turek	107
26.	Wieluń	638

27.	Łódź	21448	30.	Wieruszów	?
28.	Tuszyn	?	31.	Praszka	1090
29.	Zgierz	1649			

31 Oddziałów = 41.243 (?) członków.

Województwa Nowogródzkiego:

	Oddział	ilość członk.		Oddział	ilość członk.
1.	Baranowicze	501	4.	Nowogródek	230
2.	Lida	220	5.	Stołbce	252
3.	Nieśwież	252			

5 Oddziałów = 1.455 (?) członków.

Województwa Poleskiego:

	Oddział	ilość członk.		Oddział	ilość członk.
1.	Brześć n/B.	400	6.	Łuniniec	300
2.	Drohiczyn II	?	7.	Pińsk	850
3.	Kobryń	392	8.	Prużany	200
4.	Janów Kobr.	280	9.	Sarny	207
5.	Horodec	393	10.	Słonim	278

10 Oddziałów = 3.300 (?) członków.

Okręgu Cieszyńskiego:

	Oddział	ilość członk.		Oddział	ilość członk.
1.	Bielsko	670	7.	Jaworz	?
2.	Czechowice	143	8.	Chybie	395
3.	Skoczów	550	9.	Międzyrzec Górny	?
4.	Strumień	83	10.	Goleszów	?
5.	Cieszyn	781	11.	Dziedzice	105
6.	Ustronie	98			

11 Oddziałów = 2.835 członków.

Okręgu Krakowskiego:

	Oddział	ilość członk.		Oddział	ilość członk.
1.	Biała	?	15.	Krynica Zdrój	156
2.	Rajcza	?	16.	Oświęcim	158
3.	Bochnia	310	17.	Brzeszcze	29
4.	Wiśnicz Nowy	119	18.	Olkusz	865
5.	Chrzanów	235	19.	Pilzno	162
6.	Siersza Wodna	105	20.	Kazimierza W.	?
7.	Trzebinia	?	21.	Rzeszów	650
8.	Krzeszowice	?	22.	Rymanów	?
9.	Brzesko	30	23.	Strzyżów	238
10.	Jasło	200	24.	Tarnów	?
11.	Kraków	2.000	25.	Wieliczka	146
12.	Krosno	?	26.	Żywiec	?
13.	Limanowa	?	27.	Sucha	?
14.	Miechów	215	28.	Zator	?

29.	Książ Wielki	205	35.	Tęczynek	?
30.	Mielec	260	36.	Szczawnica	?
31.	Kolbuszowa	?	37.	Poronin	18
32.	Nowy Targ	?	38.	Rabka	?
33.	Zakopane	429	39.	Czarny Dunajec	29
34.	Nowy Sącz	2.000			

39 Oddziałów = 8.559 (?) członków.

Okręgu Lwowskiego:

	Oddział	Ilość członk.		Oddział	Ilość członk.
1.	Brody	?	11.	Peczeniżyn	148
2.	Brzeżany	?	12.	Stanisławów	?
3.	Bohorodczany	266	13.	Sambor	?
4.	Drohobycz	?	14.	Stryj	?
5.	Dobromil	?	15.	Rohatyn	?
6.	Gródek Jagiel.	102	16.	Tarnopol	241
7.	Kopyczyńce	?	17.	Zborów	37
8.	Jaworów	46	18.	Złoczów	?
9.	Lwów	3800	19.	Nisko	?
10.	Przemyśl	?			

19 Oddziałów = 4.640 (?) członków.

Okręgu Pomorskiego:

	Oddział	Ilość członk.		Oddział	Ilość członk.
1.	Brodnica	1200	22.	Skurcz	84
2.	Lidzbark	?	23.	Osie	70
3.	Chojnice	210	24.	Puck	350
4.	Czersk	192	25.	Toruń	356
5.	Chełmno	310	26.	Podgórz	?
6.	Działdowo	233	27.	Chełmża	184
7.	Grudziądz	1117	28.	Tczew	400
8.	Łasin	?	29.	Tuchola	118
9.	Radzyń	?	30.	Sępolno	449
10.	Gniew	400	31.	Wąbrzeźna	?
11.	Dzierżawno	?	32.	Wielkie Radowiska	78
12.	Lalkowy	?	33.	Kowalewo	209
13.	Piaseczno	?	34.	Gołub	?
14.	Opalenie	88	35.	Wejcherowo	560
15.	Kartuzy	791	36.	Gdynia	?
16.	Kościerzyna	199	37.	Oksywska Kępa	?
17.	Skarszewy	229	38.	Lusino	?
18.	Lubawa	211	39.	Kielno	?
19.	Nowe Miasto	201	40.	Jeżewo	?
20.	Świecie	116	41.	Lipusz	?
21.	Starogard	638	42.	Gdańsk	100

42 Oddziały = 9.093 (?) członków.

Okręgu Południowo-Wschodniego:

Oddział	Ilość członk.	Oddział	Ilość członk.
1. Dubno	270	6. Kowel	384
2. Łuck	638	7. Krzemieniec	210
3. Horochów	218	8. Ostróg	213
4. Lubomla	437	9. Równe	606
5. Włodz. Wołyń.	419	10. Zdołbunów	398

10 Oddziałów = 3.793 członków.

Okręgu Warszawskiego:

Oddział	Ilość członk.	Oddział	Ilość członk.
1. Błonie	154	21. Płońsk	478
2. Milanówek	?	22. Pułtusk	528
3. Żyrardów	1009	23. Przasnysz	?
4. Grodzisk	?	24. Rypin	?
5. Ciechanów	?	25. Rawa	?
6. Grójec	287	26. Sochaczew	190
7. Góra Kalwarja	180	27. Skierniewice	856
8. Warka	215	28. Włocławek	1745
9. Gostynin	735	29. Brześć Kuj.	714
10. Gąbin	?	30. Warszawa	11619
11. Lipno	?	31. Jabłonna	?
12. Łowicz	630	32. Pruszków	?
13. Kutno	1145	33. Piaseczno	150
14. Żychlin	326	34. Tarchomin	214
15. Mińsk Mazow.	786	35. Tarczyn	214
16. Maków	196	36. Dobre	98
17. Mława	1841	37. Lubicz	544
18. Nieszawa	?	38. Zakroczym	325
19. Ciechocinek	?	39. Bieżuń	102
20. Płock	334		

39 Oddziałów = 25.616 (?) członków.

Okręgu Wielkopolskiego:

Oddział	Ilość członk.	Oddział	Ilość członk.
1. Poznań m.	10.000	13. Lwówek	121
2. „ Wsch.	3.927	14. Wągrowiec	463
3. „ Zach.	?	15. Czarnków	?
4. Kościan	600	16. Drawsko	?
5. Czempin	303	17. Jarocin	175
6. Dalewo	92	18. Zerków	?
7. Czarny Las	200	19. Śmigiel	439
8. Krzywin	233	20. Inowrocław	1623
9. Oborniki	340	21. Gniewkowo	130
10. Połajewo	126	22. Koźmin	353
11 Rogoźno	240	23. Ostrzeszów	171
12. Murowana Goślina	150	24. Szamotuły	1283

25.	Ryczywół	?	53.	Pniewy	218
26.	Września	284	54.	Wronki	?
27.	Śrem	?	55.	Bydgoszcz	710
28.	Książ	338	56.	Koronowo	155
29.	Szubin	?	57.	Kępno	375
30.	Kcynia	?	58.	Leszno	?
31.	Barcin	?	59.	Nakło	35
32.	Łabiszyn	618	60.	Wyrzysk	1040
33.	Pleszew	547	61.	Chodzież	630
34.	Mogilno	775	62.	Zbąszyń	73
35.	Pakość	253	63.	Rawicz	1300
36.	Trzemeszno	616	64.	Jutrosin	150
37.	Środa	1327	65.	Miejska Górka	?
38.	Kostrzyń	?	66.	Międzychód	284
39.	Strzelno	180	67.	Sieraków	359
40.	Kruszwica	?	68.	Gostyń	?
41.	Grodzisko	455	69.	Wieleń	140
42.	Buk	261	70.	Wolsztyn	520
43.	Opalenica	?	71.	Żnin	600
44.	Odolanów	?	72.	Janówiec	33
45.	Sulmierzyce	60	73.	Główna	?
46.	Gorzyce Wielk.	111	74.	Stęszewo	1068
47.	Gniezno	2671	75.	Wiry	?
48.	Klecko	726	76.	Kaźmierz	?
49.	Krotoszyn	415	77.	Fabjanowo	?
50.	Witkowo	300	78.	Lubarz	?
51.	Ostrów	635	79.	Skalmierzyce	47
52.	Nowy Tomyśl	140			

79 Oddziałów = 39.418 (?) członków.

1.	**Wilno**	1350

1 Oddział = 1350 członków.

Okręgu Górnego Sląska:

Oddział		Ilość członk.	Oddział		Ilość członk.
1.	Katowice	?	5.	Rybnik	?
2.	Królewska Huta	?	6.	Pszczyna	?
3.	Tarnowskie Góry	?	7.	Ruda	?
4.	Lubliniec	?			

7 Oddziałów = ? członków.

Wolne miasto **Gdańsk.**

Z powyższych Oddziałów tylko 256 złożyło sprawozdania ze swej działalności, a tylko 200 Oddziałów wyregulowało stosunek finansowy z Zarządem Głównym P. C. K., tak że w Walnem Zgromadzeniu, mającym się odbyć dn. 30 września 1922 r. tylko 193 Oddziały będą mogły wziąć udział przez swych delegatów, mianowicie:

Województwo	Ogółem: Oddziałów	Członk.	Oddział. na W. Zgr.	Deleg. na W. Zgr.
Białostockie	16	6.002	9	12
Kieleckie	31	14.801	14	23
Lubelskie	25	10.598	15	21
Łódzkie	31	41.243	19	53
Nowogródzkie	5	1.455	5	5
Poleskie	10	3.300	9	9
Okr. Cieszyński	11	2 825	4	4
„ G. Śląska	7	—	7	7
„ Krakowski	39	8.559	16	20
„ Lwowski	19	4.640	5	9
„ Pomorski	41	9.093	17	19
„ Poł.Wschod.	10	3.793	10	10
„ Warszawski	40	25.616	22	42
Okr. Wielkopols.	79	39.418	39	63
Oddz. Wilno	1	1.350	1	2
„ Gdański	1	150	1	1
	366	173.043	193	300

W Walnem Zgromadzeniu będzie mogło wziąć udział 7 delegatów z Górnego Śląska, który w 1922 roku został wcielony do Polski.

Członkowie korespondenci P. C. K. czynni w 1921 roku:

	Miejscowość	Imię i nazwisko członka-korespondenta
1.	Aleksandrów Łęczycki pod Łodzią, wojew. Łódzkie —	ksiądz proboszcz Wawrzynowicz
2.	Busk, woj. Kieleckie —	Kazimierz Gałdziński
3.	Majątek ziemski i gmina Borkowice, pt. Konecki, woj. Kiel.	Stefan Dębiński, obyw. ziemski
4.	Majątek ziemski Borowno poczta Kłomnica, w. Łódzkie	Janina hr. Skarbek
5.	Chmielnik, woj. Kieleckie —	Henryk Krynicki, nauczyciel
6.	Ciechanowiec, pt. Bielski, woj. Białostockie —	ks. Juljan Dudziński
7.	Dubienka, pt. Hrubieszowski, woj. Lubelskie —	Eugenjusz Mroczkowski, burmistrz
8.	Działoszyce, pt. Pińczowski woj. Kieleckie —	Stanisław Rycombell, nacz. Urz. Pocz.
9.	Grabowiec, pt. Iłżecki, woj. Kieleckie —	ks. proboszcz Józef Drabowicz
10.	Głusk, woj. Lubelskie —	Antoni Bernatowicz, wł. apteki
11.	Iłża, woj. Kieleckie —	Dyonizy Starzyński, nacz. urz. poczt.
12.	Izbica, pt. Kolski, w. Łódzkie	ksiądz kanonik M. Chytrzyński
13.	Krzeszów, woj. Lubeiskie —	Bronisław Jasiński, wł. apteki

14.	Klimontów, pt. Sandomierski, woj. Kieleckie —	Wojciech Hyjek, kierownik szkoły
15.	Kazimierz n/Wisłą, woj. Lubelskie —	ks. proboszcz Hipolit Boratyński
16.	Stryków, woj. Łódzkie —	ks. proboszcz Bolesław Karwowski
17.	Lutomiersk, pt. Łaski, woj. Łódzkie —	Michał Kłobukowski, wł. apteki
18.	Łask, woj. Łódzkie —	Hieronim Adamski, dyr. Wz. Kr.
19.	Mrzygłód, pt. Będziński, woj. Kieleckie —	Marta Piwnicka, nauczycielka
20.	Nowe Miasto n/Pilicą woj. Łódzkie —	Jan Wrzesiński, burmistrz
21.	Ostrów, pt. Radzyński woj. Lubelskie —	ks. Wł. Bieniecki
22.	Pacanów, pt. Stopnica, woj. Kieleckie —	ks. proboszcz A. Adamek
23.	Pawłów, pt. Chełmski, woj. Lubelskie —	ks. proboszcz Wł. Grzędziński
24.	Przedbórz, woj. Łódzkie —	Bolesław Lipiński, dzierż. apteki
25.	Parzno wieś, woj. Łódzkie	Marjan Jaroszewski
26.	Rzgów, pow. Łodzki, wojew. Łódzkie —	Stanisław Dulkowski, sek. Sądu Pok.
27.	Stoczek, woj. Lubelskie —	ks. proboszcz Marjan Kurkowski
28.	Szydłowiec, woj. Kieleckie —	E. Ziółkowski, p. o. burmistrza
29.	Sterdyń, pow. Sokołowski, woj. Lubelskie —	ks. dziekan W. Jastrzębski
30.	Tykocin, woj. Białostockie —	Walerjan Gozdawa-Godlewski
31.	Wąchock, pt. Iłżecki, woj. Kieleckie —	ks. prob. Ed. Chrzanowski
32.	Wielka Brzostowica, wojew. Poleskie —	Marja Bar. Brunnow
33.	Wiskitno, gmina i majątek ziemski, woj. Łódzkie —	Mieczysław Horodyński, sędzia pok.
34.	Żarnów, pow. Opoczyński, woj. Kieleckie —	ks. prob. Tomasz Jachimowicz
35.	Stawiszyn, Kaliskie —	ks. proboszcz Kozankiewicz
36.	Szreńsk, Płockie —	Szkoda, nauczyciel
37.	maj. ziemski Gerkany, pow. Bracławski —	Antonina Francuzowicz, ob. ziem.
38.	Biłgoraj, woj. Lubelskie —	Bolesław Zarzycki, burmistrz
39.	Biała Rawska —	Mieczysław Wierzbicki, sędzia pok.
40.	Janów Lubelski —	Stanisław Jonaczek, sekret. magis.
41.	Janów Siedlecki —	dr. Jan Ochocki.

Z braku szeregu sprawozdań trudno zobrazować pracę Polskiego Czerwonego Krzyża na prowincji. Należy jednak nadmienić, że drukiem wydały sprawozdania ze swej działalności w 1921 roku Okręg Wielkopolski, Okręg Lwowski, Oddział w Łodzi i Oddział

w Białymstoku. Zarząd Główny P. C. K. prosi Oddziały o zapoznanie się z treścią tych sprawozdań, a zapewne niejedna pożyteczna praca znajdzie zastosowanie na terenie danego Oddziału. Wydatniejszą pracę prowadziły również Okręgi: a) Południowo-Wschodni: szpital okręgowy z oddziałami chirurgicznym i położniczym, schronisko dla dzieci, kilka przychodni lekarskich i dentystycznych, schronisko dla repatrjantów w Łucku, oraz akcję repatrjacyjną w Równem, z polecenia Zarządu Gł.; b) Warszawski: schronisko dla Sióstr, szwalnię, izbę chorych w Warszawie, gospodę w Włocławku, szwalnię w Płocku i t. p. Pomiędzy Oddziałami zasługują na uwagę prace prowadzone przez Oddziały: Grodno—ambulatorjum, lecznica, pomoc zdemobilizowanym; Radom—ambulatorjum, gospoda, barak dla repatrjantów, szpitalik dla dzieci, kropla mleka; Końskie—ochrona dla dzieci; Konin—szpitalik; Ozorków—kropla mleka; Pabjanice—poradnia; Piotrków—przytułek dla dzieci; Wieluń—ambulatorjum; Horodce—ambulatorjum; Częstochowa—pociągi sanitarne dla Górnego Śląska, pomoc rannym powstańcom G. Śląska; Kalisz—pomoc repatrjantom, pomoc różnym instytucjom społecznym w Kaliszu, opieka nad zdemobilizowanymi; Zawiercie—szwalnia, pomoc rannym powstańcom G. Śląska, pomoc instytucjom społecznym czynnym w Zawierciu i t. p.

Delegatura P. C. K. na Rosję w Moskwie.

Komitet Główny P. C. K. we wrześniu 1920 r. otworzył Delegaturę P. C. K. na Rosję w Moskwie, w celu niesienia pomocy polskim jeńcom i zakładnikom, oddając kierownictwo Delegatury w ręce p. Pieszkowej. Jak Delegatura wywiązała się z włożonego na nią obowiązku, świadczy najlepiej poniższe sprawozdanie z jej działalności w 1921 r. Więzionym jeńcom i zakładnikom było utrudniane porozumiewanie się z rodziną do czasu tworzenia Delegatury, poczem jednak wszystkie prawie podania Delegatury w tej sprawie znalazły uwzględnienie. Staraniem Delegatury wielu Polaków uwolniono czasowo z więzień dla uregulowania spraw osobistych i rodzinnych. W wypadkach aresztowania Polaka, gdy ruchomy jego majątek pozostawał w ręku obcych ludzi, Delegatura opiekowała się nim i zwracała właścicielowi po jego zwolnieniu. Delegatura przechowywała cenne przedmioty i dokumenty, znalezione przy aresztowanych aż do czasu odzyskania przez nich wolności. Delegatura przyspieszała rozpatrywanie spraw aresztowanych Polaków, pomagała im w odtworzeniu dokumentów stwierdzających polskie pochodzenie w razie ich zagubienia, wyszukiwała Polaków, o których zapytywały rodziny, pośredniczyła przy wymianie korespondencji pomiędzy rodzinami i aresztowanymi, dostarczała im korespondencję pieniężną, łagodziła zatargi pomiędzy aresztowanymi a władzami więziennemi, zajmowała się grzebaniem zmarłych więźniów, słowem, załatwiała wszystkie sprawy, jakie nasuwało życie.

P. C. K. w Moskwie.

Na początku 1921 r. w samej Moskwie było z górą 4 000 Polaków aresztowanych, jeńców i zakładników, dla których Delegatura zorganizowała pomoc materjalną, prawną, informacyjną i lekarską.

Pomoc materjalna polegała na dokarmianiu aresztowanych, którym starano się zapewnić choćby minimum kalorji, potrzebne dla utrzymania człowieka przy życiu. Delegatura zatem dostarczała porcje dożywcze aresztowanym rozmieszczonym w następujących więzieniach: Butyrskiem, Tagańskiem, Lefortowskiem, Nowińskiem; w szpitalach więziennych: Butyrskim, Lefortowskim, oraz w innych szpitalach: Brzeskim, Komunistycznym, Psychiatrycznym, Chodyńskim i obozach: Andronjewskim, Iwanowskim, Kożuchowskim, Nowo-Spasskim, Nowo-Pieskowskim, Pokrowskim, Znamieńskim, Siemionowskim, Władykińskim, Rożdiestwienskim, w osadzie Gieorgiewskiej, patronacie № 4 i wielu innych. Niezależnie od pomocy materjalnej dla jeńców i zakładników, Delegatura opiekowała się także repatrjantami, dając im pomoc na punktach zbornych i w przechodzących przez Moskwę eszelonach.

Delegatura w okresie sprawozdawczym wydała ze swoich składów w Moskwie dla jeńców i zakładników 57.666 porcji i okazała pomoc 19.250 Polakom repatrjantom. Bieliznę i obuwie otrzymały 2.083 osoby. Produktów Delegatura wydała ogółem z górą 13.000 pudów, papierosów przeszło 3.000.000 szt., 37.000 paczek zapałek i 5.500 puszek mleka. Pomocy pieniężnej Delegatura zasadniczo nie udzielała, jednak na pogrzeby, na mleko dla chorych dzieci itp. wypłacono zasiłków 490.000 rubli.

Materjalną pomoc Delegatura zorganizowała również dla jeńców i zakładników w Piotrogrodzie, Niżnim-Nowgorodzie, Tule, Tambowie, Penzie, Orle, a przez swoje objazdy okazywała pomoc Polakom w Jarosławiu, Kostromie, Kinieszmie, Iwanowo-Wozniesiensku, Daniłowie, Włodzimierzu, Morszańsku, Smoleńsku, Jekaterinburgu, Omsku, Nowo-Mikołajewsku, Krasnojarsku i Irkucku.

Pomocy prawnej Delegatura udzielała Polakom, których codziennie zgłaszało się 40—50 osób. Pomoc ta obejmowała sprawy następujące: zawieszenie wykonania 20 wyroków śmierci, przyspieszanie rozpatrzenia rozpraw sądowych, przewiezienie starców, nieletnich i chorych z prowincji do Moskwy lub z jednego obozu do innego, wyjednywanie pozwoleń pozostania w Moskwie dla usuwanych z niej, uzyskiwanie pozwoleń na odwiedziny aresztowanych, na wyjazd z Moskwy, wycofywanie Polaków zaciągniętych do szeregów czerwonej armji oraz niesłusznie skazanych do robót przymusowych i t. d. Na prowincji pomoc prawna była zorganizowana w Piotrogrodzie, Niżnim-Nowgorodzie i Tule.

Z chwilą rozpoczęcia czynności przez Delegację Polską dla spraw repatrjacji t. j. od sierpnia pomoc prawna przy Delegaturze została zlikwidowaną i przejęła ją Delegacja Polska.

Pomoc lekarska polegała na udzielaniu porad lekarskich chorym Polakom w domu, sprawdzaniu stanu zdrowia zakładników i jeńców, przebywających w więzieniach i wyjednywaniu dla nich

pozwoleń na umieszczenie w szpitalach, sprawdzanie stanu zdrowia i opieka nad chorymi w eszelonach i na punktach zbornych i t. p.

Pomoc informacyjna była konieczną, gdyż wielu Polaków po otwarciu Delegatury P. C. K. w Moskwie, zwracało się o informacje w różnych sprawach zarówno drobnych, jak poważnych. Delegatura odszukała 118 osób, o które zapytywał Zarząd Główny P. C. K., zestawiono kartotekę z ilością 20.000 nazwisk Polaków przebywających w owym roku w Rosji i takową uzupełniano. We wrześniu ten dział pracy zlikwidowano na zlecenie Delegacji Polskiej dla spraw repatrjacji.

Fundusze, jakiemi Delegatura P. C. K. w Moskwie rozporządzała w 1921 r. składały się:

Wpływy:	z Centrokresta (Rosyjski Czerwony Krzyż)	5.000.000.—	rb.
	Zarząd Główny P. C. K.	21.210.000.—	„
	Delegacja. Polska w Moskwie	57.000.000.—	„
	Poseł Filipowicz	20.000.000.—	„
	Ofiary Polaków	388.000.—	„
	ogółem	103.598.000.—	rb.
Rozchody:	Transporty produktów	31.895.150.—	rb.
	Rozjazdy	26.252.710.—	„
	Komorne	2.037.845.—	„
	Poczta i telegraf	1.249.823.—	„
	Personel Biura	11.374.577.41	„
	Drobne wydatki	2.643.323.36	„
	Filja w Piotrogrodzie	6.929.362.—	„
	„ „ Niżnim	2.280.080.—	„
	„ „ Jarosławiu	693.900.—	„
	„ „ Penzie	279.811.—	„
	„ „ Tule	1.545.867.—	„
	„ „ Orle	192.000.—	„
		87.374.448.77	rb.
	pozostało w kasie	16.223.558.23	„
		103.598.000.—	rb.

Produkty i odzież na swoją działalność Delegatura P. C. K. otrzymywała od władz sowieckich, jak również z Polski i od Polskiej Delegacji dla spraw Repatrjacji.

Produktów wydano w okresie sprawozdawczym w ilościach następujących: chleba 3.500 pud., mąki razowej 1.500 pud., pszennej 1.000; fasoli 3.100; ryżu 750 pud., sera 500 pud.; cukru 500 pud. i różnych innych produktów 2.150 pudów.

Odzieży, bielizny i obuwia wydano 2500 kompletów bielizny, obuwia par 1050 i odzieży 1200 sztuk.

Zarząd Główny P. C. K., składając powyższe sprawozdanie z działalności Delegatury P. C. K. na Rosję, poczytuje sobie za miły

obowiązek zaproponować Walnemu Zgromadzeniu wyrażenie wysokiego uznania Delegatowi P. C. K. pani Pieszkowej za jej owocną pracę dla sprawy humanitarnej.

Oddziały P.C.K. we Władywostoku, Charbinie i Nikolsku-Ussuryjskim.

Dla dania pomocy biednym Polakom, a w szczególności dzieciom i starcom, inteligencja polska przebywająca w Charbinie, Władywostoku i Nikolsku Ussuryjskim prowadziła w 1921 r. Oddziały P.C.K. i od czasu do czasu składała sprawozdania ze swej działalności Zarządowi Głównemu. Ze sprawozdań tych stwierdzić można, że Oddziały te z wielką korzyścią pracowały. Prowadzą one: schroniska dla polskich dzieci, polskie szkoły, zorganizowały pomoc lekarską, tanie nabywanie lekarstw. Oddział w Charbinie prowadził stację bakterjologiczną, na której dokonano wielu szczepionek od tyfusu, wścieklizny i t. p. Stację tę z braku funduszów zamknięto. Oddziały te zaopatrują biedne dzieci a w miarę możności i dorosłych w odzież, bieliznę i obuwie. Oddziały te także czynne były przy organizowaniu wysyłki polskich dzieci z Syberji do kraju przez Japonję i Amerykę, do której to akcji przyczynił się nie mało Wydział Narodowy w Chicago, łożąc na podróż tych dzieci potrzebne fundusze, a Japoński Czerwony Krzyż otoczył nader troskliwą opieką i łożył na ich utrzymanie podczas pobytu w Japonji oraz wyekwipował wiele z nich w bieliznę, odzież i obuwie.

Praca Oświatowa Polskiego Czerwonego Krzyża.

SPRAWOZDANIE

z działalności Sekcji Kulturalno-Oświatowej Oddziału Warszawskiego P. C. K. od dn. 1/VI 1920 r. do dn. 1/VII 1921 r.

Sekcja Kulturalno-Oświatowa rozpoczęła działalność dnia 1/VII 1920 roku. Pierwsze miesiące pochłonięte zostały całkowicie przez pracę organizacyjną, dobór personelu, zdobywanie terenu pracy, wyszukanie formy przystosowania nauczania normalnego do ludzi chorych i do warunków szpitalnych. Po roku próby można zastanowić się nad wynikami powyższej pracy, zdać sobie sprawę z tego, czy wysiłki skierowane ku rozszerzeniu oświaty wśród żołnierzy zrównoważyły się dostatecznymi rezultatami, oraz czy nie należy zaniechać niektórych działów pracy oświatowej, które nie dają się z korzyścią zastosować na terenie szpitala, z całą zaś intensywnością poświęcić się tym placówkom pracy oświatowej, które rzeczywistą korzyść żołnierzowi przynoszą. W tym celu przejrzymy

kolejno w świetle cyfr wszystkie działy pracy kulturalno - oświatowej, które były prowadzone lub zapoczątkowane w szpitalach, co pozwoli stworzyć racjonalny plan pracy na przyszłość. Są one następujące: **1. Bibljoteka, 2. Szkoły (nauczanie), 3. Pogadanki, 4. Szkoły rękodzielnicze, 5. Swietlice, 6. Teatr żołnierski, 7. Chóry i koncerty, 8. Sporty i zabawy, 9. Kinematograf, 10. Wycieczki, zwiedzanie, 11. Gospody.**

1. Bibljoteka.

Bibljoteka jest jedną z placówek, która najlepiej przyjęła się w szpitalu i rozwinęła się wspaniale. Zaczęto pracę, mając w dziesięciu szpitalach 2551 tomów czynnych, obecnie bibljoteki 7-u szpitali posiadają 11409 tomów czynnych. Czytelników obsłużono przez rok 40899, tomów wydano 70461, urządzono i skompletowano 15 bibljotek.

Projekty: a) dalsze kompletowanie bibljotek zwłaszcza w szpitalach zakaźnych; b) usuwanie książek nieodpowiednich dla żołnierzy; c) zwiększenie współpracy Sióstr oświatowych z Siostrą bibljotekarką przez: 1) usilną propagandę czytelnictwa, w co włączone być winny zawsze rzeczowe informacje o prenumerowaniu pism, sprowadzaniu katalogów i książek z księgarni i zakładaniu bibljotek wiejskich; 2) zwalczanie czytania mechanicznego; 3) zwalczanie nadmiernego czytania. Koniecznem jest ścisłe przestrzeganie niedawno osiągniętego uzgodnienia sposobu prowadzenia bibljotek, statystyki, raportów i t. d. według wskazówek Uniwersytetu Żołnierskiego.

2. Nauczanie.

Sekcja Oświatowa od początku swej działalności zajęła się nauczaniem żołnierzy. Od września 1920 r. metody i program nauki został ustalony. Największa osiągnięta w ciągu miesiąca liczba uczniów była 1142. Przez rok szkoły szpitalne miały 8246 uczniów żołnierzy i sanitarjuszy. Projekty: a) przeprowadzić ścisłą kontrolę wydajności pracy Sióstr oświatowych w szpitalach nieinwalidzkich; b) uzgodnić schematy sprawozdań, ewidencji, dzienników prowadzonych przez Siostry oświatowe we wszystkich szpitalach; c) zwrócić uwagę na grunt praktyczny w nauczaniu.

3. Pogadanki.

Nauczanie za pomocą pogadanek na salach chorych i odczytów dla chorych chodzących dało się znakomicie zastosować w szpitalach. W tym kierunku zrobiono wielki krok naprzód. Dodatnie rezultaty dały się zauważyć w frekwencji, przygotowaniu, zainteresowaniu się i zapytaniach słuchaczy. Na jednej z pogadanek było do 600 osób. W lipcu 1920 roku w 10 szpitalach przez miesiąc wygłoszono 10 pogadanek, następnie Siostry wygłaszały do 140 pogadanek miesięcznie. W 7-iu szpitalach przez rok wygłoszono 1262 pogadanki naukowe i społeczne. Projekty: a) wprowadzenie w życie dawno projektowanego „ruchomego programu nauczania w pogadankach“, który łatwo daje się zastosować do czasu pobytu żołnierza w szpitalu, od 3-ch tygodni począwszy, i podaje mu pewien całokształt wiadomości z dziedziny historji, przyrody, gieo-

grafji i nauk społecznych; b) w celu ekonomji pracy, czasowa wymiana między szpitalami Sióstr oświatowych specjalnie uzdolnionych do wygłaszania pogadanek; c) prowadzenie w większej ilości pogadanek kształcących fachowo, zwłaszcza o rolnictwie, współdzielczości, zakładaniu szkół, hygienie i t. d.

4. Szkoły rękodzielnicze.

Żołnierz, znudzony bezczynnością w szpitalu, bardzo chętnie garnie się do szkół rękodzielniczych, o ile są one racjonalnie prowadzone i szybko wykazują materjalne korzyści, osiągnięte nauką danego rzemiosła. Jednakże dotąd w jednym tylko szpitalu warszawskim szkoły podobnego typu rozwinęły się prawidłowo, w innych zakładanie powyższych idzie opornie—nie z braku odpowiedniego terenu, lecz z powodu braku fachowych wiadomości i zamiłowania do pracy rękodzielniczej Sióstr oświatowych, które usuwają dział ten na drugi plan. Poczynania w tym kierunku były minimalne. Szkół rękodzielniczych założono w ciągu roku 9, uczniów było 213. Robót wykonano 4577.

Uwaga: W czasie pokoju, prócz nauki, główny nacisk kłaść należy na rękodzielnictwo, które jest utajonym skarbem narodu. Szkoły rękodzielnicze winny być prowadzone przez Referat Oświatowy na dochód tegoż, posiadać płatnego kierównika wykwalifikowanego i, oprócz zmiennej fali uczniów, kilku również płatnych pracowników stałych, rekrutowanych z personelu szpitala.

5. Świetlica.

Świetlica jest dla podniesienia poziomu kulturalnego żołnierzy, propagandy czytelnictwa i zwalczania karciarstwa terenem znakomitym, lecz za mało wyzyskanym. Oprócz przeciążenia pracą personelu oświatowego, często stawały na przeszkodzie warunki miejscowe, jak brak odpowiednich lokalów i inne. Świetlic w ciągu roku urządzono 16.

Uwaga: Zwrócić należy baczną uwagę na rozwój życia świetlicowego i notować frekwencję świetlicy. Referat Oświatowy pracę tę winien powierzać specjalnie w tym kierunku uzdolnionym Siostrom oświatowym.

6. Teatr żołnierski.

Teatr żołnierski w niektórych tylko szpitalach daje się zorganizować, pochłania dużo czasu i funduszów, a korzyści kulturalno-oświatowe, jakie przynosi, są nierównomierne i mało uchwytne. Na teatr żołnierski należy patrzeć nie pod kątem widzenia ilości sztuk wystawionych, lecz zwrócić uwagę na to, że każda próba odbyta, każdy wiersz zadeklamowany jest krokiem naprzód w rozwoju kult.-ośw. żołnierza.

Uwaga: Teatry żołnierskie urządzać należy tylko tam, gdzie okazał się do tego odpowiedni teren; w szpitalach, gdzie idą opornie i nie mają nadziei rozwoju, trzeba zaniechać pracy w tym kierunku.

W ciągu roku funkcjonowały dwa kółka dramatyczne żołnierskie, urządziły 86 przedstawień własnych i z sił rekrutowanych poza szpitalem.

7. Chóry.

Referat ośw. za mało wagi przywiązuje do chórów żołnierskich. Chóry są miłą dla każdegó niemal żołnierza dostępną rozrywką, mają duży wpływ społeczno-kształcący, podnoszą uświadomienie patrjotyczne i wytwarzają atmosferę solidarności koleżeńskiej.

W ciągu roku jeden tylko chór funkcjonował stale.

8. Sporty i zabawy.

Sporty i zabawy na świeżem powietrzu mało mają zastosowania w szpitalu. Z powodu niedomagań fizycznych nieznaczna tylko ilość ludzi może z nich korzystać, zaś załoga sanitarna jest przeciążona pracą i niema czasu. Wogóle gry sportowe są obce psychologji naszego ludu, który w ten sposób nie przywykł się bawić. Wielkie powodzenie natomiast miały gry pokojowe towarzyskie.

9. Kinematograf.

Kinematograf odgrywa dużą rolę pomocniczą w nauczaniu. Każda trudniejsza do ujęcia myśl asymiluje się łatwo w umyśle nawet zupełnego analfabety, o ile znajduje swój wyraz konkretny w szeregu obrazów. Przedstawień kinematograficznych odbyło się w okresie sprawozdawczym 100.

Uwaga: Należy baczniejszą uwagę zwrócić na dobór film i umiejętnie czerpać z przedstawień kinematograficznych tematy do pogadanek.

10. Wycieczki.

Najmłodszym, gdyż dopiero w maju 1921 r. zapoczątkowanym działem oświatowym było urządzanie wycieczek i zwiedzań. Dział ten spotkał się z wielkiem uznaniem i zainteresowaniem wśród żołnierzy, wywiera wpływ korzystny, pobudza myśl, zapoznaje żołnierzy z pamiątkami historycznemi, z zabytkami kultury, zdobyczami przemysłu i t. d. Chorzy żołnierze i sanitarjusze partjami od 15 do 30 ludzi odbyli pod przewodnictwem Sióstr ośw. 46 wycieczek, zwiedzili Łazienki, Zamek, Cytadelę i różne wystawy.

Uwaga: Wycieczki, które dotąd organizowane były dorywczo, umieścić należy jako punkt obowiązujący w programie Referatu Oświatowego.

11. Gospody.

Wbrew przepisom M. S. Wojsk. Gospody żyją przeważnie życiem własnem, poza sferą wpływów Referatu Ośw., są jednak terenem bardzo odpowiednim dla pracy kult. - oświatowej.

*
* *

Reasumując powyższe, dochodzimy do następujących wniosków:

1) Bibljoteki i dział pogadanek prowadzić należy według dotychczasowej metody.

2) Nauczanie i teatr musi uledz rewizji.

3) Zwrócić należy uwagę na intensywniejsze wykorzystanie dla pracy oświatowej terenu świetlic, gospód i przedstawień kinematograficznych, chórów i koncertów.

4) Wykreślić z programu Sekcji Ośw. zabawy sportowe.

5) Włożyć więcej nakładu pracy i funduszów w zakładanie Szkół Rękodzielniczych.

W krótkim zarysie mając przed oczami działalność Sekcji Kult.-Ośw. od 1.VI 1920 r. do 1.VII 1921 r. stwierdzić należy, że Referaty Oświatowe pracowały w warunkach niekorzystnych, do czego przyczynił się zamęt wywołany wojną. Zespół pracowników oświatowych stał przeważnie na wysokości zadania i usilną pracą i zamiłowaniem w swym fachu przyczynił się do osiągnięcia rezultatów omawianych w powyższem sprawozdaniu. W ciągu roku pracowało 60 Sióstr Oświatowych w szpitalach m. Warszawy.

Towarzystwo Pociągów Dezynfekcyjno-Kąpielowych

„POMOC"

Sekcja Polskiego Czerwonego Krzyża.

W końcu 1919 roku grono pań, przeświadczonych o potrzebie współpracy społeczeństwa z władzami wojskowemi nad ulżeniem doli żołnierza walczącego w obronie Ojczyzny, założyło Towarzystwo „Pomoc" jako Sekcję Polskiego Czerwonego Krzyża, z zadaniem umożliwienia żołnierzowi na froncie wykąpania się, oswobodzenia się od trapiącego go robactwa i otrzymania czystej i całej bielizny.

Towarzystwo „Pomoc" weszło w porozumienie z Ministerstwem Spraw Wojskowych i po przedłożeniu swego planu urządzenia i obsługi pociągów dezynfekcyjno-kąpielowych, uzyskało aprobatę projektu pracy, poczem z biegiem czasu widząc rozwijającą się działalność Towarzystwa, władze wojskowe oddały pod opiekę „Pomocy" wszystkie pociągi dezynfekcyjno-kąpielowe. Wagony wchodzące w skład pociągów i urządzenie kąpielowe dały władze wojskowe, obsługa kąpieli i dezynfektorów, oraz dowództwo pociągu było od wojskowości, zaś pralnia i szwalnia bielizny, kantyna, herbaciarnia obsługiwane i zarządzane przez personel dostarczany i kierowany przez Towarzystwo „Pomoc". Bielizna, potrzebna dla zastąpienia zużytej przez żołnierzy, była dostarczaną przez intendenturę wojskową do magazynu Towarzystwa „Pomoc", skąd w miarę potrzeby była wydawaną przez Towarzystwo, według jego uznania, poszczególnym pociągom. Również potrzebne dla szwalni nici i guziki, oraz mydło dla pralni, były dawane przez intendenturę, natomiast narzędzia do szwalni i pralni, maszyny do szycia, nożyczki, żelazka, wyżymaczki i t. p. były dostarczane przez Towarzystwo „Pomoc".

Pociąg dezynfekcyjno-kąpielowy, stosownie do przepisów władz wojskowych składa się z 18 wozów, zgodnie z załączonym opisem tech-

nicznym. Obsługa wojskowa składała się z dowódzcy, 2 podoficerów, 2 ślusarzy, 2 palaczów, 5 żołnierzy, 1 fryzjera i 2 kucharek. Personel dostarczany przez Towarzystwo „Pomoc" składał się z 3 Siostr gospodarczych, 5 szwaczek i 6 praczek. Funkcje pociągu dezynfekcyjno-kąpielowego, pociągu-odświeżalni, są następujące: żołnierz po wejściu do pociągu rozbiera się, oddaje zwierzchnią odzież do odwszenia i dezynfekcji, a bieliznę do magazynu; po wykąpaniu się, otrzymuje świeżą, czystą i wyreperowaną bieliznę i zdezynfekowaną swoją odzież; brudna bielizna po zdezynfekowaniu i wypraniu idzie do szwalni pociągu dla reperacji, poczem na skład bielizny w pociągu, aby następnie służyć znowu innemu żołnierzowi wykąpanemu wzamian jego brudnej i podartej bielizny. W pociągu-odświeżalni znajduje się również fryzjernia, obsługiwana przez wojskowego fryzjera, gdzie wykąpany żołnierz może się ostrzyc. Kąpiel i czystą bieliznę żołnierz otrzymuje bezpłatnie, zaś w znajdującej się w pociągu herbaciarni i kantynie, utrzymywanych i obsługiwanych przez Towarzystwo „Pomoc" może za nizką opłatą napić się herbaty i nabyć najpotrzebniejsze rzeczy, papierosy, zapałki, nici, guziki, papier, ołówek, szczotki, czekoladę, konserwy i t. p.

W styczniu 1921 roku Towarzystwo „Pomoc" zgłosiło swe przystąpienie do Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, jako instytucji, której ramy obejmowały zakres działania pociągów dezynfekcyjno-kąpielowych. Pismem z dnia 20 stycznia 1921 r. № 4683/1250 Zarząd Główny P. C. K. zawiadomił „Pomoc", że została ona przyjętą do Polskiego Towarzystwa CzerwonegoKrzyża, jako Sekcja eksterytorjalna.

Przejmowanie przez Towarzystwo „Pomoc" opieki nad pociągami dezynfekcyjno-kąpielowymi szło zrazu powolnie. Do dnia 1 czerwca 1920 r. Towarzystwo „Pomoc" obsługiwało 3 pociągi: №№ 11, 31 i 61 i dopiero od tego czasu działalność jego zaczęła się szybciej rozwijać. W czerwcu 1920 r. przybył pociąg № 21, we wrześniu 1920 r. pociągi №№ 71 i 22, w październiku pociąg № 51, w listopadzie № 41, w grudniu № 42, i w marcu 1921 pociąg № 62, tak, że od początku 1921 roku Towarzystwo „Pomoc" obsługiwało 10 pociągów-odświeżalni; dopiero z początkiem 1922 roku rozpoczęło się demobilizowanie pociągów.

Za czas od 1 lipca 1920 r. do 31-go grudnia 1921 r. Towarzystwo „Pomoc" dostarczyło pociągom dezynfekcyjno-kąpielowym około 50.000 kompletów bielizny (50.511 koszul i 48.380 par kalesonów) dla uzupełnienia zużytej bielizny kąpanych żołnierzy.

Doświadczenie uczy, że dla skompletowania zużytej bielizny kąpiących się żołnierzy potrzeba świeżej nowej bielizny w ilości 8% liczby kąpanych żołnierzy; to daje cyfrę 625.000 kąpieli żołnierskich w tym okresie.

Miesięczna przeciętna wydajność pociągu, (wliczając czas przejazdów i remontu) wykazuje: wykąpanych żołnierzy 4345; wyreperowanej bielizny kompletów 1223; wysortowanej niezdatnej do użytku bielizny 334 kompletów.

Statystyka pracy pociągu-odświeżalni przy obsłudze i opiece Towarzystwa „Pomoc" przedstawia się następująco:

Miesiąc i rok		№ № pociągów	Ilość pociągów
Czerwiec	1920 r.	11, 21, 31, 61.	4.
Sierpień	„	„	4.
Wrzesień	„	11, 21, 22, 31, 61, 71.	6.
Październik	„	11, 21, 22, 31, 51, 61, 71.	7.
Listopad	„	11, 21, 22, 31, 41, 51, 61, 71.	8.
Grudzień	1920 r.	11, 21, 22, 31, 41, 42, 51, 61, 71.	9.
Styczeń	1921 r.	„	9.
Luty	„	„	9.
Marzec	„	11, 21, 22, 31, 41, 42, 51, 61, 62, 71.	10.
Kwiecień	„	„	10.
Maj	„	„	10.
Czerwiec	„	„	10.
Lipiec	„	„	10.
Sierpień	„	„	10.
Wrzesień	„	„	10.
Październik	„	„	10.
Listopad	„	„	10.
Grudzień	„	„	10.
		Razem pociągów miesięcy . . .	156.

Licząc jak już wykazano, że każdy pociąg kąpie średnio 4345 żołnierzy miesięcznie, otrzymujemy liczbę 677.820 wykąpanych i odwszonych żołnierzy za okres 18 miesięcy, od 1 lipca 1920 do 31 grudnia 1921 r., co mniej więcej zgadza się z wyżej podaną liczbą 625.000 wykąpanych za ten okres żołnierzy.

Kantyny i herbaciarnie w powyżej wymienionych pociągach, za powyższy okres od 1 lipca 1920 do 31 grudnia 1921, miały wpływu za sprzedany towar mk. 11.010.329 czyli średnio na pociąg miesięcznie mk. 70.579.00.

Towarzystwo „Pomoc“ w czasie swej działalności otrzymało doraźnie zasiłki w materjałach, bieliźnie, odzieży i t. p. od instytucji o charakterze społecznym, jak Amerykański Czerwony Krzyż, Nadzwyczajny Komisarjat do Walki z Epidemjami, „Żołnierz Polski“ i inne, oraz zasiłki w funduszach od Ministerstwa Spraw Wojskowych (ogółem za czas istnienia Towarzystwa „Pomoc“, w sumie mk. 1.053.500).

Likwidacja Towarzystwa „Pomoc“ z powodu zdemobilizowania przez Władze Wojskowe pociągów dezynfekcyjno-kąpielowych, została rozpoczęta od 1 maja i zakończona na dzień 1 lipca 1922 roku. Majątkiem Towarzystwa, w postaci reszty bielizny i innych materjałów, ofiarowanych Towarzystwu przez instytucje społeczne, oraz gotowizny (przeszło 1.500.000 mk.) rozporządzą ostatecznie władze Towarzystwa na cele społeczne stosownie do swej ustawy.

Szczególnie czynny udział w pracy około założenia Towarzystwa „Pomoc“ jego rozwoju, prowadzenia i zdobywaniu środków brały następujące osoby: Ksiądz Kanonik Karol Bliziński, p. Ministrowa Chodźkowa, hr. Marja Grocholska, p. Romana Hłaskowa, p. Stanisław Horwatt, p. Zofja Horwattowa, p. Pułkownikowa Litwinowiczowa, hr. Stanisław Mielżyński, p. Zofja de Rosset, p. Jenerałowa Eugenja Zawadzka. Powyższe osoby stanowią też władze Towarzystwa „Pomoc“ Sekcji Polskiego Czerwonego Krzyża.

Oddział Techniczny P. C. K.

przy Kole Pracy Społecznej Pracowników Ministerstwa Kolei Żelaznych.

Celem współdziałania z Armją polską, walczącą przeciw wojskom bolszewickim, w lipcu 1920 r. z łona Koła Pracy Społecznej Pracowników M. K. Ż. powstał Oddział Techniczny, który po nawiązaniu łączności z P.C.K., rozpoczął działalność, zmierzającą do wykonania na usługi Armji walczącej wszelkiego rodzaju urządzeń technicznych, sanitarnych, oraz zaopatrywania tychże w odpowiednio wykwalifikowany personel. Paląca potrzeba zaopatrywania żołnierzy frontowych w świeżą i czystą bieliznę, zmusiła Oddział Techniczny zaraz od początku jego działalności do zwrócenia całej energji i środków w kierunku urządzenia w różnych punktach Rzplitej pralni mechanicznych polowych. Odpowiednie agregaty znajdowały się w posiadaniu Naczelnego Komisarjatu do Walki z Epidemjami, jednak w stanie nieczynnym. Dzięki przychylnemu stanowisku wspomnianej instytucji oraz przy jej poparciu, przystąpiono do pracy, której owocem jest ostatecznie ustawienie i uruchomienie pralni mechanicznych: w Warszawie, Radomiu, Strzałkowie, Pińsku, Słonimie, Białymstoku i Wilnie. Koszty poniesione przez Oddział Techniczny przy urządzaniu tych pralni i czasowem utrzymaniu niektórych, przedstawia poniżej zamieszczona tablica. Różnorodna wysokość kosztów ustawienia i uruchomienia poszczególnych pralni tłomaczy się tem: 1) że stan otrzymanych maszyn był gorszy lub lepszy, niektóre wymagały nawet kapitalnej naprawy oraz dokupowania kosztownych części; 2) że czas, w którym wykonywano prace przy urządzaniu t. j. koszty robocizny i materjałów w początkach były znacznie niższe, później zaś stopniowo wzrastały; 3) że uruchomione jednostki znajdowały się w odmiennych pasach drożyźnianych.

Przy urządzaniu pralni trzeba było walczyć z bardzo poważnemi trudnościami, przedewszystkiêm z brakiem odpowiednich lokalów. Pralnie, o których mowa, są to wprost zakłady mechaniczne, potrzebujące miejsca conajmniej 200 m^2 na same maszyny. Pozatem na składy brudnej bielizny około 50 m^2, na skład czystej tyleż, wreszcie na szwalnie, urządzone przy każdej pralni, conajmniej 30 m^2. Każda pralnia wymaga wiele wody, więc znów potrzebne były odpowiednie wodociągowe urządzenia. Zwalczanie wszystkich tych trudności pochłaniało dużo czasu, energji i kosztów, jednak je wreszcie pokonano.

Wszystkie powyższe pralnie po zmontowaniu oraz zaopatrzeniu w odpowiednie narzędzia, czystą zapasową bieliznę dla wymiany zniszczonych sztuk (po kilkaset kompletów na jednostkę) oraz przedmioty niezbędne do prawidłowego funkcjonowania, jako też w instrukcję dla personelu, opracowaną przez Oddział, — przekazywane były następnie wojsku lub też instytucjom społecznym, pracującym dla wojska.

Od. Kolejowy

Pacyfikacja frontu bolszewickiego, oraz wyczerpanie zasobów pieniężnych, posiadanych przez Oddział Techniczny, spowodowały konieczność zlikwidowania działalności Oddziału. Likwidację zakończono 1 maja 1922 r. Wskutek tego inwentarze, bielizna, oraz różne przedmioty i materjały, pozostałe w składnicy Oddziału, zostały bądź zwrócone instytucjom, od których je otrzymano, bądź też ofiarowane armji powstańczej na Górnym Śląsku, wreszcie częściowo ofiarowane, cząściowo sprzedane po bardzo niskich cenach różnym instytucjom filantropijnym. Wyszczególnienie tych instytucji oraz sumy, przedstawiające wartość ofiarowanych przedmiotów, podane są poniżej. Nadmienia się, że wartość tych przedmiotów liczono tu według cen mniej więcej z końca roku 1920; naprzykład 1 klg. mąki—15 mk., 1 klg. cukru — 25 mk., para bielizny 1000—1200 mk. i t. p. Żywnościowe artykuły (mąka, groch, cukier, kawa i t. p. (zostały nabyte przy poparciu Okręgu Wielkopolsk. P.C.K. w tamtejszej dzielnicy po cenach kontyngensowych i zasilono nimi personel pracujący na Kresach, w postaci deputatów.

Poniżej załącza się następujący bilans zamknięcia operacji Oddziału.

Bilans na 30 kwietnia 1922 r.

Oddziału Technicznego P. C. K. przy Kole Pracy Społecznej pracowników Ministerstwa Kolei Żelaznych.

Aktywa.		Passywa.	
1. Gotówką w kasie .	1.747.82	1. Kapitał powstały z ofiar i subwencji składanych w gotówce lub w naturze	10.143.807.65
2. Inwentarze i materjały w Składnicy	39.150.17	2. Inne dochody .	203.333.60
3. Inwentarze i materjały w poszczególnych punktach	2.211.089.06	3. Dług u Koła Pracy Sp. Pracownikom M. K. Ż. . .	95.000.—
4. Inwentarze rozdane różnym instytucjom . . .	5.490.826.84		
5. Koszty instalac.	2.035.016.51		
6. Koszty ogólne i różne wydatki .	664.310.85		
Mk.	10.442.141.25	Mk.	10.442.141.25

Poszczególne pozycie bilansu tłomaczą się, jak niżej:

a) Inwentarze przydzielone do poszczególnych pralni (poz. 3).

1) Pralni Warszawskiej	91.245.56
2) „ Radomskiej	1.810.—
3) „ Białostockiej	60.270.50

4)	Pralni Pińskiej	458.368.80	
5)	„ Słonimskiej	60.252.20	
6)	„ Strzałkowskiej	261.849.—	
7)	„ Wileńskiej	1.273.268.—	
8)	„ Składnicy	4.034.—	**2.211.089.06**

b) Inwentarze zwrócone lub wydane różnym instytucjom (poz. 4).

1)	Komitetowi Pomocy Powstańcom Górnośląskim	777.700.—
2)	Centrali Akademickich Bratnich Pomocy w Warsz.	376.595.84
3)	Przytułkowi dla Starców w Warszawie . . .	559.754.—
4)	T-wu Ociemniałych i Przytułek	456.555.—
5)	T-wu Ochrony Kobiet	79.800.—
6)	T-wu Ochrony Dziecka	127.000.—
7)	Domu Dziecięcemu po poległych i inwalidach .	67.000.—
8)	Dziewczynce chorej na gruźlicę oraz ubranie dla zmarłego	250.—
9)	Zwrócono Głównemu Zarządowi P. C. K. . . .	2.848.572.—
10)	Naczelnemu Komisarjatowi do Walki z Epidemjami	16.000.—
11)	Wydziałowi Szkolnemu Okr. Warsz. Kol. P. .	181.600.—
		5.490.826.84

c) Uwaga. Wydatki różne lit c) poz. 5 patrz str. 78.

(Poz. 1).

d) Na skutek odwołania się o poparcie do osób oraz instytucji Oddział Techniczny w ciągu Okresu sprawozdawczego otrzymał następujące ofiary i subwencje:

1)	Od Koła Pracy Spół. Prac. M. K. Z. . .	220.542.—	mk.
2)	„ „ Dyrektorstwa Zachertów . . .	10.000.—	„
3)	„ „ Pol. Czerw. Krzyża	250.000.—	„
4)	„ Misji Amerykańskiej	1.000.000.—	„
5)	„ Komisji Rozdziału Ofiar	1.000.000.—	„
6)	„ Zjednoczenia Zakładów Graficz. . .	183.436.—	„
7)	„ różnych instytucji i osób w postaci inwentarza oszacowanego na . .	7.479.829.65	„
		10.143.807.65	mk.

e) Inne dochody składają się (poz. 2).

1)	Wydanych jeńcom przez Pełnomocnika P. C. K. przy IV armji	12.000.—	mk.
2)	Ofiary p. H. Gotlieba w Białymstoku . .	1.000.—	„
3)	Procenty od lokat kapitału w Banku T-w Spółdzielczych.	4.800.—	„
4)	Grzywny potrąconej mechanikowi w Białymstoku za skradzioną bieliznę.	3.000.—	„

5) Różnicy cen kupna i sprzedaży różnych przedmiotów, nabytych przez Oddział . 179.241.60 mk.
6) Należnych T. Jędrzejewiczowi do rozrachunku . . . . 3.222.— „

203.333.60mk.

WYDATKI RÓŻNE (poz. 5).

c) Koszty instalacji i utrzymania poszczególnych pralni.

	Wilno	Warszawa	Radom	Białystok	Słonim	Pińsk	Strzałków	RAZEM
a) Instalacja								
1) robocizna	248 836.—	165.549.50	2.040.—	63.253.—	64.324.—	173.072.—	146.121.—	863.195.50
2) materjały	69.336.50	135.485.68	748.—	503.—	5.949.—	8.303.30	4.127.—	224.452.48
b) Utrzymanie								
1) robocizna	—	261.475.—	40.050.—	86.605.—	—	—	—	388.130.—
2) materjały	42.415.—	152.616.83	2.434.—	46.846.10	7.100.—	9.942.50	—	261.354.43
3) różne wydatki .	—	13.594.—	5.208.10	1.567.—	—	6 687.—	—	297.884.10
Ogółem	360.587.50	728.721.01	50.480.10	198.774.10	77.373.—	198.004.80	150.248.—	2.035.016.51

d) Koszty ogólne stanowią wydatki na (poz. 6):

Personel Biura Oddziału 482.495.50
Materjały piśmienne i druki 33.617.50
Komorne, światło i opał 12.128.50
Różne wydatki 131.069.35 659.310.85

Komisja odznaczeń P. C. K.

Wzorem innych T-w Czerwonego Krzyża, dla odznaczenia osób, które zasłużyły się dla organizacji Polskiego Czerwonego Krzyża, Zarząd Główny ustanowił i zatwierdził medale „ZASŁUDZE“ trzech stopni. Przyznawanie tych odznaczeń powierzył Komisji, działającej na mocy zatwierdzonego przez Komitet Główny regulaminu. W przyszłości zostanie utworzona Kapituła, po zatwierdzeniu jej statutu.

Do października 1921 r. czynna była Komisja w składzie następującym: przewodniczący Jenerał Józef Haller, członkowie: pp. dr. Józef Zawadzki, margrabina Wielopolska, ordynatowa Bispingowa, baronowa Lesserowa i p. Świdówna, od października pp.: przewodniczący Zygmunt Zaborowski, zastępca przewodniczącego H. Barylski i inż. Hummel, sekretarz C. Gutowska, członkowie: pp. dr. Żniniewiczówna — Poznań, H. Łaszewska—Pomorze, dr. Surzycki — Kraków, E. Jędrzejewiczowa — Lwów.

W okresie sprawozdawczym, t. j. w 1921 r. Komisje Odznaczeń odbyły 7 posiedzeń, na których przyznano odznaczenia 4-em instytucjom i 700 osobom, w tem 325 cudzoziemcom, 52 Polakom, zamieszkującym zagranicą i 323 odznaczeń osobom, które swoją bezpośrednią pracą, a w szczególności podczas wojny w Polsce 1920 r. położyły zasługi dla Polskiego Czerwonego Krzyża.

Poszczególne odznaczenia były wydane jak następuje:

	I stopnia	II stopnia	III stopnia	Ogółem
Amerykanom	20	34	36	90
Anglikom	2	1	—	3
Belgijczykom	10	10	—	20
Duńczykom	14	33	22	69
Francuzom	12	10	—	22
Japończykom	5	15	15	35
Norwegom	8	5	—	13
Szwajcarom	8	11	1	20
Szwedom	9	25	19	53
Polakom zagranicą	16	22	14	52
Członkom Komitetu	11	6	—	17
Wybitnym osobistościom	13	—	—	13
Działaczom społecznym	15	—	—	15
Pracownikom P.C.K.	—	24	58	82
Urzędnikom „	—	16	36	52
Siostrom „	—	12	132	144
Razem	143	224	333	700
Instytucjom	3	1	—	4
Ogółem	146	225	333	704

Regulaminy i Instrukcje.

Regulamin dla Komitetu Głównego P. C. K.

zatwierdzony w dn. 13 Grudnia 1921 r.

na posiedzeniu Komisji Organizacyjnej z udziałem Prezydjum Komitetu Głównego i przewodniczących Komisji K. Gł., zgodnie z uchwałą Komitetu Głównego z dnia 13 Listopada 1921 r.

§ 1. Członkowie Komitetu obowiązani są brać udział w posiedzeniach Komitetu Głównego i w Walnych Zgromadzeniach, jak również w posiedzeniach Komisji, do których przyjęli wybór, jeżeli zamieszkują w miejscach działania tych Komisji. Członkom Komitetu przysługuje prawo zwiedzania wszelkich instytucji czynnych pod godłem P. C. K., jednakże bez prawa wydawania jakichkolwiek dyspozycji, jednakże z prawem referowania wniosków swoich na posiedzeniu Zarządu Głównego.

§ 2. Członkowie Komitetu obowiązani są do składania piśmiennych sprawozdań Prezydjum Komitetu Głównego z powierzonych im delegacji.

§ 3. Prezes Komitetu Głównego:

a) reprezentuje P. C. K. i podpisuje pisma o charakterze reprezentacyjnym,

b) podpisuje korespondencję zagraniczną P. C. K. z wyjątkiem pism w sprawach o charakterze informacyjnym i handlowym,

c) przewodniczy na posiedzeniach Komitetu Głównego,

d) ma prawo uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu Głównego, Komitetów i Zarządów Okręgów i Oddziałów, a także Komisji, powołanych przez Komitet Główny,

e) ma prawo inspekcji wszystkich zakładów i instytucji, działających pod godłem P. C. K.,

f) ma prawo zwoływania nadzwyczajnych posiedzeń Komitetu Gł. i jego Komisji,

g) ma prawo zapraszać na posiedzenia osoby postronne w charakterze rzeczoznawców.

§ 4. Każdy Wiceprezes Komitetu Głównego zastępuje Prezesa z jego polecenia. W razie nieobecności Prezesa wszystkie jego prawa i obowiązki przechodzą przedewszystkiem na Wiceprezesa Komitetu, nie wchodzącego w skład Zarządu Głównego.

§ 5. Sekretarz Generalny, jako członek Zarządu Głównego, bierze czynny udział w jego pracach. Do obowiązków Sekretarza Generalnego należy prowadzenie Sekretarjatu Komitetu Głównego, oraz protokułów z posiedzeń Komitetu Głównego.

§ 6. Dla wykonania swoich czynności Sekretarz Generalny ma prawo korzystania z pomocy urzędników Biura Zarządu Gł. W razie

nieobecności Sekretarza Generalnego, zastępuje go Wiceprezes Komitetu Gł., względnie Wiceprezes Zarządu Głównego.

§ 7. Członkowie Prezydjum Komitetu Gł. nie mają prawa samodzielnej decyzji ani przyjmowania zobowiązań w imieniu P. C. K. Rezultaty swych inspekcji, uczynione im propozycje, zgłoszone do nich prośby i żądania przekazują Zarządowi Gł.

§ 8. Do obowiązków Komitetu Głównego należy:

a) zatwierdzenie zasadniczego programu prac i działalności T-wa na dany okres,

b) inicjatywa i nadawanie kierunku działalności Zarządu,

c) decydowanie o zaciąganiu pożyczek,

d) zatwierdzanie regulaminów i instrukcji dla Komisji Komitetu Gł.,

e) rozważanie spraw, przedstawionych przez Zarząd Gł.

§ 9. Obrady na posiedzeniach Komitetu Gł. toczą się według porządku dziennego, przyjętego przez zebranych na początku posiedzenia, a przedstawionego przez Prezesa Komitetu Gł. Projekt porządku dziennego składa zawczasu Prezes Zarz. Gł. i składa do uznania Prezesowi K. Gł.

§ 10. Wszelkie wnioski, składane Komitetowi Gł. do uchwalenia, powinny być formułowane na piśmie i po uchwaleniu ich przez K. Gł. podpisane przez Przewodniczącego zebrania, poczem nabierają mocy obowiązującej.

§ 11. Uchwały zapadają prostą większością głosów. W razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego zebrania.

§ 12. Uchwały zapadłe na posiedzeniach Komitetu Głównego mogą być uchylane lub zmieniane, tylko większością 2/3 głosów członków obecnych na zebraniu.

§ 13. W protokółach winny być w zasadzie zapisywane tylko decyzje. Wyjątkowo w sprawach ważniejszych mogą być notowane poszczególne opinje, a także na żądanie oddzielnych członków wyrażone przez nich zdanie.

§ 14. Na każdym posiedzeniu Komitetu Głównego Sekretarz Generalny odczytuje protokół obrad zebrania poprzedniego, który po zatwierdzeniu przez Komitet winien być podpisany przez Przewodniczącego na zebraniu i Sekretarza Generalnego.

§ 15. Przy rozważaniu na posiedzeniach Komitetu Głównego spraw, tyczących się członków Komitetu Gł. lub Zarządu, osoby te w głosowaniu udziału nie biorą.

§ 16. Członkowie Komitetu Głównego przy wykonywaniu powierzonych im delegacji mogą korzystać dla rozjazdów w miejscach zamieszkania z koni lub samochodu P. T. C. K., stosując się do ustalonego co do tego przez Zarząd Gł. porządku. W razie wyjazdu poza miejsce zamieszkania w tychże sprawach, otrzymują oni zwrot kosztów podróży 1-szą klasą, z prawem korzystania z wagonów sypialnych i djety w rozmiarze zasadniczym 150 mk. dziennie, przy zastosowaniu mnożnika procentowego, przyznanego przez Rząd dla urzędników państwowych. Przy delegacjach zagranicę członkowie otrzymują zwrot wszystkich kosztów podróży lub określoną z góry sumę.

Zastępcy Członków Komitetu Głównego.

§ 17. Na miejsce osoby, która wyboru na członka Komitetu Gł. nie przyjmie, lub na miejsce członka Komitetu Gł., który z jakichkolwiek powodów ustąpił, wchodzi zastępca z pośród grona, wybranego w tym celu na podstawie § 38 Statutu.

§ 18. Komitet Gł. z listy zastępców powołuje na członków Komitetu Gł. kolejno te osoby, które otrzymały największą liczbę głosów, mając jednak na uwadze, ażeby zastępca wszedł z tej grupy, jaką reprezentował członek, który wyszedł, t. j. grupy Warszawskiej lub Prowincjonalnej.

§ 19. Jeżeli warunkom wymienionym w § 17 odpowiadać będzie para lub więcej zastępców, wybranych tą samą liczbą głosów, to wyboru dokonywa się przez losowanie na posiedzeniu Komitetu Gł.

Regulamin ten jest wyjaśnieniem i rozwinięciem postanowień Statutu P. C. K.

REGULAMIN

dla Komisji Komitetu Głównego P. C. K. opracowany przez Komisję Organizacyjną.

Prot, 50, p. 7.

1. Komitet Główny, dla ułatwienia sobie prac powołuje ze swego grona Komisje, określając ich liczbę i skład.

2. Każda Komisja wybiera swego przewodniczącego, zastępcę i sekretarza. Przewodniczący, a w razie jego nieobecności, zastępca, zwołuje stosownie do potrzeby posiedzenia Komisji i przewodniczy na nich.

3. Komisje mają prawo do korzystania z pomocy urzędników Biura Zarządu Głównego, wyznaczonych przez Dyrektora.

4. Na posiedzenia Komisji Zarząd Główny deleguje jednego ze swych członków.

5. Komisje rozważają sprawy przekazane im przez Komitet Główny, względnie Prezydjum Komitetu, oraz wypływające z ich własnej inicjatywy i składają swe wnioski na piśmie Komitetowi Głównemu za pośrednictwem Sekretarza Generalnego, który je komunikuje Zarządowi Głównemu, o ile Komisje nie uchwaliły, by wnioski te przedłożył osobiście przewodniczący Komisji, lub wyznaczony członek.

6. Przewodniczący Komisji, lub upoważniony przez Komisję członek ma prawo w porozumieniu z Zarządem Głównym, względnie z Dyrektorem, żądać przedstawienia przez Biura i Urzędy P. C. K. wszelkich potrzebnych w rozważanej sprawie materjałów, jak również ma prawo inspekcji odpowiednich instytucji i zakładów P. C. K. Bezpośrednio krytyka lub dyspozycja w Wydziałach, instytucjach i zakładach P. C. K. są niedopuszczalne. Poczynione spostrzeżenia, lub dezyderaty Komisji, powinny być na piśmie zakomunikowane Zarządowi Głównemu przez Prezydjum Komitetu Głównego.

7. Komisje mają prawo udzielać członkom swoim poleceń, związanych z wyjazdami poza miejsca ich zamieszkania za zwrotem kosztów podróży i djet z kasy P. C. K.

8. Jeżeli Komisje mają zamiar zbierać się w lokalu Zarządu Głównego, to dla ustalenia terminów swoich posiedzeń winny uprzednio porozumieć się z Dyrektorem.

9. Każda Komisja ma prawo kooptować innych członków Komitetu Głównego z głosem decydującym, ma również prawo zapraszać rzeczoznawców z poza Komitetu Głównego z głosem doradczym. Wszyscy członkowie Komitetu Głównego mają prawo bywać na posiedzeniach wszystkich Komisji z głosem doradczym·

10. Posiedzenia Komisji są prawomocne w składzie nie mniej 3-ch członków w tej liczbie Przewodniczącego, lub jego zastępcy.

11. Uchwały na posiedzeniach Komisji zapadają większością głosów, a w razie równości decyduje przewodniczący. Z posiedzeń Komisji spisują się protokuły podpisywane przez Przewodniczącego i Sekretarza lub jego w zastępstwie przez jednego z członków.

12. Komisje mają prawo przekazywać część swoich prac i uprawnień powołanym przez się Podkomisjom.

13. Podkomisje porozumiewają się przez swoich przewodniczących z Prezesem Komisji.

14. Komisje porozumiewają się z sobą w kwestjach, wymagających wspólnego rozpatrzenia za pośrednictwem swoich Prezesów.

15. Członek Komisji, zamieszkały stale w Warszawie, który bez usprawiedliwienia opuści trzy kolejne posiedzenia Komisji, względnie Podkomisji, ustępuje automatycznie z grona ich członków.

Regulamin dla Zarządu Głównego P. C. K.

zatwierdzony w dn. 13 Grudnia 1921 r. na posiedzeniu Komisji Organizacyjnej z udziałem Prezydjum Komitetu Głównego i Przewodniczących Komisji Komitetu Głównego, zgodnie z uchwałą Komitetu Głównego z dnia 13 Listopada 1921 r.

§ 1. Po ukonstytuowaniu się Zarządu Głównego, członkowie jego dzielą między siebie jego prace i określają obowiązki poszczególnych członków.

§ 2. Członkowie Zarządu Głównego obowiązani są uczestniczyć w posiedzeniach Zarządu i Komitetu Głównego i w Walnych Zgromadzeniach, oraz pełnić swe czynności w Biurze Zarządu Głównego w dniach i godzinach zgóry przez Zarząd ustalonych, z tym jednak, że Prezes lub Wiceprezes i jeden z członków Zarządu będą obecni w Biurze codziennie w określonych zgóry godzinach biurowych.

§ 3. Członkowie Zarządu Gł. obowiązani są przeprowadzać z polecenia Zarządu Gł. inspekcję instytucyj i zakładów bezpośrednio przez Zarząd Gł. prowadzonych, jak również wyjeżdzać w spra-

wach P.C.K. na prowincję i składać odnośne sprawozdania Zarządowi Głównemu.

§ 4. Do kompetencji Zarządu Gł. należy:

a) utrzymywanie stałego kontaktu z władzami Okręgów i niewłączonych do Okręgów Oddziałów P.C.K., uczestniczenie w ich ważnych posiedzeniach, zwiedzanie zakła-dów i instytucji przez nich prowadzonych;

b) inicjatywa w tworzeniu Okręgów i Oddziałów P.C.K.;

c) opracowywanie projektów regulaminów, instrukcji dla Zarządu Głównego, Zarządów Okręgów, Oddziałów, Kół, korespondentów i instytucji, oraz zakładów przez nich prowadzonvch oraz dla Dyrektora biura Zarządu Gł. i składanie ich do zatwierdzenia Komitetowi Głównemu;

d) zestawianie sprawozdań statystycznych i finansowych z działalności Okręgów i Oddziałów i wszelkich instytucji P.C.K.

e) zestawianie i przedstawianie Komitetowi Głównemu sprawozdań miesięcznych Zarządu Głównego;

f) składanie projektów budżetowych Komitetowi Gł. do zatwierdzenia;

g) wprowadzanie w życie uchwał Komitetu Głównego;

h) gromadzenie funduszów przez przyjmowanie ofiar, legatów, urządzanie loterji na rzecz Zarządu Głównego P.C.K., oraz wyjednywanie opłat i subsydjów od Sejmu i Rządu na rzecz P.C.K.

i) rozporządzanie wszelkimi funduszami P.C.K. i przyznawanie zasiłków poszczególnym Okręgom i niewłączonym do Okręgów Oddziałom i zakładom P.C.K, a także innym instytucjom społecznym i dobroczynnym w granicach budżetu zatwierdzonego przez Komitet Gł.;

k) na podstawie uchwał Komitetu Gł. nabywanie i sprzedaż nieruchomości, zaciąganie zobowiązań, jak również odnajem domów i placów, stanowiących własność P.C.K. Prawo wynajmu i odnajmu lokalów przysługuje samodzielnie Zarządowi Gł.;

l) proponowanie Prezesowi Komitetu Gł. zwoływania nadzwyczajnych posiedzeń Komitetu Gł. w sprawach niecierpiących zwłoki;

m) zwracanie się w razach nagłych za pośrednictwem Sekretarza Generalnego do przewodniczących Komisji Komitetu Gł. o rozważanie pewnych spraw i wydanie opinji;

n) bezpośrednie kierownictwo wszelkiemi sprawami P.C.K. na podstawie Statutu, regulaminów i uchwał Komitetu Gł.;

o) tworzenie Wydziałów i Referatów Biura Zarządu Gł., oraz nadzór nad ich działalnością;

p) przyjmowanie i zwalnianie pracowników, wyznaczanie im pensji w granicach zatwierdzonych budżetów i etatów;

r) w porozumieniu z Prezydjum Komitetu Gł. wybór delegatów P.C.K. na konferencje i zjazdy. Delegatami mogą być w razie koniecznej potrzeby osoby nie wchodzące w skład Komitetu i Zarządu.

§ 5. Prezes Zarządu Głównego reprezentuje go nazewnątrz, zwołuje i prowadzi posiedzenia Zarządu Gł., ma prawo zapraszać na posiedzenia także osoby postronne, w celu wysłuchania ich opinji,

lub sprawozdania, ma prawo inspekcji wszystkich instytucji, czynnych pod godłem P.C.K.

§ 6. Wiceprezes Zarządu Gł. zastępuje Prezesa tegoż Zarządu, z jego polecenia lub w razie nieobecności we wszystkich jego czynnościach.

§ 7. Członek Zarządu Gł. wybrany przez Zarząd na Skarbnika, czuwa nad finansami P.C.K. Uskutecznia przynajmniej raz na miesiąc protokularnie rewizję Kasy Zarządu Gł., ustala zgodność sum złożonych w Bankach z saldami wykazanemi w książkach buchalteryjnych, przedstawia Zarządowi Gł. preliminarze budżetowe i bilanse i czuwa nad prawidłowem wykonywaniem zatwierdzonych budżetów, wyszukuje źródła dochodów i t. p.

§ 8. Jeden z członków Zarządu Gł. czuwa nad wszelkiemi sprawami sanitarnemi P.C.K. i składa odpowiednie wnioski Zarządowi Głównemu.

§ 9. Sekretarz Generalny jest z urzędu członkiem Zarządu Gł. i jako taki bierze udział w jego posiedzeniach i pracach, oraz informuje Prezesa Komitetu Głównego o sprawach P.C.K. i uchwałach Zarządu Gł.

§ 10. Członkowie Zarządu Głównego przy wykonywaniu powierzonych im delegacji mogą korzystać dla wyjazdów w miejscach ich zamieszkania z koni lub samochodu P.C.K., stosując się do ustalonego co do tego przez Zarząd porządku. W razie wyjazdów poza miejsce zamieszkania w tychże sprawach otrzymują oni zwrot kosztów podróży I klasą, z prawem korzystania z wagonów sypialnych i djety w rozmiarze zasadniczym 150 mk. dziennie, przy zastosowaniu mnożnika procentowego, przyznanego przez Rząd dla urzędników Państwowych.—Przy delegacjach za granicę członkowie Zarządu Gł. otrzymują zwrot wszystkich kosztów podróży lub określoną zgóry sumę.

§ 11. Posiedzenia Zarządu Gł. odbywają się stosownie do potrzeby, jednak nie rzadziej, niż raz na tydzień.

§ 12. Porządek obrad Zarządu Gł. układa Dyrektor i przedstawia Prezesowi Zarządu.

§ 13. Posiedzenia Zarządu Gł. są prawomocne przy udziale Prezesa lub Wiceprezesa i przynajmniej 2 członków Zarządu Gł.

§ 14. Uchwały na posiedzeniach Zarządu Gł. zapadają większością głosów, a w razie równości decyduje przewodniczący Zebrania.

§ 15. W posiedzeniach Zarządu stale bierze udział z głosem doradczym Dyrektor Biura Zarządu Gł. oraz zaproszeni w razie potrzeby przez Prezesa Kierownicy odpowiednich Wydziałów Zarządu Gł. lub ich referenci.

§ 16. Z obrad posiedzeń Zarządu Gł. prowadzi się protokuł. Do prowadzenia protokułu może być za zgodą przewodniczącego delegowany przez Dyrektora specjalny urzędnik.

§ 17. W protokułach notuje się w zasadzie tylko powzięte decyzje z powołaniem się na odnośne dokumenty. W ważniejszych sprawach na żądanie każdego członka Zarządu należy także notować wyrażone przez poszczególne osoby opinje.

§ 18. Zapadłe na posiedzeniach decyzje winny być niezwłocznie sformułowane na piśmie i podpisane przez Przewodniczącego zebrania.

§ 19. Pełne protokuły posiedzeń Zarządu Gł. odczytuje się i zatwierdza ostatecznie na posiedzeniu następnem. Odpis zatwierdzonego protokułu winien być niezwłocznie dostarczony Prezesowi Komitetu Gł. za pośrednictwem Sekretarza Generalnego.

§ 20. Wszelką korespondencję Zarządu Gł. podpisują: Prezes Zarządu, lub w razie nieobecności jeden z członków Zarządu i Dyrektor, a kierownik odnośnego Wydziału je podcyfrowuje. Zarząd Gł. ma prawo upoważnić Dyrektora lub za jego zgodą Kierowników poszczególnych Wydziałów do podpisywania wspólnie z odnośnymi urzędnikami korespondencji informacyjnej lub międzywydziałowej, niezawierającej ani dyrektyw, ani zobowiązań.

§ 21. Zobowiązania, akty nabycia i sprzedaży i t. p. podpisują w imieniu P.C.K. Prezes Zarządu Gł., lub w jego zastępstwie Wiceprezes oraz jeden z członków Zarządu Gł.

§ 22. Czeki bankowe, plenipotencje do podnoszenia pakietów wartościowych, depozytów i t. p. podpisują: Skarbnik, a w razie jego nieobecności jeden z członków Zarządu Głównego, zawsze łącznie z Dyrektorem.

Regulamin ten jest wyjaśnieniem i rozwinięciem postanowień Statutu P.C.K.

Regulaminy dla Kół Młodzieży i ich Komisji Oddziałowych i Okręgowych

Patrz „Czerwony Krzyż“ № 5-6 str. 80.

Instrukcja dla Kierowników Wydziałów Zarządu Głównego P. C. K.

Wyciąg z protokułu posiedzenia Zarządu Gł. P. C. K. z dn. 19.IV.1921 r. Nr. 16 Punkt 20.

A. Kierownik Wydziału odpowiada za działalność swego Wydziału, jego Sekcji i referatów, a do zadań jego należą:

1) opracowanie projektów organizacji lub zmian w organizacji Wydziału, Sekcji i Referatów i przedstawienie ich Dyrektorowi do zatwierdzenia,

2) opracowywanie projektów, regulaminów i instrukcji dla Wydziałów Sekcji i Referatów i poszczególnych urządników, a także

dla zakładów i ich personelu i przedstawienie ich Dyrektorowi do zatwierdzenia,

3) koordynowanie prac pomiędzy swemi Sekcjami i Referatami oraz pomiędzy swoim i innymi Wydziałami,

4) czuwanie nad rzeczowem i sprawnem załatwianiem powierzonych Wydziałowi spraw,

5) przedstawianie Dyrektorowi projektów gotowych uchwał, warunków i zastrzeżeń do nich, w redakcji takiej, jaka byłaby pożądana do zanotowania w protokule Zarządu Głównego,

6) czuwanie nad wykonaniem uchwał Zarządu Głównego, dotyczących jego Wydziału, a także i w Wydziałach innych, o ile część pracy ma być także przez nie załatwioną,

7) przestrzeganie regulaminów i instrukcji Zarządu Głównego oraz rozporządzeń Dyrektora,

8) zapoznawanie się z całokształtem prac organizacji,

9) inicjowanie zmian i ulepszeń w pracach organizacji P.C.K.,

10) układanie i przedstawianie Dyrektorowi motywowanych preliminarzy budżetowych dla swego Wydziału,

11) ścisłe przestrzeganie zatwierdzonych przez Zarząd Główny budżetów,

12) omawianie spraw z interesantami a przedewszystkiem z delegatami P.C.K. i ułatwianie jaknajszybszego ich załatwienia,

13) prowadzenie kontroli prac wykonanych przez poszczególnych urzędników Wydziału i normowanie liczebności personelu swego Wydziału.

B. Kierownik wobec całkowitej odpowiedzialności za Wydział, jego Sekcje i Referaty ma prawo:

1) przedstawiać kandydatów na urzędników swego Wydziału do zatwierdzenia Dyrektorowi, z uwzględnieniem przepisów regulaminu dla urzędników,

2) przedstawiać wnioski do awansowania urzędników, w porozumieniu z Dyrektorem,

3) przedstawiać Dyrektorowi urzędników kwalifikujących się do usunięcia za nieumiejętne lub niedbałe załatwianie powierzonych im prac.

4) w razach koniecznych zawieszać w czynnościach urzędników swego Wydziału, poczem przedstawić sprawę Dyrektorowi dla rozpatrzenia i zdecydowania,

5) możność bezpośredniego porozumienia się z Dyrektorem i Kierownikami innych Wydziałów w sprawach prac organizacji w każdej chwili,

6) na rozporządzenie Dyrektora uczestniczyć na posiedzeniach Zarządu Głównego z głosem doradczym dla spraw swego Wydziału, bez prawa wnoszenia na posiedzenia Zarządu jakichbądź spraw nie zamieszczonych na porządku obrad,

7) prowadzić wszelką korespondencję z innymi Wydziałami,

8) podpisywać łącznie z Dyrektorem wszelką korespondencję dotyczącą jego Wydziału,

9) zwoływać posiedzenia Kierowników Sekcji i poszczególnych urzędników swego Wydziału tak dla należytego skoordynowania prac pomiędzy Sekcjami, jak dlausunięcia zauważonych braków w organizacji Wydziału, a także dla wszelkich spraw, dotyczących spraw Wydziału. które dotyczą kilku jego Sekcji.

Instrukcja dla Wydziałów Biura Zarządu Gł. P. C. K.

prot. 16. p. 19.

1) Sprawa skierowana przez Dyrektora do Wydziału winna być przez Wydział w całokształcie załatwiona. O ile sprawa podpada pod kompetencję 2-ch lub więcej Wydziałów, to Wydział któremu ona została poruczoną winien porozumieć się z innymi Wydziałami i dopilnować jej ostatecznego załatwienia, gdyż wyłącznie on za tę sprawę jest odpowiedzialnym.

2) Wydział prowadzi ewidencję spraw, jakie do niego wpłynęły, załatwionych i niezałatwionych i czuwa nad ich rzeczowem i sprawnem załatwieniem.

3) Wydział prowadzi wszelką korespondencję w sprawach jego dotyczących i przedstawia ją Dyrektorowi do podpisu.

4) Niektóre Wydziały i Sekcje, specjalnie do tego upoważnione prowadzą archiwum dokumentów i korespondencji, za które są odpowiedzialne.

5) Wydział prowadzi statystykę spraw dokonanych, która winna w księgach Wydziału znaleźć wyraz i składa Dyrektorowi sprawozdania statystyczno-finansowe z działalności prac Wydziału, Sekcji i Referatu za każdy miesiąc nie później 15-go dnia następnego miesiąca, sprawozdania zaś z działalności Okręgów, Oddziałów Pełnomocników P. C. K. o jeden miesiąc później.

6) Wydział przedstawia Dyrektorowi sprawy do referowania na posiedzeniu Zarządu, już przez siebie należycie pogłębione, wszechstronnie wyjaśnione, a o ile wkraczają one także w kompetencję jeszcze innych Wydziałów, to już z ich opinjami.

7) Wydział na skutek uchwał Zarządu Głównego dotyczących jego spraw daje bezpośrednio wyczerpujące zlecenia innym Wydziałom jak: Finansowemu, Gospodarczemu i innym dla załatwienia i czuwa nad ich wykonaniem, poczem ostateczną korespondencję sam bezpośrednio redaguje i składa gotową Dyrektorowi do podpisu.

8) Każda sprawa powierzona Wydziałowi do załatwienia, powinna znaleźć wyraz, jak została załatwioną, i bez załatwienia nie może być przyjęta do archiwum.

9) Wydział powinien zaopiekować się każdym zgłaszającym się interesantem i sprawy, w których on zgłasza się, rzeczowo jaknajszybciej załatwiać.

10) Każda uchwała Zarządu Głównego odnosząca się do danego Wydziału winna być przez niego w odpisie podana do wiadomości osobie lub instytucji, której ona dotyczy.

Przepisy wzajemnych stosunków

Zarządu Głównego, Zarządów Okręgowych i Zarządów Oddziałów Polskiego Czerwonego Krzyża, zatwierdzone na posiedzeniu Prezydjum Komitetu Gł., Zarządu Gł. i Prezesów Komisji w dn. 12 września 1922 r.

Podział Organizacyjny.

Obszar:	Władza wykonawcza:
Powiat.—Oddział P.C.K.	Zarząd Odz. P.C.K.
Województwo—Okręg P.C.K.	Zarząd Okręgu P.C.K.
Państwo — P.C.K.	Zarząd Główny P.C.K.

O tworzeniu Okręgów.

§ 1.

Oddziały P.C.K. łączą się w Okręgi P.C.K., które w zasadzie powinny odpowiadać granicom województw. Z decyzji Zarządu Gł. (lub Komitetu Gł.) dopuszczalne są wyjątki pod tym względem.

§ 2.

Zarząd Okręgu P.C.K. powinien być niezwłocznie utworzony na żądanie Zarządu Gł. w tych województwach, w których jest czynnych nie mniej niż 5 Oddziałów P.C.K. Zarząd Okręgu wybierają delegaci Oddziałów zgodnie z instrukcją wydaną w tym celu przez Zarząd Główny.

§ 3.

Jeżeli żądanie Zarządu Gł. wskazane w § 2 nie będzie spełnione w terminie oznaczonym, to Zarząd Gł. ma prawo utworzyć Zarząd Okręgu przez zaproszenie odpowiedniej liczby osób na członków Zarządu, który urzędować będzie do pierwszego Walnego Zgromadzenia delegatów Oddziałów, w danym Okregu P.C.K.

§ 4.

W województwach, w których jest mniej niż 5 Oddziałów, lub niema ich wcale, Zarząd Główny powołuje Zarząd Okręgu na zasadach, wskazanych w § 3.

§ 5.

W miastach wojewódzkich Zarząd Okręgu może być jednocześnie Zarządem Oddziału Miejscowego za zgodą Walnego Okręgowego Zgromadzenia delegatów Oddziałów i Walnego Zebrania członków danego Oddziału.

O tworzeniu Oddziałów.

§ 6.

Zarządy Okręgów obowiązane są jaknajprędzej zorganizować Oddziały P.C.K. w zasadzie po jednym w powiecie z siedzibą Zarządu w mieście powiatowem. W jednym powiecie może powstać i więcej oddziałów, odpowiednio do warunków miejscowych. Granice obszaró działalności poszczególnych Oddziałów ustala Zarząd Główny.

§ 7.

Jeżeli w miejscowościach przez Zarząd Główny wskazanych nie będą zorganizowane Oddziały w terminach oznaczonych, to Zarząd Główny ma prawo zająć się sam ich zorganizowaniem.

Oddziały.

§ 8.

Zarządy Oddziałów P.C.K. pracują dla osiągnięcia celów, wskazanych w statucie P.C.K., stosując się jednocześnie do wskazówek, komunikowanych im przez Zarządy Okręgów, którym podlegają.

§ 9.

Zarządy Oddziałów P.C.K. prowadzą instytucje P.C.K., znajdujące się na terenie ich działalności. Wyjątek stanowią instytucje, prowadzone bezpośrednio przez Zarząd Główny, lub Zarząd Okręgu. Takie instytucje mogą mieć specjalae kuratorja miejscowe, do których powinien należeć conajmniej 1 członek Zarządu miejscowego Oddziału P.C.K.

Okręgi.

§ 10.

Zarządy Okręgów poza obowiązkami, wskazanymi w statucie i regulaminach P.C.K., winny komunikować Zarządowi Gł. swoje spostrzeżenia, projekty i wnioski, mające na celu udoskonalenie organizacji i pracy P.C.K., jak również swoje zamierzenia, dotyczące nowych przedsięwzięć w Okręgach.

Zarząd Główny.

§ 11.

Zarząd Główny komunikuje się z Oddziałami, za pośrednictwem Zarządów Okręgów, co nie wyklucza prawa Zarządu Gł. w wyjątkowych wypadkach porozumiewania się bezpośrednio z Zarządami Oddziałów z jednoczesnem zawiadomieniem o tem Zarządów Okręgów.

§ 12.

W województwach, nie mających jeszcze Zarządów Okręgowych, Zarząd Gł. porozumiewa się bezpośrednio z Oddziałami.

§ 13.

Zarząd Gł. ma prawo wysyłać swoich delegatów i instruktorów do Zarządów Okręgów oraz w porozumieniu z nimi do podległych im Oddziałów. Zarządowi Gł. służy prawo w wyjątkowo ważnych wypadkach posyłać swoich delegatów, kontrolerów bezpośrednio do Zarządów Oddziałów z jednoczesnem zawiadomieniem o tem Zarządu Okręgu.

§ 14.

Delegaci, instruktorzy, kontrolerzy działają podług instrukcji, udzielonych im przez Zarząd Gł. i zakomunikowanych odpowiednim Zarządom.

Sprawozdania.

§ 15.

Zarządy Okręgów obowiązane są dostarczać perjodycznie Zarządowi Gł. danych o wynikach prac własnych i Zarządów Oddziałów danego Okręgu.

§ 16.

Perjodyczne sprawozdania kasowe, statystyczne i rzeczowe powinny być wysyłane przez Zarządy Oddziałów do Zarządów Okręgów nie później niż 15 pierwszego miesiąca po ubiegłym kwartale, a przez Zarządy Okręgów do Zarządu Gł. nie póżniej niż w dwa tygodnie po powyższej dacie na szematach, ustalonych przez Zarząd Gł. i rozsyłanych do Zarządów Okręgów, a przez nie do Zarządów Oddziałów.

§ 17.

W razie zalegania przez Oddziały lub Okręgi z nadsyłaniem sprawozdań, Zarząd Gł., względnie Zarząd Okręgu, po dwukrotnem przypomnieniu i nieotrzymaniu wystarczającego wyjaśnienia, może wstrzymać udzielanie wszelkich zasiłków do chwili otrzymania zaległych sprawozdań, względnie wysyła na rachunek Oddziału lub Okręga Komisarza do przejęcia i prowadzenia instytucji, subsydjowanych przez Zarząd Główny.

Korespondencja.

§ 18.

Zarządom Oddziałów, ani Zarządom Okręgów nie wolno samodzielnie korespondować z centralnemi władzami państwowemi i wszelkiemi instytucjami zagranicznemi. Odnośne pisma należy kierować przez Zarząd Gł.

§ 19.

Z urzędami administracyjnymi i wojskowymi II instancji równorzędnymi Zarządy Okręgów korespondują samodzielnie bezpośrednio. Zarządy Oddziałów komunikują się bezpośrednio i samodzielnie tylko z urządami administracyjnymi i wojskowymiI instancji i równorzędnymi, z urzędami zaś II instancji i równorzędnymi—tylko przez Zarządy Okręgów.

§ 20.

Zarząd Gł. i Zarządy Okręgów i Oddziałów są w swej wzajemnej korespondencji bezwzględnie obowiązane do dawania niezwłocznych odpowiedzi na otrzymane pisma.

Uwaga: Urzędy II instancji—wojewódzkie, korpusy wojskowe, dyrekcje kolejowe i t. p.
Urzędy I instancji—powiatowe, oddzielne jedn. wojskowe i t. p.

Wykaz nieruchomości znajdujących się w posiadaniu P. C. K.

A. Nieruchomości po Rosyjskim Czerwonym Krzyżu:

1. Nieruchomość „Galerja Luxemburga“ w Warszawie ul. Senatorska 29, Hipot. Nr. 473-a.

Maksymiljan Luxemburg wydzierżawił od Rosyjskiego T-wa Czerwonego Krzyża grunt przestrzeni 1035,99 sążni na 43$^{1}/_{2}$ lat od 11-go lipca 1904 r. do 31 grudnia 1947 r. z opłatą 10,010 rubli rocznie. Wszystkie budynki po ekspiracji umowy przechodzą na własność T-wa Czerwonego Krzyża. Dzierżawca obowiązuje się należycie zaasekurować budynki i w razie zniszczenia przez pożar doprowadzić takowe do należytego stanu. 30-go stycznia 1912 r. termin dzierżawy przedłużony został do 31 grudnia 1950 roku. P. Luxemburg opłaca na korzyść Polskiego Czerwonego Krzyża czynsz dzierżawny (rb. 10.050 rocznie — Mk. 21.622) W Bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

2. Nieruchomość przy ul. Terespolskiej № 2 w Warszawie.

1) Dom murowany, kryty gontami, z gankiem odkrytym ze schodami. Parter 4-pokojowy z 2 sionkami. Na piętrze 3 pokoje (na poddaszu).

2) Przybudówka drewniana, kryta deskami, mieszcząca drwalkę i ustęp. Przy domu ogród owocowy wydzierżawiony 1 listopada 1910 r. przez p. Rybińskiego do 1-go października 1922 r. Opłata dzierżawna wynosi 500 rb. rocznie. P. Rybiński zgodnie

z umową, wybudował dla siebie domek, który po wygaśnięciu umowy przechodzi na własność Czerwonego Krzyża. P. Rybiński pobudował dom drewniany, parterowy o 2 pokojach i 2 kuchniach, oborę i stajnię. Ubezpieczenie od ognia na sumę 2.999.850 mk. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

Protokułem z dnia 13 grudnia 1921 r. ustalono, że posesja należy do Czerwonego Krzyża i obejmuje około 5 morgów gruntu, z których 4-ry morgi obsadzone drzewami owocowemi w liczbie 450 drzew.

Na nieruchomości tej P. C. K. otwiera „Szkołę Gospodarstwa Domowego dla Dziewcząt.

3. Nieruchomość w Warszawie, ul. Florjańska 2, Hipot. № 183-b. Grunt stanowi własność Magistratu m. st. Warszawy. Budynek przeznaczony dla wdów po wojskowych z chwilą zlikwidowania tej instytucji przechodzi na własność miasta. Obecnie znajduje się pod zarządem P. C. K.

Budynek murowany dwupiętrowy, składający się z 70 pokojów i ubikacji gospodarczych w suterenach. Lokal obecnie za zgodą Magistratu zajmują weterani (15 pokojów) wdowy (12 pok.) i zakład św. Teresy (43 pokoje). Z powodu zakwestjonowania przez Magistrat tytułu własności, toczy się proces. Sprawa jest już w 3-ej instancji. Dom ubezpieczony od ognia na sumę 1 947.000 Mk. W bilansie 1921 roku wartość nieuwzględniona.

Nieruchomości P. C. K. objęte księgą Hipoteczną r. 2909 obejmują trzy posesje, mianowicie: przy ul. Smolnej № 6, Solec № 89 i Czerwonego Krzyża № 8, ogólnej powierzchni gruntu 130 420 kw. łokci.

4. Nieruchomość przy ul. Smolnej № 6 w Warszawie, Hipot. № 2909 — szpital P. C. K.

Posiadłość ta należała do b. Rosyjskiego Czerwonego Krzyża, obecnie znajduje się pod zarządem P. C. K. Na tej nieruchomości są następujące budowle:

Pawilon 1, budynek piętrowy murowany
„ 2 „ „ „ piętro drewniane,
„ 3 „ w części piętrowy, murowany,
„ 4 i 5 z kuchnią, budynki piętrowe murowane,
„ 6, dwupiętrowy, murowany } częściowo zburzone
„ 7, „ „ } pod węzeł kolejowy
Pralnia jednopiętrowa, murowana.
Zabudowania gospodarcze.

Na posiadłości mieści się Szpital-lecznica, Szkoła Pielęgniarek i Dom Macierzysty dla Sióstr P. C. K. Ubezpieczone od ognia na sumę 94.264.500 mk. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

5. Nieruchomość przy ul. Solec 89, hip. 2909 w Warszawie.

Dwa domy parterowe, murowane, dwa domy parterowe drewniane, budynki gospodarcze, stajnie, wozownia, ubezpieczone od ognia na sumę 600.000 mk. Posiadłość zajęta pod przebudowę węzła kolejowego. Domy są stopniowo burzone. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

6. Nieruchomość przy ul. Czerwonego Krzyża 8, hip. 2909.

Zajęta przez Zarząd przebudowy węzła kolejowego. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

7. Nieruchomość przy ul. Sapernej № 16 w Grodnie.

Znajduje się pod Zarządem Grodzieńskiego Oddziału P. C .K. Nieruchomość posiada:

Dom dwupiętrowy, z suterenami pod częścią domu.
Budynek gospodarczy drewniany.
Plac pod budynkami obszaru 549,59 kw. sążni.

Opłata czynszowa za ziemię na korzyść miasta wynosi rocznie (11 rb' 70 kop.) 25 mk. 27 fen. W gmachu obecnie Oddział P.C.K. w Grodnie prowadzi szpital (klinika położnicza na 20 łóżek dla niezamożnej inteligencji). W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

8. Nieruchomość przy ul. Hożej 40 w Warszawie.

Dymisjonowany generał rosyjskiej armji Włodzimierz Romer testamentem sporządzonym w dn. 2/15 czerwca 1915 r. zapisał $^1/_4$ część nieruchomości przy ul. Hożej 40 na rzecz Rosyjskiego Czerwonego Krzyża, z celem urządzenia sal, lub łóżek w szpitalu dla paralityków, dymisjonowanych żołnierzy, wyznania prawosławnego, urodzonych w gub. Wileńskiej, Kowieńskiej i Warszawskiej. Dożywotniczką całej posiadłości mianował żonę swoją Marję Romer, zamieszkałą w Warszawie przy ul. Moniuszki 12. Zmarł 26 marca 1916 r. Dożywotniczka żyje. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

9. Ciechocinek.

Plac po Rosyjskim Czerwonym Krzyżu, przy zbiegu ul. Włocławskiej i Widok, zajęty nieprawnie przez Wilhelma Kelera. Proces prowadzi Radca Prawny P. C. K. W bilansie 1921 r. Wartość nieuwzględniona.

B. NIERUCHOMOSCI BEZSPORNIE NALEŻĄCE DO P. C. K.

10. Nieruchomość „Wola Grzybowska" powiat Warszawski.

Gmach murowany dwupiętrowy o 30 pokojach, skanalizowany, z centralnym ogrzewaniem, oraz budynkiem parterowym, murowanym. Gruntu 5 morgów. Ubezpieczone na wypadek ognia na sumę 1.559.000 mk.

11. Posiadłość „Osiny" wojew. Kieleckie, pow. Opoczyński, gmina Skrzyńsko.

Posiadłość znajduje się 30 kilometrów od st. Radom i Opoczno. Posiadłość składa się z 56 morgów 44 prętów, darowana przez obywatelkę p. Wincentynę Sobieszczańską, ze składu dóbr „Osiny", na rzecz Pol. Czerwonego Krzyża, z przeznaczeniem dla inwalidów Wojsk Polskich

Ziemi ornej	40 mórg	244 pr.
Lasu sosnowego młodego . .	6 „	105 „
Wygonów	8 „	295 „

W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

12. Posiadłość „Kobylin" pow. Brzeziński, ziemi Piotrkowskiej.

Osada darowana na własność P. C. K. przez p. Marję Myszkiewiczową dla inwalidów wojsk polskich. Zawiera morgów 76 pr. 220 przestrzeni gruntu niezabudowanego. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

13. Parcela „Hucisko".

Parcela ofiarowana przez Arcyksięcia Karola Stefana dla wybudowania zakładu leczniczego dla gruźlicznych. Obszar parceli 20 morgów. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

14. „Półkunie" gm. Rudzińskiej. pow. Trockiego, ziemi Wileńskiej.

Posiadłość ofiarowana na rzecz Sekcji Opieki nad inwalidami Wileńskiego Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża, przez p. Michalinę Różańską stanowi część majątku „Półkunie" w ilości 30 dziesięcin ziemi bez zabudowań, w uroczysku „Podzwierzyniec", powiatu Trockiego, ziemi Wileńskiej. Stosownie do aktu z dnia 10 grudnia 1921 r., dochody będą szły na rzecz Ogniska dla Inwalidów im. Generała Żeligowskiego w Wilnie, względnie będą zasilały budżet Sekcji Opieki nad inwalidami Wileńskiego Oddziału P. C. K., a jeżeli okoliczności pozwolą, to Sekcja Opieki nad inwalidami ma rruchomić na tej działce ziemi warsztaty koszykarskie lub inne, przystosowane do pracy inwalidów, względnie sanatorjum dla inwalidów. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

15. Nieruchomość w Bydgoszczy „Wilczak".

Posiadłość „Wilczak" kupiona została w 1921 r. od p. Augusta Neumana. Składa się z cegielni, tartaku i gospodarstwa rolnego. Posesja posiada:

1) Dom półtorapiętrowy, 14 pokojów z suterenami,
2) Stajnię murowaną 15,2m×z dachem drewnianym,
3) Stodołę drewnianą 15m×40m z dachem drewnianym,
4) Cegielnię i tartak,
5) Ziemi: łąki i pastwiska . . 12 mórg,
6) Park . . . . 15 „
7) Pod tartakiem i cegielnią . 15 „
8) Ziemi ornej . . . . . . 134 „

Razem 176 mórg.

Ubezpieczona od ognia na sumę 20.300.000 mk.

16. Dom Ociemniałego Żołnierza w Bydgoszczy ul. Grodzka 23.

Dom murowany kryty papą o 17 pokojach i 4 kuchniach jędnopiętrowy z poddaszem i piwnicami. Zabudowania gospodarcze, ogród. Posiadłość kupiona w 1920 r. Warsztaty szczotkarskie i koszykarskie. Własność Okręgu Wielkopolskiego P. C. K. Grunt 1381 kw. metrów. W Bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

17. Puszczykowo, uzdrowisko P.C.K.

Własność Okręgu Wielkopolskiego P. C. K. Po zwolnieniu przez wojsko budynek remontuje się, celem urządzenia w nim lecznicy dla dzieci z gruźlicą kostną. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

18. Nieruchomość we Lwowie. Sanatorjum P. C. K.

Dwupiętrowy gmach przy ul. Łyczakowskiej pośród niewielkiego ogrodu. Normalna ilość łóżek 40. Ubezpieczona na wypadek ognia na sumę 40.200.000 mk. W Bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

19. Nieruchomość w Zakopanem, Sanatorjum, dawniej posiadłość dr. Chramca.

Posiadłość obejmująca gruntu 18.373 kw. sążn. oraz:

1) Budynek frontowy główny, trzy- względnie czteropiętrowy, murowany, pokryty dachówką karpiową, ze światłem elektrycznem, wodociągami, ogrzewaniem centralnem i kanalizacją. Własna stacja elektryczna mieści się w budynku gospodarczym.

2) Budynek administracyjny dwupiętrowy, połączony z budynkiem gospodarczym, w którym znajdują się piwnice. W budynku gospodarczym mieszczą się pralnie, suszarnie, piekarnie, kuchnie i lodownie.

3) Budynek z salą balową lub koncertową, czytelnią, salą bilardową, karciarnią z westibulem. Budynek jednopiętrowy ze skrzydłem łączącym go z budynkiem gospodarczym.

4) Pawilon „Witoldówka". Budynek parterowy, drewniany, kryty blachą z pokojami na poddaszu. Centralnego ogrzewania nie posiada, oświetlenie elektryczne.

5) Dom „Dziadunio". Budynek parterowy drewniany, dach kryty gontem. Budowany na sposób zakopiański z werandą oszkloną i kuchenką.

6) Ośmiokątna altana dla muzyki, na słupkach żelaznych z balustradą i żelazną kratą, dach żelaznej konstrukcji, pokryty blachą cynkową.

7) Oranżerja z pokoikiem na górze.

8) Lodownia, budynek drewniany, szalowany deskami, kryty papą z boku lodowni szopa na węgle.

9. Willa „Pod Matką Boską". Budynek drewniany, dwupiętrowy, kryty gontami z werendą.

10) Leżalnie.

Posiadłość ubezpieczona na wypadek ognia na sumę 111.740.000 mk. W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

20. Rajcza, sanatorjum.

Zamek z zabudowaniami i parcelami gruntu, ofiarowany przez arcyksięcia Karola Stefana bezpłatnie na termin 20-letni, począwszy od 1-go stycznia 1927 r. w celu urządzenia sanatorjum (Akt nadania w odpisie z dn. 16 marca 1921 r.).

1)	Zamek wraz z zabudowaniami i dziedzińcem . . .	5672m^2
2)	Mieszkanie ogrodnika wraz z ogrodem owocowym i ogrodem warzywnym	2386 „
3)	Park ze stawem 2 h.	6219 „

4) Elektrownia wraz z domem mieszkalnym i przyległym gruntem 5133m²
5) Parcele gruntu 5816
W bilansie 1921 r. wartość nieuwzględniona.

21. Apteka P. C. K. przy ul. Marszałkowskiej Nr. 95.

Apteka mieści się w lokalu wydzierżawionym. Posiada kompletne urządzenie wraz utensyljami. Dzierżawca p. Edward Majewski. Czynsz dzierżawny wynosi $15^1/_4\%$ od dochodu brutto. Apteka ubezpieczona na wypadek ognia na sumę 500.000 mk. Wartość koncesji i urządzeń w bilansie 1921 r. nieuwzględniona.

BILANS P.C.K. NA 31 GRUDNIA 1920 R.

Walne Zgromadzenie z dn. 15 września 1921 r. poleciło nowowybranemu Komitetowi Głównemu sporządzić zamknięcie rachunków za 1920 r. i przedstawić następnemu Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia bilans zamknięcia P. C. K. na 31 grudnia 1920 roku. Nowopowołany Zarząd Główny bezwłocznie przystąpił do wykonania uchwały Walnego Zgromadzenia, poruczając uskutecznienie zestawienia bilansu buchalterom - rewidentom pp. Wędrychowskiemu i Gniazdowskiemu. Praca tych panów zakończona była 4 maja 1922 r. i obejmuje a) wyjaśnienia pp. Buchalterów-rewidentów, b) rachunek działalności P. C. K. za 1920 rok, zamykający się sumą 254.067.408 57 fen.; c) bilans na 31 grudnia 1920 roku, zamykający się sumą 118.833.356 mk. 13 fen., w tem kapitał obrotowy P. C. K. przedstawia się w sumie 118.507.857 mk. 97 fen., oraz d) siedm aneksów do bilansu i rachunku działalności.

Zarząd Główny przedewszystkiem musiał dostarczyć pp. Buchalterom-Rewidentom zestawienie: obrotów towarowych Składnicy Centralnej, przy ul. Skierniewickiej; inwentarza na 31 grudnia 1920 roku i jego wycenę. Praca ta rozpoczęta była już w 1921 roku i zakończyć ją było można przy dużym wysiłku dopiero w 1922 r., tem się więc tłomaczy, że zestawienie bilansu zakończono w maju b. r.

Po zakończeniu prac przez pp. Buchalterów-rewidentów, Zarząd Główny po porozumieniu się z Komisją Finansowo-Budżetową zaprosił Związek Buchalterów w charakterze Komisji rewizyjnej dla sprawdzenia bilansu i przedstawienia wniosku. Związek Buchalterów zakończył swoją pracę 5 lipca 1922 r. przedstawiając Zarządowi Głównemu swoje sprawozdanie z rewizji księgowości Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża za 1920 rok, zakończone następującą opinją:

„Przedstawiony nam rachunek Kapitału Obrotowego za 1920 rok, zgodny jest całkowicie z zamknięciami odnośnych r-ków księgi głównej. Co się tyczy samej nazwy uważamy ją za nieodpowiednią. Rachunek ten, skupiający w sobie całoroczne dochody i wydatki T-wa, winien nazywać się ra-

chunkiem działalności, a dopiero rezultat działalności, przewyżka dochodów lub deficyt przelewa się na dobro lub ciężar r-ku kapitału obrotowego.

Sporządzony na dz. 31 grudnia 1920 r. bilans całkowicie zgodny jest z księgami T-wa. Odnośnie realnej jego wartości zmuszeni jesteśmy nadmienić:

a) iż sumę Mk. 91.327.772.36 stanu czynnego, jako wartość zapasów magazynowych, wynikłą z dowolnego wycenienia remanentów oraz niezawierającą wartości otrzymanych w listopadzie i grudniu znacznych transportów od Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, przyjąć należy li tylko jako prowizoryczną;

b) iż sumę Mk. 8.084.088.11, jako pozostałośc zaliczek (awansów) uznać należy za problematyczną. Znaczna część tej sumy prawdopodobnie nie wpłynie i trzeba ją będzie umorzyć, jako wydatki dokonane, a formalnie nieusprawiedliwione.

Pod powyższemi zastrzeżeniami bilans Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża na dz. 31 grudnia 1920 sporządzony przez pp. Wędrychowskiego i Gniazdowskiego, nadaje się do przyjęcia i zatwierdzenia".

Zarząd Główny stwierdza: a) że transporty, o których mowa w punkcie „*a*", jako oddzielne „coli", znajdowały wyraz w inwentarzu 1920 roku Centralnej Składnicy; wobec nierozpakowania, zawartość ich nie była rozsegregowaną i ocenioną, dlatego nie znalazła wyrazu w odnośnych magazynach i w bilansie 1920 roku. Transporty te zostały wcielone do magazynów w 1921 roku.

b) że sumę 8.084.088. Mk. 11 fen. wskazaną w punkcie „*b*", nie należy uważać jako aktyw bezwartościowy, gdyż na rachunek tej sumy Zarząd Główny uzyskał już 75% wyliczeń.

c) że bilans nie obejmuje nieruchomości będących w posiadaniu Polskiego Czerwonego Krzyża.

Dochody i wydatki P. C. K. w 1921 roku.

Załączone zestawienie dochodów i wydatków (patrz str. 104) ilustruje wszelkie dochody i wydatki P. C. K. w 1921 r., zamykające się sumą 284 582.137 mk. 56 fen. Ze strony dochodów, widzimy że działalność Polskiego Czerwonego Krzyża w 1921 r. opierała się prawie wyłącznie na ofiarności zagranicy, która pokryła przeszło 80% wszystkich dochodów, mianowicie: punkt 7-my 43.5%; 9-ty 7.9% 13-ty—3.5%, czyli razem 54.9%, a doliczywszy do tego punkt 10-ty, ofiary rzeczowe, 25.6%, które przeważnie płynęły z zagranicy, otrzymamy, że z ogólnych wpływów — 80.5% pokryte zostało przez zagranicę. Stwierdza to, że zagranica, a w szczególności uchodźctwo polskie w Ameryce dało wysoki dowód zrozumienia dla prac Polskiego Czerwonego Krzyża.

Zarząd Gł., po podkreśleniu powyższego, uważa za miły obowiązek wyrazić ofiarodawcom z zagranicy szczere i gorące podziękowanie. Ofiary z kraju pokryły tylko 2.7% ogólnych wpływów (patrz p. 6 i 8), odsetki od Okręgów, Oddziałów i Korespondentów tylko 2.4% (patrz p. 2, 3, 4 i 5), czyli że te źródła dochodów nie są należycie wyzyskane,

jednak są poważne dane, że sprawa ta ulegnie znacznej poprawie dzięki intensywniejszej pracy Okręgów i Oddziałów w 1922 roku.

Drobne różne wpływy pokrywają tylko 1.3% ogólnych wpływów (patrz p. 11, 12, 15), a różnice z przecenienia towarów (p. 14-ty) pokrywają 9.2%.

Jak stwierdza powyższe zestawienie, pomocy ze strony Rządu Polski Czerwony Krzyż w 1921 r. nie otrzymał, za wyjątkiem pozwolenia Ministerstwa Skarbu pobierania przez Zrzeszenie Spirytusowe po 5 mk. od każdej butelki spirytusu na rzecz P. C. K., co ogółem przyczyniło się do pokrycia 3.9% ogólnych wpływów (patrz p. 1-szy).

Na dalszą ofiarność zagranicy, ani też na wydatną społeczną pomoc w kraju Polski Czerwony Krzyż liczyć nie może, dla tego też nie może opierać w przyszłości pracy swej na tej pozycji dochodów.

Posłowie Sejmu i Rząd uznali działalność P. C. K. za konieczną. dla Państwa. Działalność Pol. Czerw. Krzyża może być opartą tylko na stałych dochodach, czy to w postaci zasiłków od Rządu, czy też drogą uchwalonych przez Rząd opłat na rzecz P. C. K., W przeciwnym razie Polski Czerwony Krzyż swoich poważnych zadań spełnić nie będzie w możności i dla tego lepiej będzie, jeśli przystąpi do likwidacji, nie bez oczywistej szkody dla Państwa.

Pozycja 2-ga po stronie wydatków utrzymania instytucji prowadzonych przez Zarząd Główny pochłonęła 53% ogólnych wpływów, zasiłki zaś dla Okręgów (patrz poz. 1-sza) pochłonęły 9.5%; akcja ratunkowa na terenie Górnego Śląska (poz. 3) 1.8%; świadczenia dla instytucji (poz. 4) 2.1%; czyli na twórczą pracę Pol. Czerw. Krzyża wydatkował 66.4% ogólnych wpływów; 18% pozostało w dochodach z 1921 r., a wszelkie inne koszty pochłonęły 15.6%, w czem administracja 11.6%.

Do pozycji wykazanej na utrzymanie instytucji (151.105.829 mk. 92 f.) jest załączony aneks ze specyfikacją tych instytucji i wydatkiem na każdą z nich.

Wydatki poniesione przez Zarząd Główny na te instytucje nie są wyrazem faktycznych kosztów ich prowadzenia: były one wyższe, zostały zaś pokryte czy to prowjantowaniem zakładów przez wojskowość, czy też ofiarami i wpływami, jakie bezpośrednio otrzymywały niektóre zakłady. Faktyczne koszty utrzymania poszczególnych zakładów trudno odtworzyć, gdyż rachunkowość Centrali w 1921 r. nie prowadziła ewidencji sum i rzeczowych świadczeń, jakie bezpośrednio wpływały do zakładu. Pod tym względem zestawienie wydatków i rozchodów P. C. K. w 1922 r. zilustruje koszty utrzymania każdego zakładu, bezpośrednio prowadzonego przez Zarząd Główny.

Bilans zamknięcia 1921 r.

Bilans (patrz str. 106-107) wykazuje 140.267.490 mk. 11 f. majątku P. C. K. Zważywszy cenę magazynów nieruchomości, inwentarzy i tp., faktyczna wartość których obecnie wobec dewaluacji marki jest kilkakrotnie wyższą majątek 140 miljonów marek jest faktycznie kilkakrotnie większym. Bilans ten nie obejmuje sobą nieruchomości znajdujących się w posiadaniu P. C. K. (patrz. str. 92), wartość których przekracza kilka miljardów marek, po wprowadzeniu więc tych pozycji do bilansu, majątek P. C. K. przedstawia się bardzo poważnie.

RACH

Działalności Polskiego

WINIEN. za rok

Koszty utrzymania Zarządu Głównego.

R-k	Wydatków Administracyjnych . .	5.741.217.49	
„	„ Ogólnych	6.029.831.91	
„	Kosztów Wydziału Gospodarczego	3.147.761.98	
„	Biblioteki	29.776.51	
„	Pisma „Czerwony Krzyż“ . . .	126.699.75	15.075.287.64

Koszty utrzymania Instytucji Niefrontowych.

„	Szpitala przy ul. Smolnej	7.885.615.74	
„	„ „ „ Topiel.	349.402.81	
„	Zakładu Uzdrowieńców w Karolinie	655.681.77	
„	„ Kąpielowego w Słonimie .	451.204.10	
„	Domu Sióstr	24.902.96	
„	„ Wdów	59.483.50	
„	Sanatorjum w Zakopanem. . . .	262.008.88	
„	Szwalni Ochotniczej	30.695.75	9.718.959.51
			62.139.806.50

Koszty utrzymania Instytucji Frontowych. Świadczenia i zapomogi.

„	Świadczeń Instytucjom Społecznym	6.660.857.61	
„	„ „ Wojskowym	12.195.246.92	
„	„ Żołnierzom i Repatrjant.	3.889.833.34	
„	Zapomóg Oddziałom i Okręgom .	25.533.985.98	48.279.923.85

Różne wydatki.

„	Robót Min. Spraw Wojskowych .	8.430.—	
„	Polskiego Kom. Pomocy Sanitarnej	10.211.30	
„	Przedstawicielstwa w Kijowie . .	326.931.90	345.573.20
„	**Kapitału obrotowego.** Pozostałość .		118.507.857.97
			254.067.408.67

m. st. Warszawa,

UNEK

Czerwonego Krzyża

1920. **MA.**

	Saldo z 1919 roku		5.002.617.27
R-k	Składek członków dożywotnich .	1.430.000.—	
„	„ „ rzeczywist. i wspier.	956.278.74	
„	20% wypływów od Oddz. P. T. C. K.	704.805.87	3.091.084.61
„	Ofiar i dochodów różnych . . .	22.625.166.22	
„	„ w walucie obcej i papier. %	3.191.671.56	
„	„ w naturze	181.877.652.30	207.694.490.08
„	Ligi T-stw Czerwonego Krzyża . .	12.737.662.65	
„	Ministerstwa Spraw Wojskowych .	20.020.000.—	
„	Komisji do spraw jeńców	2.721.983.55	
„	„ „ „ walki z epidemją	1.039.182.—	
„	Komisarjatu Rządu do spraw PTCK.	18.478.35	36.537.306.55
„	Wpływów za leczenie chorych wojsk.	1.392.958.—	
„	„ „ „ inwalidów . .	187.896.—	
„	Apteki Czerwonego Krzyża . . .	103.089.54	
„	Procentów	45.118.10	
„	Administracji nieruchomości . . .	12.848.52	1.741.910.16
			254.067.408.67

dnia 4 maja 1922 roku.

Buchalterzy rewidenci:

(—) **Wędrychowski.**

(—) **Gniazdowski.**

BIL

Zarządu Głównego Polskiego

Stan czynny. na dzień 31

R-k Kasy		1.484.234.68
„ Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej	8.416.279.11	
„ Banku Handlowego	77.300.—	
„ R-ków Bieżących w Bankach. . .	4.638.556.—	
„ Pocztowej Kasy Oszczędnościowej	23.693.07	13.155.828.18
„ Papierów %% Pożyczki Odrodzenia		867.000.—
„ Depozytów w Bankach		1.400.—
„ Magazynu Żywnościowego	5.499.285.03	
„ „ Gospodarczego	4.133.246.34	
„ „ Odzieży, bielizny i pośc.	67.762.239.43	
„ „ Aptecznego	3-185.051.56	
„ „ Narzędzi chirurgicznych	10.649.889.05	
„ „ Opałowego i Furażow.	98.060.95	91·327.772.36
„ Taboru		1.352.790.—
„ Inwentarza żywego	1.011.000.—	
„ „ magazynów i biura Wydziału Gospodarczego	703.872.90	
„ „ Centrali	242.655.70	1.957.528.60
„ Okręgu Wielkopolskiego	500.000.—	
„ „ Pomorskiego	4.505.70	504.505.70
„ Kooperatywy Urzędników P.T.C.K.		65.124.—
Aneks. 1 R-k Awansów różnych . . .	4.701.327.09	
„ 2 „ „ Instytucji Front.	3.382.761.02	8.084.088.11
„ 3 „ Sum przechodnich . . .		33.084.50
		118.833.356.13

m. st. Warszawa,

ANS

Tow. Czerwonego Krzyża

grudnia 1920 roku. **Stan bierny.**

R-k Ofiar na specjalne cele		
„ fundusz Jen. Hallera. . . .	110.000.—	
„ „ na Górny Śląsk . .	80.834.31	190.834.31
R-k Misji Czerwonego Krzyża w Kijowie		27.004.38
„ Awansów różnych	99.273.99	
„ „ Instytucji Frontowych .	3.066.23	102.340.22
„ Sum Przechodnich		5.319.25
„ Kapitału Obrotowego		118.507.857.97
		118.833.356.13

dnia 4 maja 1922 roku.

Bilans zestawili Buchalterzy - rewidenci :

(—) **Wędrychowski.**

(—) **Gniazdowski.**

Wydatki

				%
1.	R-k Zasiłków gotówką i w naturze dla Okręgów i Oddz. P. C. K.	27.787.525.31		9.5
2.	„ Utrzymania instytucji prowadzonych przez Zarz. Gł.	151.104.829.92		53.0
3.	„ Akcji ratunkowej na terenie Górnego Śląska	5.086.827.42		1.8
4.	„ Świadczeń w naturze dla różnych instytucij	6.092.244.79		2.1
5.	„ Administracji Biura Zarz. Gł.	32.888.876.46		11.6
6.	„ Kosztów ogólnych Biura Zarządu Gł.	7.506.348.21		2.5
7.	„ Pisma „Czerwony Krzyż" .	824.733.20		0.3
8.	„ Materjału do kwest, zbiórek i t. p.	1.437.056.90		0.5
9.	„ Administracji nieruchomości w Bydgoszczy.	837.182.30		0.3
10.	„ Wydatków drobnych . . .	856.570.50	234.422.195.01	0.4
11.	„ Dochodów r. 1921 pozostałość.		50.159.942 55	18.0
			284.582.137.56	100%

Z. Zaborowski
Prezes

T. Narbutt
Kierownik
Wydziału Finansowego

i dochody 1921 r.

1. R-k Pol. Zrzeszenia Spirytusowego		11.016.240.00		3.9
2. „ Odsetek od Okręgów i Oddziałów P. C. K.		5.835.883.82		1.8
3. „ Członk. rzeczywistych i wspierając.	191.157.70			
4. „ Czł. dożywotnich	863.265.00			
5. „ „ korespond.	437.849.50	1.492.272.20		0.6
6. „ Ofiar krajow.	3.388.414.56			1.2
7. „ „ zagran.	123.330.799.88	126.719.214.44		43.5
„ Ofiar na specj. cele:				
8. „ „ krajow.	4.429.453.93			1.5
9. „ zagraniczn.	22.336.862.77	26.766.316.70		7.9
10. „ Ofiar rzeczowych		72.519.221.18		25.6
11. „ Apteki P. C. K.		659.596.39		0.8 (11–12)
12. „ Procentów		1.622.159.49		
13. „ Wpływów zagraniczn. z likwidacji Oddz. C. K. w Londynie		10.089.370.00		3.5
14. „ Różnic z przecenienia towarów		26.421.470.13		9.2
15. „ Wpływów drobnych ...		1.440.393.21	284.582.137.56	0.5
			284.582.137.56	100%

J. Kraczkiewicz
Skarbnik

J. Troetzer
Dyrektor

Bilans

STAN CZYNNY.

Kasa		516.786.25	
Banki		71.718.630.91	
Lokaty terminowe		8.000.000.00	
Papiery %%		883.000.00	
Depozyty i kaucje		1.400.00	
Nieruchomości		17.464.561.44	
Urządzenie Inst. P.C.K.		1.695.426.90	
„ biura		566.159.50	
Inwentarz ruch. Wydz. Gosp.		1.001.366.72	
„ żywy		873.000.00	
Materjał drzewny w Bydgoszczy		1.271.540.00.	
Medale i znaczki		808.515.00	
Magazyn odzież. i bielizny	98.245.013.00		
„ żywnościowy	6.217.906.66		
„ gosp. transport	7.187.541.32		
„ apteczny	5.292.310.35		
„ gosp. sanitarny	28.571.331.04	145.514.102.37	
Okręgi i Oddziały		1.304.348.10	
Awanse Inst. Centr.		20.786.516.46	
Zaliczki na pensje		729.085.50	
Różne zobowiązania		228.621.00	
Rzeczy zwrotne		113.506.98	
Sumy przechodnie		93.172.08	273,569.739.21
			273.569.739.21

Z. Zaborowski
Prezes

T. Narbutt
Kierownik
Wydziału Finansowego

zamknięcia 1921 r.

STAN BIERNY.

Różne zobowiązania	25.590.492.30	
Depozyty i kaucje	737.933.75	
Ofiary na specjalne cele	6.105.122.00	
Misja C.K. w Kijowie	99.504.38	
Ekspozytura w Sosnowcu	92.374.568.50	
Loterja	3.197.174.44	
Awanse Inst. Centr.	138.194.58	
Okręgi i Oddziały	319.095.85	
Sumy zwrotne	4.000.000.00	
Sumy przechodnie	740.163.30	133.302.249.10
Kapitał obrotowy 1920 r.	90.107.547.56	
Dochód 1921 r. pozostałość	50.159.942.55	140.267.490.11
		273.569.739.21

J. Kraczkiewicz
Skarbnik

J. Troetzer
Dyrektor

Wydatki poniesione przez Polski Czerwony Krzyż na twórczą pracę w 1921 roku.

			%
1.	Sanatorjum w Zakopanem	15.694.107.25	8.2
2.	Szpital Nr. 1 przy ul. Smolnej w Warszawie.	19.802.260.61	10.5
3.	Szpital imien. Królowej Belgijskiej Elżbiety w Brześciu n/B.	11.175.734.54	6.1
4.	Szpital L. 4/4 w Słonimie	15.504.591.57	8.0
5.	Szpital Nr. 23 w Kowlu	2.482.642.33	1.2
6.	Szpital Św. Antoniego w Warszawie	2.703.417.20	1.4
7.	Dom Ozdrowieńców w Karolinie	5.212.787.70	2.8
8.	Maternite, Dom Wdów w Warszawie	1.010.560.06	0.5
9.	Szkoła pielęgniarek w Warszawie	2.148.773.27	1.1
10.	Pomoc reemigrantom	2.334.278.75	1.2
11.	Bursy	10 885.142.40	6.0
12.	Sekcja Sióstr w Warszawie	7.124.350.13	3.7
13.	Biuro informacyjne w Warszawie	6.069.832.80	3.2
14.	Składnica Centralna w Warszawie, magazyny, tabor przewozowy, warsztaty	23.034.393.30	12.1
	Instytucje frontowe:		
15.	Pełnomocnictwa przy armiach II, III, IV i VI	3.824 061.14	2.0
16.	Szpitale frontowe	7.698.336.73	4.0
17.	Kolumny kąpielowe i pralnie	6.752.938.09	3.5
18.	Herbaciarnie	3.534.220.66	2.0
19.	Punkty opatr. żywnościowe	4.112.401.39	2.1
		151.104.829.92	
20.	Zasiłki dla Okręgów i Oddziałów	27.787.525.31	14.5
21.	Świadczenia intstytucjom i osobom	6.092.244.72	3.2
22.	Akcja na Górnym Śląsku	5.086.827.42	2.7
	Ogółem	190.071.427.37	100%

OKÓLNIKI.

OKÓLNIK № 91.

Do Zarządów Okręgów, Oddziałów, Kół i Członków-Korespondentów Polskiego Czerwonego Krzyża.

(Apel o propagandę i werbunek).

Według danych, jakie posiada Zarząd Główny, nie wszystkie Oddziały Polskiego Czerwonego Krzyża dość intensywnie zajęły się werbowaniem członków na rok 1922-gi.

Obowiązująca dotychczas składka 100 marek nie mogła być przeszkodą ku pozyskaniu członków P·C.K.

Zarząd Główny zwraca się przeto do Zarządów Okręgów, Oddziałów, Kół i Członków-Korespondentów z apelem, aby pozostały okres roku wykorzystać na intensywną propagandę zapisu nowych członków. W potrzebie kwitarjuszy i znaczków prosimy o natychmiastowe zawiadomienie Zarządu Głównego w celu przesłania takowych w żądanej ilości.

Wiceprezes
(—) *Potocki.*

Kierownik
Wydziału Organizacyjnego:
(—) *Stanisław Podolak.*

Dyrektor
(—) *Troetzer.*

OKÓLNIK № 92.

Do Zarządów Okręgów, Oddziałów i Kół Polskiego Czerwonego Krzyża, oraz Sz. Odbiorców organu „Czerwony Krzyż“.

(O uregulowanie prenumeraty org. „Czerwony Krzyż“).

Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża zwraca się do W. Panów z prośbą o niezwłoczne wpłacenie prenumeraty za organ

„Czerwony Krzyż" za rok bieżący, oraz za czas ubiegły dotąd nie uregulowanej.

Do powyższego załączamy jeden egzemplarz blankietu nadawczego P. K. O. z prośbą o zaznaczenie, za jaki okres czasu uregulowano prenumeratę.

Wiceprezes

(—) *Potocki.*

Kierownik Wydziału Organizacyjnego:
(—) *Stanisław Podolak.*

Dyrektor
(—) *Troetzer.*

6 września 1922 r.

OKÓLNIK № 93.

Do Zarządów Oddziałów Polskiego Czerwonego Krzyża.

Ustalenie ilości mandatów.

Zarząd Główny niniejszym zawiadamia Zarządy Oddziałów, że na zasadzie regulaminu wyboru delegatów Oddziałów P.C.K. na Walne Zgromadzenie odbyć się mające w Warszawie w dniu 30 września 1922 roku, zatwierdzonego przez Komitet Główny dnia 7/V r. b. paragraf 10, każdy delegat może posiadać 5 mandatów.

Oddział, któremu przyznano więcej niż jeden mandat, winien zaopatrzyć swego delegata w legitymację, stwierdzającą uprawnienie do ściśle określonej ilości mandatów. Delegatom bez wyraźnego określenia ilości mandatów, przyznanym zostanie tylko jeden.

Prezes:
(—) *Zaborowski*

Kierownik Wydz. Organizacyjnego:
(—) *St. Podolak.*

Dyrektor:
(—) *Troetzer*

Warszawa, dnia 9 września 1922 roku.

OKÓLNIK Nr. 94

Do Zarządów Okręgów Oddziałów i Kół oraz P. P. Członków-Korespondentów Polskiego Czerwonego Krzyża.

Wobec nieuregulowania dotychczas na rzecz Centrali należności procentowych z kwesty „Tydzień Czerwonego Krzyża", Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża zwraca się niniejszym do Zarządów Okręgów, Oddziałów i Kół oraz PP. Członków-Korespondentów, którzy do obecnej pory nie wpłacili procentów od zebranych sum oraz nie przedstawili sprawozdań z przebiegu kwesty (Okólnik № 90) o niezwłoczne nadesłanie sprawozdań i wpłacenie należących się odsetek do Centrali.

Członkowie-Korespondenci wpłacają całkowitą zebraną sumę, po obliczeniu wszelkich kosztów, związanych z przeprowadzeniem kwesty.

(—) *Zygmunt Zaborowski*
Prezes Zarządu Głównego P.C.K.

(—) *Stanisław Podolak*
Kierownik Wydziału Organizacyjnego

(—) *Józef Troetzer*
Dyrektor.

Warszawa 13 września 1922 r.

Zarząd Główny PCK. zawiadamia, że Walne Zgromadzenie Polskiego Czerwonego Krzyża w dn. 30 września b. r. rozpocznie się uroczystą Mszą Świętą, która zostanie na intencję prac Polskiego Czerwonego Krzyża odprawiona w kościele parafialnym Wszystkich Świętych na Grzybowie o godzinie 9-ej i pół rano.

WERYFIKACJA SIÓSTR P. C. K.

do dnia 1 grudnia 1922 r.

Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża wzywa wszystkie Siostry urlopowane bezterminowo oraz pozostające bez przydziału od dnia 1.VII. 1921 r., aby pisemnie zgłaszały się do Sekcji Sióstr przy Zarządzie Głównym P.C.K. w Warszawie ul. Zielna 17—do dnia 1.XII. 1922 r. w celu przeprowadzenia weryfikacji.

Niezastosowanie się do powyższego po upływie wymienionego terminu pociągnie za sobą automatyczne skreślenie odnośnych osób z listy Sióstr Polskiego Czerwonego Krzyża.

Wszystkie pisma stołeczne i prowincjonalne proszone są o przedrukowanie powyższego obwieszczenia Zarządu Gł. P. C. K.

Sprostowanie do N-ru 13-14.

W „Sprawozdaniu z obrotów Kasowych Zarządu Głównego PCK. za pierwsze półrocze 1922 r.“ zamieszczonem na str. 3 N-ru 13-14 (sierpniowego) org. **„Czerwony Krzyż”** wskutek błędu drukarskiego w przełamaniu wkradła się omyłka. Czytać należy (wiersz 19 od góry):

Zasiłki.

Dla Okręgu Wielkopolskiego . .	1.303.400.—
„ „ Poł. Wschoduiego. .	11.411.580.—
„ Oddziału Warszawskiego . .	6.500.000.—
„ „ Brzeskiego	1.100.000.—
„ „ Krakowskiego . . .	2.227.61
Inne Oddziały	1.600.—
T-wo Odrodzenia w Zakopanem .	2.000.000 —
	22.318.807.61

W wykazie: „Ilość delegatów od Oddziałów P. C. K. na Walne Zgromadzenie dn. 30.IX. b. r.“ czytać należy na str. 5-ej: Grodziec (1), Ryki (1), na str. 6-ej: Zakopane (1), Dubno (1); na str. 7-ej: Września (1).

Zaleca się zanotować odręczne sprostowania we właściwych miejscach N-ru 13-14-go.

Przedpłata z przesyłką:

Miesięcznie	Mk. 500
Kwartalnie	„ 1500
Rocznie	„ 6000
Numer pojed.	Mk. —
„ podw.	„ 500

Adres Redakcji i Administracji:
Biuro Zarządu Głównego P. C. K.,
w Warszawie, Zielna 17.

Wydawca: Zarząd Główny P.C.K. Redaktor: Henryk Nowodworski.

Spółka Akcyjna Wydawniczo - Drukarska „PRACA“, Fr. Bogucki, Kredytowa 2/4.